

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ҒЫЛЫМ КОМИТЕТІ**

**ӘБДИМӘЛІК
НЫСАНБАЙҰЛЫ
НЫСАНБАЕВ**

Hammond

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ
ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ҒЫЛЫМ КОМИТЕТІ**

**ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ
ИНСТИТУТЫ**

ОРТАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ КІТАПХАНА

Қазақстан ғалымдарының биобиблиографиясы

**ӘБДІМӘЛІК
НЫСАНБАЙҰЛЫ
НЫСАНБАЕВ**

АЛМАТЫ

2007

ББК 91.9:87

Ә 13

Ә 13 Әбдімәлік Нысанбайұлы Нысанбаев. Қазақстан ғалымдарының биобиблиографиясы /Құраст.: Г.Г. Соловьева, Қ.Ұ. Әлжан, Н.Қ. Жолмұхамедова. Бас ред. ҚР ҰҒА академигі Т.С. Садықов, . Жауапты ред.: ҚР ҰҒА академигі Ж.М. Әбділдин, , К.К. Әбуғалиева, ОҒК директоры . Библиогр. ред.: Т.В. Вдовухина, О.П. Бравач, А. Кошымова. – Алматы, 2007. – 242 б.

ISBN 9965-9952-9-X

ББК 91.9: 87

Ә 0301000000
00 (05) - 07

© Орталық ғылыми
кітапхана, 2007

ISBN 9965-9952-9-X

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
КОМИТЕТ НАУКИ**

ИНСТИТУТ ФИЛОСОФИИ И ПОЛИТОЛОГИИ

ЦЕНТРАЛЬНАЯ НАУЧНАЯ БИБЛИОТЕКА

Биобиблиография ученых Казахстана

**АБДУМАЛИК
НЫСАНБАЕВИЧ
НЫСАНБАЕВ**

**АЛМАТЫ
2007**

ББК 91.9:87

А 13

А 13 Абдумалик Нысанбаевич Нысанбаев. Биобиблиография ученых Казахстана / Сост.: Г.Г. Соловьева, Қ.Ұ. Әлжан, Н.Х. Жолмухамедова. Гл. ред. Т.С. Садықов, академик НАН РК. Отв. ред.: Ж.М. Абдильдин, академик НАН РК, К.К. Аbugалиева, директор ЦНБ. Библиогр. ред.: Т.В. Вдовухина, О.П. Бравач, А. Кошымова. – Алматы, 2007. – 242с.

ISBN 9965-9952-9-X

ББК 91.9: 87

А 0301000000
00 (05) - 07

© Центральная научная
библиотека, 2007

ISBN 9965-9952-9-X

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE
OF THE REPUBLIC KAZAKHSTAN
COMMITTEE OF SCIENCE**

**INSTITUTE OF PHILOSOPHY AND POLITICAL
SCIENCE**

CENTRAL SCIENTIFIC LIBRARY

Biobibliography of Kazakhstan scientists

**ABDUMALIK
NYSANBAEVICH
NYSANBAYEV**

**ALMATY
2007**

BBK 91.9:87

A 13

A 13 Abdumalik Nysanbaevich Nysanbayev.
Biobibliography of Kazakhstan scientists / Compiled by
G.G. Solovyeva, K.U. Alzhan, N.Kh. Zholmukhamedova.
Editor-in-chief T.S. Sadykov, acad. of NAS of RK. Editors:
Zh.M. Abdildin, acad. of NAS of RK, K.K. Abugalieva, di-
rector of CSL. Bibliographic editors: T.V. Vdovukhina,
O.P. Bravach, A. Koshimova. – Almaty, 2007. – 242 p.

ISBN 9965-9952-9-X

BBK 91.9: 87

A 0301000000
00 (05) - 07

© Central scientific library
2007

ISBN 9965-9952-9-X

ОҚЫРМАНДАРҒА

«Қазақстан ғалымдарының биобиблиографиясы» сериясының жалғасы болып табылатын бұл көрсеткіш Қазақстан Республикасы Ұлттық Ғылым академиясының академигі, философия ғылымдарының докторы, профессор Әбдімәлік Нысанбайұлы Нысанбаевқа арналған.

Биобиблиографияға ғалымның өмірі мен еңбегін сипаттайтын мәліметтер, оның еңбектері және ол туралы әдебиеттер енгізілген.

Көрсеткіш материалы хронологиялық тәртіппен орналасқан, әр жылдың көлемінде – алфавит ретімен: алдымен қазақша, одан кейін орысша және басқа тілдерде жарияланған еңбектері беріліп отыр.

Еңбектердің алфавиттік және бірлесіп жазған авторлардың есім көрсеткіштерінде сілтемелер хронологиялық көрсеткіштегі жұмыстардың рет тәртібімен берілген.

К ЧИТАТЕЛЯМ

Предлагаемый указатель – продолжение серии «Биобиблиография ученых Казахстана» посвящен академику Национальной академии наук Республики Казахстан, доктору философских наук, профессору Абдумалику Нысанбаевичу Нысанбаеву.

Биобиблиография включает материалы, характеризующие жизнь и деятельность ученого, его публикации и литературу о нем.

Материал в указателе расположен в хронологическом порядке, в пределах каждого года – по алфавиту: сначала идут работы на казахском языке, затем на русском и других языках.

В алфавитном указателе трудов и именном указателе соавторов ссылки даются на порядковые номера работ, помещенных в хронологическом указателе трудов.

TO THE READERS

The suggested index – a continuation of series «Biobibliography of Kazakhstan scientists» – is dedicated to the academician of the National Academy of Sciences of the Republic Kazakhstan, doctor of philosophical sciences, professor Abdumalik Nysanbaevich Nysanbayev.

The biobibliography contains materials characterizing life and professional activities of the scientist, his publications and articles devoted to his activity.

The material is given in chronological order and in alphabetic order within every year, first there are articles published in Kazak language, then in Russian and other languages.

Alphabetic index of publications and index of names of co-authors refers to ordinal numbers of publications listed in chronological order.

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҰЛТТЫҚ
ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ АКАДЕМИГІ
Ә.Н. НЫСАНБАЕВТЫҢ
ӨМІРІ МЕН ҚЫЗМЕТІНІҢ НЕГІЗГІ КЕЗЕҢДЕРІ**

Нысанбаев Әбдімәлік 1937 жылғы мамырдың 1-інде Қызылорда облысы Сырдария ауданының Қарауылтөбе ауылында дүниеге келді.

1944-1954 жж. Орта мектепте оқыды.

1955-1960 жж. Н.В. Гоголь атындағы Қызылорда педагогика институты (қазіргі Қорқыт Ата атындағы Мемлекеттік университеті) физика-математика факультетінің студенті, Сталиндік стипендияның иегері болды.

1960-1961 жж. Қазақ КСР Ғылым академиясы химия ғылымдары институтының аға лаборанты.

1961-1962 жж. Қазақ Ғылым академиясы Философия және құқық институтының алдымен аға лаборанты, одан кейін кіші ғылыми қызметкері.

1962-1964 жж. КСРО Ғылым академиясы Философия институтының аспиранты.

1964 ж., 24 желтоқсан. «Математикадағы ақиқат табиғатын ашудағы сәйкестік принципін маңызы» деген тақырыпта философия ғылымдарының кандидаты атағын алу үшін жазылған диссертациясын мерзімінен бұрын қорғады.

– Қазіргі заманғы жаратылыстанудың әдіснамалық мәселелері туралы I конференцияда «Математикадағы сәйкестік принциптері» деген тақырыпта баяндама жасады (Алматы қаласы, Қазақ КСР Ғылым академиясы Философия және құқық институты).

1965-1966 жж. Қазақ КСР Ғылым академиясы Философия және құқық институтының кіші ғылыми қызметкері.

1967 ж. Алматыда диалектикалық логика бойынша I Бүкілодақтық симпозиум өткізуге дайындық жөніндегі Ұйымдастыру комитетінің мүшесі.

1967-1974 жж. Қазақ КСР Ғылым академиясы Философия және құқық институтының аға ғылыми қызметкері.

1968-1975 жж. С.М. Киров атындағы ҚазМУ-де жаратылыстану факультеттері философия кафедрасының доценті (қосымша қызмет түрінде).

1969 ж. В.И. Лениннің туғанына 100 жыл толуына арналған жас ғалымдардың қоғамтану ғылымдары бойынша Республикалық конференциясында «Ғылыми танымды математикаландырудың әдіснамалық принциптері» атты баяндама жасады. (мамыр).

– Қазақстан ЛКЖО ОК Құрмет грамотасымен және ақшалай сыйлығымен марапатталды.

– «Жаратылыстанудың философиялық мәселелері» мамандығы бойынша аға ғылыми қызметкер ғылыми атағы берілді.

– Жас ғалымдар мен комсомол қызметкерлері делегациясының құрамында Болгарияға сапар (қарашаның 2 - 19-ы).

1970 ж. Қазақ КСР Ғылым академиясы Философия мен құқық институтының «Ленин және қоғамдық ғылымдарының әдіснамалық мәселелері» тақырыбы бойынша ғылыми-теориялық конференциясында «Ленин математиканың әлеуметтік танымдағы рөлі туралы» атты баяндама жасады (наурыз).

– Қазақ КСР Ғылым академиясы жас ғалымдарының Екінші ғылыми конференциясында «Ғылымды математикаландыру және теориялық білім синтезінің мәселелері» атты баяндама жасады (сәуір).

– В.И. Лениннің туғанына жүз жыл толуы құрметіне «Ерен еңбегі үшін» мерейтойлық медалімен марапатталды.

– Ф. Энгельстің туғанына 150 жыл толуына арналған Қазақ КСР Ғылым академиясы Философия мен құқық институтының ғылыми-теориялық конференциясында «Математика пәнін энгельстік түсіну және оның қазіргі маңызы» атты баяндама жасады (қараша).

– В.И. Лениннің туғанына 100 жыл толуына арналған С.М. Киров атындағы ҚазМУ профессорлық-оқытушылық құрамының ғылыми конференциясында «Жиын теориясындағы парадокстарға философиялық талдау» атты баяндама жасады (мамыр).

– Қазіргі заманғы жаратылыстанудың философиялық мәселелері бойынша Екінші Бүкілодақтық кеңесте «Қазіргі замандағы жаратылыстануда математиканың эвристикалық рөлі» атты хабарлама жасады (желтоқсанның 1 - 4-і).

1971 ж. Қазақ КСР Ғылым академиясы Қоғамдық ғылымдар бөлімшесінің ғылыми сессиясында «Диалектикалық логика және оның сыншылары» атты хабарлама жасады.

– Алматыда «Таным дамуы және математика» атты бірінші кітабы басылып шықты (Г. Шляхинмен бірге).

1973 ж. «Жерді зерттейтін ғылымдар арасындағы өзара әсердің әдіснамалық мәселелері» тақырыбы бойынша өткен Қазақ КСР Ғылым академиясының институтаралық конференциясында «Математика және жаратылыстану ғылымдарының өзара әсері мәселесі» атты баяндама жасады (сәуір).

– Философиялық әлемде зор серпіліс тудырған «Теория құрудың диалектикалық-логикалық принциптері» атты көлемді монография жарияланды (Ж.М. Әбділдинмен бірге, 22 б.т.).

1974 ж. Мәскеуде КСРО ҒА Техника және жаратылыстану тарихы институтында «Ғылыми танымның тарихы мен әдіснамасының мәселелері» атты ұжымдық жұмыс жарық көрді. (М.: «Наука», 1974, авторлардың бірі).

– «Теория құрудың диалектикалық-логикалық принциптері» монографиясы үшін (Алматы, 1973) қоғамдық және гуманитарлық ғылымдар саласында Ш.Ш. Уәлиханов атындағы бірінші сыйлық берілді.

– И. Канттың туғанына 250 жыл толуына арналған Қазақ КСР ҒА Философия және құқық институтында өткен ғылыми-теориялық конференцияда «Кант математикалық білімнің табиғаты туралы» деген баяндама жасады (сәуір).

1974-1989 жж. Қазақ КСР Философия және құқық институты Ғылыми кеңесінің мүшесі.

1974-1996 жж.. Қазақ КСР ҒА Философия және құқық институты жаратылыстанудың философиялық мәселелері бөлімінің (кейін ғылым мен техника философиясы бөлімі) меңгерушісі.

1975 ж., 17 қаңтар. Қазақ КСР ҒА Философия және құқық институтында «Математикалық білімді синтездеу мен дамытудың диалектикалық-логикалық принциптері» тақырыбы бойынша философия ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін алу үшін диссертация қорғады.

1976 ж. КСРО Ғылым Академиясы Төралқасы «Қазіргі заманғы жаратылыстану ғылымының философиялық мәселелері» секциясының кеңейтілген мәжілісіне қатысты. (Мәскеу, қаңтардың 3-і).

1977 ж. Алматыда қазіргі заманғы ғылыми таным логикасы мен әдіснамасы бойынша Бүкілодақтық симпозиум дайындау мен өткізу жөніндегі ұйымдастыру комитетінің ғалым-хатшысы (қаңтар).

1978 ж. Қоғамдық ғылымдар бойынша жас ғалымдардың республикалық ғылыми-практикалық конференциясында «Математика қазіргі заман ғылымдары жүйесінде» атты баяндама жасады және Философия мен құқық секциясының жетекшісі болды (Алматы, ақпанның 24 - 25-і).

1978-1990 жж. Қазақ КСР Ғылым академиясы Философия мен құқық институтының философия ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін алу үшін қорғалатын диссертациялар бойынша мамандандырылған кеңестің мүшесі.

1978-1992 жж. С.М. Киров атындағы ҚазМУ жанындағы философия ғылымдарының кандидаты ғылыми дәрежесін алу үшін қорғалатын диссертациялар бойынша мамандандырылған кеңестің мүшесі.

1978-1993 жж. Абай атындағы Алматы мемлекеттік университеті философия және ғылымдар әдіснамасы кафедрасының профессоры (қосымша қызмет ретінде).

1979 ж. Мәскеуде КСРО ҒА Техника және жаратылыстану тарихы институтында «Сәйкестік принципі. Тарихи-әдіснамалық талдау» атты ұжымдық еңбек жарық көрді (авторлардың бірі).

1982 ж. «Жаратылыстанудың философиялық мәселелері» мамандығы бойынша профессор ғылыми атағы бекітілді.

– «Диалектика және қазіргі заманғы математика» атты монография жарық көрді.

1983 ж. Алматыда «Маркс және бүгінгі заман» деген Республикалық ғылыми-теориялық конференцияда «Маркс математикадағы әдіс айналымдылығы туралы» атты баяндама жасады.

1984 ж. «Материалистік диалектиканың негізгі принциптері және олардың ғылыми танымда атқаратын қызметін зерттеу» атты монографиялар циклі үшін Қазақ КСР-ның ғылым мен техника саласындағы Мемлекеттік сыйлығына ие болды.

– Алматыда «Ғылыми танымды дамытудың әдіснамалық мәселелері» деген Республикалық ғылыми-теориялық конференцияда «Диалектика – математика дамуының логикасы» атты баяндама жасады.

– Қазақ КСР ҒА Төралқасының мәжілісінде «Қазақ КСР ҒА Философия және құқық институтында осы заманғы жаратылыстану логикасы мен әдіснамасын зерттеудің жай-күйі мен болашағы» атты баяндама жасады.

– Қазақстан туристері тобының жетекшісі ретінде Чехословакияға іссапармен барды.

1985-1987 жж. 4 томдық «Диалектическая логика» деп аталатын капиталды ұжымдық еңбек жарық көрді (редколлегия мүшесі және авторлардың бірі).

1985-1989 жж. Республикалық «Білім» қоғамының философиялық білімдерді насихаттау жөніндегі Ғылыми-әдістемелік кеңесінің төрағасы.

– КСРО Философиялық қоғамы Қазақ бөлімшесіндегі жаратылыстанудың философиялық проблемалары секциясының төрағасы.

1986 ж. Қазақ КСР-ы Жоғарғы кеңесінің Құрмет грамотасымен марапатталды.

– Бүкілодақтық «Білім» қоғамының арнайы тобының жетекшісі ретінде қоғамдық-саяси тақырыпта дәрістер оқу үшін Францияға іссапармен барды (сәуірдің 10-19-ы).

– Ғалымдардың шығармашылық ізденісі – жеделдету стратегиясы «дөңгелек столында» сөйледі және мәжілісті басқарды.

– Насихатшылардың Республикалық семинарында «Осы заманғы ғылымның философиясы» деген тақырыпта лекция оқыды (Петропавловск, тамыздың 12-13-і).

1986-1989 жж. Алматы қ. Фрунзе аудандық партия комитетіндегі философиялық (әдіснамалық) семинарлар бюросының төрағасы.

1987 ж. М.В. Ломоносов атындағы ММУ-де өткен логика және ғылымның әдіснамасына арналған Халықаралық конгресте «Философиялық категориялар және олардың ғылыми танымда атқаратын рөлі» атты «дөңгелек столдың» жетекшісі.

– Мәскеуде өткен ғылымның логикасы және әдіснамасы бойынша Халықаралық конгресте «Ғылыми теорияның қалыптасуында адасудың рөлі» атты баяндама жасады.

– Мәскеуде «Математикалық теориялардың әдіснамалық талдануы» атты мақалалар жинағы жарияланды (авторлардың бірі).

1987-1990 жж. Бастамасы мен белсенді қатысуының арқасында Алматыда осы заманғы ғылымның әдіснамалық мәселелері бойынша бірнеше конференциялар ұйымдастырылды және өткізілді.

– КСР ҒА Төралқасы жанындағы философиялық (әдіснамалық) семинарлар Республикалық кеңесі төрағасының орынбасары.

1988 ж. Халық депутаттары Фрунзе аудандық Кеңесінің шешімімен «Алматы қаласы Фрунзе ауданының құрметті азаматы» атағын алды (сәуірдің 26-ы).

1989 ж., маусым. Он жеті үміткердің ішінен Қазақ КСР Ғылым академиясының корреспондент-мүшесі болып сайланды.

1989-1994 жж. «Қазақстан Республикасы Ғылым академиясы хабарлары. Қоғамтану ғылымдары сериясы» журналының редакциялық алқасының мүшесі.

1990 ж., 17 мамыр. Қазақ КСР Ғылым академиясы Философия және құқық институты директорлығына сайланды.

– Қазақ философиялық қоғамының бірінші вице-президенттігіне сайланды.

– Қазақ КСР ҒА Жалпы жиналысының сессиясында сөйледі.

– Алматыда әлеуметтік шығармашылық пен ғылыми таным логикасы және әдіснамасы бойынша Бүкілодақтық симпозиумды дайындау жөніндегі ұйымдастыру комитеті төрағасының орынбасары (мамыр).

– Әлеуметтік шығармашылық пен ғылыми таным логикасы және методологиясы бойынша Бүкілодақтық конференцияда «Диалектика мен ғылыми таным» атты баяндама жасады (қыркүйектің 10-12-сі).

– «Ғылымды логикалық-гносеологиялық талдау» атты көлемді ұжымдық монография жарияланды (жауапты редактордың және авторлардың бірі).

– «Ғылымның категориалдық аппаратының шығу тегі» атты ұжымдық еңбек жарияланды (жауапты редактордың және авторлардың бірі).

– Қазақстандық философтар мен математиктердің біріккен ұжымдық еңбегі «Ғылымның математикалануы:

әлеуметтік-мәдени және әдіснамалық мәселелер» жарияланды (авторлардың бірі).

1990 ж. – осы уақытқа дейін. Алдымен Қазақ КСР ҒА Философия және құқық институты, кейінірек Қазақстан Республикасы ҒА Философия институты, ал қазір ҚР БҒМ Философия және саясаттану институты Ғылыми кеңесінің төрағасы.

– ҚР ҰҒА Философия институты, ал қазіргі кездегі ҚР БҒМ Философия және саясаттану институты жанындағы философия ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін алу үшін қорғалатын диссертациялар бойынша мамандандырылған кеңестің мүшесі.

1990-1994 жж. ҚР ҰҒА Философия институты жанындағы философия ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін алу үшін қорғалатын диссертациялар бойынша мамандандырылған кеңестің төрағасы.

1991 ж., 28 қараша. Қазақстан Республикасы Ғылым академиясы Философия институтының директорлығына сайланды.

– ҚР ҒА Төралқасында «Әл-Фараби философиялық мұраларын зерттеудің жағдайы мен болашағы туралы» баяндама жасады (қаңтардың 3-і).

– Қазақстан Республикасы Ғылым академиясы ғалымдарының делегациясы құрамында КХДР-ға іссапарға барды (наурыздың 6-14-і).

– Қазақ диаспорасын зерттеу үшін өзге ғалымдармен қосылып ГФР-ға іссапармен барды (желтоқсанның 30-ы – қаңтардың 7-сі).

1991-1994 жж. «Қазақстан Республикасы Ғылым академиясының хабаршысы» журналының редакциялық алқа мүшесі.

1992 ж. ҚР ҒА Жалпы жиналысының сессиясында сөйледі. (қаңтардың 30-ы).

– ҚарМУ-да өткен «Қоғамдық дамудағы жаттану мәселесі» атты Республикалық ғылыми-теориялық конференцияда «Ғылыми ортадағы жаттану туралы» тақырыпқа баяндама жасады (Қарағанды қаласы, ақпан).

1993 ж. Қытайдағы Қоғамдық ғылымдар академиясына ҚР Ғылым академиясы ғалымдары делегациясының басшысы ретінде іссапармен барды (наурыздың 16-30-ы).

– Мәдениет қайраткерлері делегациясы құрамында Түркияға іссапармен барды (сәуірдің 28 – мамырдың 5-і).

– Қазақстан Республикасы ҰҒА Төралқасының кеңейтілген мәжілісінде «Академик Ж.М. Әбділдиннің философиялық мектебі» атты баяндама жасады (ақпанның 16-сы).

1994 ж., 10 наурыз. Қазақстан Республикасы Білім министрлігінің Ыбырай Алтынсарин атындағы медалімен марапатталды.

– **8 шілде.** Қазақстан Республикасы Н.Ә. Назарбаевтың Жарлығымен «Қазақстан ғылымы мен техникасына еңбегі сіңген қайраткер» құрметті атағына ие болды.

– Бішкектегі «Сорос-Қырғызстан» Қоры оқулықтар мен оқу құралдары Кіші жюриінің төрағасы.

– Қазақстан Республикасы ҰҒА Қоғамдық ғылымдар бөлімшесі Жалпы жиналысының сессиясында сөйледі.

1994-1996 жж. Қазақстан Республикасы Президенті Аппараты мен Үкіметінің ғылыми сарапшысы.

1994-1999 жж. «Мысль» журналы редакциялық алқасының мүшесі.

1994-2001 жж. Қырғыз Республикасы ҰҒА Философия мен құқық институты жанындағы докторлық диссертациялар қорғау жөнінде мамандандырылған кеңестің мүшесі.

– Қазақстан Республикасы Ғылым академиясының Қоғамдық ғылымдар бөлімшесінің бюро мүшесі болып сайланды.

– Қазақстан Республикасы Баспа және бұқаралық ақпарат құралдары істері жөніндегі ұлттық агенттігі философиялық, социологиялық және саясаттанулық әдебиеттер шығару жөніндегі Сарапшылар комиссиясының төрағасы.

1994 ж. - осы кезге дейін. «Еуразиялық қауымдастық: қоғам, саясат, мәдениет» журналының редакциялық кеңесінің мүшесі.

1995 ж., 21 ақпан. Ақпараттандырудың Халықаралық академиясының академигі болып сайланды.

– **16 мамыр.** Қырғыз Республикасы Президентінің жарлығымен «Қырғыз Республикасы ғылымына еңбегі сіңген қайраткер» құрметті атағына ие болды.

– **30 маусым.** Қазақстан әлеуметтік ғылымдар академиясының академигі және президенті болып сайланды.

– **28 қыркүйек.** Ресейдің әлеуметтік ғылымдар академиясының академигі болып сайланды.

– Қазақстан жетекші қоғамтанушы ғалымдарының Құрылтай жиналысында «Социогуманитарлық ғылымдар дамуының қазақстандық үлгісін іздестіру туралы» деген тақырыпта баяндама жасады (Алматы қаласы).

1995-1996 жж. Қазақстан Республикасы Ғылым академиясы – Ғылым министрлігі жанындағы Жоғарғы

ғылыми-техникалық кеңестің әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар секциясының мүшесі және төрағасы.

1995-1997 жж. «Ноосфера – Жербесік» экологиялық альманахтың бас редакторы.

1995-2001 жж. Қазақстан Республикасы Мемлекеттік аттестациялық комиссиясының Әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар секциясының мүшесі және төрағасы.

1996 ж. Қорқыт Ата атындағы Қызылорда гуманитарлық университетінде лекциялар оқыды (мамыр).

– Қ.А. Иасауи атындағы қазақ-түрік университетінде лекциялар оқыды (мамыр-маусым).

– «Қазақстанның орнықты дамуы: мәселелері мен болашағы» Республикалық семинарында «Қазақстан: өмір сүруден тұрақты дамуға» атты негізгі баяндама жасады, (Алматы қаласы, наурыздың 12-15-і).

– Түркістанда Қ.А. Иасауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті тарих факультетінің Ғылыми-теориялық конференциясында «Қазақ мәдениетінің артықшылықтары мен даму жолдары» атты баяндама жасады (Түркістан қаласы, 23 мамыр).

– Ресей жаратылыстану ғылымдары академиясының шетелдік мүшесі болып сайланды.

– Қазақстан Республикасы Экология мен биоресурстар министрлігі алқасының кеңейтілген мәжілісінде сөйледі.

– «Зерде» журналы редакциялық алқасының мүшесі.

– Қазақстан Республикасы Парламенті жұмысшы тобының мәжілісінде «Қазақстан Республикасындағы тілдер туралы» Заң жобасын талқылай сөйледі.

– Түркістан қаласының 1500 жылдығын мерекелеу Тұғырнамасын жасау жөніндегі Қазақстан Республикасы үкіметінің жұмысшы тобы құрамына енді.

– Қазақстан Республикасы Ғылым министрлігі – Ғылым академиясының Құрмет грамотасымен марапатталды (маусым).

– «Дарын» компаниясы «Озат кісі» сыйлығын берді, (Монғолия, Улан-Батор қаласы, 24 желтоқсан).

– Қызылорда облысы Сырдария ауданының құрметті азаматы.

– Қорқыт Ата атындағы Қызылорда гуманитарлық университетінің және Ы. Жақаев атындағы политехникалық институтының құрметті профессоры.

1997 ж. , 23 сәуірі . Украина саяси ғылымдар академиясының академигі болып сайланды.

– 15 маусым. Түрік Республикасы Ататүрік мәдени орталығының Құрметті мүшесі болып сайланды.

– «XXI ғасыр қарсаңындағы Қазақстан: философиялық-әдіснамалық, мәдени-тарихи, әлеуметтік-саяси және салыстырмалы-болжамдық мәселелер» (1997-1999) іргелі зерттеулер бағдарламасының жетекшісі.

– «Жаңа тәуелсіз мемлекеттердің еуразиялық интеграциясы: тұжырымдамалық негіздері, мәселелері мен келешектері» ғылыми-зерттеу жобасының жетекшісі. ҚР Президентінің Әкімшілігі мен ҚР Үкіметі үшін ғылыми-талдамалы баяндама (7 б.т.) даярланды.

– Қазақстан Республикасы баспасөз және бұқаралық ақпарат істері жөніндегі Ұлттық агенттік үшін даярланған «Қазақстан Республикасының ақпараттық саясаты: жағдайы мен болашағы» жобасының (мемлекеттік тапсырыс) жетекшісі (4 б.т.).

– «Әлеуметтік-гуманитарлық ғылымдардың ғылыми тілі ретіндегі мемлекеттік тілді қалыптастырудың өзекті мәселелері» (1997-1999) атты (мемлекеттік тапсырыс, ҚР Ғылым академиясы және Ғылым министрлігі) институтаралық жобаның жетекшісі.

– «Қазақстан Республикасындағы жекешелендірудің әлеуметтік-саяси және экономикалық салдарлары» халықаралық жобасының (USAID+Брейсвелл және Паттерсон) қатысушысы.

– ҚР Ғылым министрлігі - Ғылым академиясы Ғылым қорының Гранты бойынша «Қазақстан ғылымын дамыту үлгісін даярлау» жобасының жетекшісі (А.Г. Косиченкомен бірге).

– «Қазақстан Республикасында орта білімді дамыту Мемлекеттік Тұжырымдамасының» авторларының бірі (4 б.т.).

– Қазақстанның бастауыш мектептері үшін «Балаларға арналған философия» бағдарламасын (арнайы курс) әзірледі (Г.Г. Соловьевамен бірге).

1997-2001 жж. Қазақстан Республикасы Мәдениет, ақпарат және қоғамдық келісім министрлігі Коллегиясының мүшесі.

– Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Жоғары аттестациялық комиссиясы президиумының мүшесі.

1997-2003 жж. Қазақ энциклопедиясының бас редакторы (келісім-шарт бойынша). Тікелей қатысуымен және жетекшілігімен көп томдық «Қазақстан» атты жаңа Ұлттық энциклопедиясының бастапқы төрт томы даярланды және басылып шықты.

1998 ж., 22 қазан. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Жарлығымен әлеуметтік-саяси, рухани-адамгершілік және дүниетанымдық тұжырымдамаларды даярлауға қосқан қомақты үлесі үшін, сондай-ақ ғылымға қосқан үлкен үлесі мен республикадағы демократиялық процестерді дамытуға бағытталған мемлекеттік және қоғамдық қызметке белсене қатысқаны үшін Президенттің Бейбітшілік пен рухани келісім сыйлығына ие болды.

– Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Жарлығымен «Достық» орденімен марапатталды.

– Қазақстан Республикасы Жаратылыстану ғылымдары академиясы Төралқасының шешімімен Абылайхан атындағы алтын медальмен марапатталды.

– Түркі халықтарын жақындастырудағы үлкен қоғамдық және ғылыми-мәдени бастамасы үшін Анкара университетінің «Түркия-98» халықаралық сыйлығына ие болды.

– ҚР ҒМ-ҒА тапсырысы бойынша «Қазақ диаспорасы: мәселелері мен болашағы» жобасының жетекшісі.

– «XX-XXI ғасырлар аралығындағы Қазақстанның әлеуметтік портреті және мемлекеттік тілдің жағдайын бағалау» жобасының жетекшісі. Қазақстан Республикасы Мәдениет, ақпарат және қоғамдық келісім министрлігіне 4 бөлімнен тұратын ғылыми-талдамалы жинақ ұсынылды (қызметтік пайдалану үшін).

– Түркістанның 1500 жылдығына арналған мерейтойлық іс-шараларды өткізудің ұйымдастырушыларының бірі.

– Қазақстан әлеуметтік ғылымдар академиясы жүргізген екі жобаның жетекшісі: «Қазақстан Республикасы орнықты дамуының тұжырымдамасын даярлау» және «Ислам мен христиандық: Қазақстан халықтарының рухани топтасуының мүмкіндіктері».

– «Адам және ашық қоғам» атты көлемді монография жарияланды.

– «Қазақстан» Ұлттық энциклопедиясының бірінші томы жарияланды (бас редакторы).

1999 ж. -бері. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Философия және саясаттану институтының директоры болып тағайындалды.

– «Адам әлемі – Мир человека» журналының редколлегия мүшесі.

– «Персия» журналының (Мәскеудегі Иран ислам республикасының мәдени өкілдігі) редколлегия мүшесі.

– Қызылорда қаласының құрметті азаматы.

– Түркия, Иран, Австралия ұлттық телерадиокомпанияларына бірқатар сұхбат берді.

– «Қазақстан» Ұлттық энциклопедиясының екінші томы жарияланды (бас редакторы).

– «Қазақстан. Демократия. Рухани жаңару» монографиясы жарияланды.

– Түрік тілінде Kazak türklüğünü Aydınlatanlara Nisanbaevin Bakisi» Hazırlayan Prof. Dr. Sadik Tural..

2000 ж., 28 маусым. Қазақстан Республикасы Әлеуметтік ғылымдары академиясы Төралқасының шешімімен Мұстафа Шоқайдың алтын медалімен марапатталды.

2000-2001 жж. Ғылымның дамуына қомақты үлес қосқан ғалымдарға арналған Мемлекеттік стипендияның стипендиаты.

2001 ж., 7 желтоқсан. Түрік Республикасы Мәдениет министрлігінің Құрмет грамотасымен және Жәлеләддин Руми атындағы алтын медалімен марапатталды.

– Халел Досмұхамедов атындағы Атырау университетінің құрметті профессоры.

– Ресей ҒА Төралқасының шешімімен «Социологиялық зерттеулер» журналының халықаралық редакциялық кеңесінің мүшесі болып сайланды.

– Қазақстан Республикасы Жоғары аттестациялық комиссиясының философиялық, әлеуметтанулық, саяси және мәдениеттанулық ғылымдар бойынша ғылыми-үйлестірушілік орталығының төрағасы.

– Халықаралық қоғамдық айтматовтық академияның академигі болып сайланды (Қырғыз Республикасы, Бішкек).

– Қазақстан Республикасы Үкіметі жанындағы діни бірлестіктермен байланыс жөніндегі Кеңестің мүшесі.

– Қазақстан Республикасы Үкіметі жанындағы монументтер мен скульптуралар жөніндегі Мемлекеттік комиссияның мүшесі.

– Қазақстан Республикасы Үкіметі жанындағы ғылым, техника және білім саласындағы Қазақстан Республикасы Мемлекеттік сыйлықтар жөніндегі Комиссияның мүшесі.

– «Ғылым» мемлекеттік бағдарламасының жобасын даярлау жөніндегі Комиссияның мүшесі.

– Академик Ә.Х. Марғұланның 14 томдық Шығармалар жинағы редакциялық коллегиясының мүшесі.

– Академик Ж.М. Әбділдиннің 5 томдық Шығармалар жинағы редакциялық коллегиясының мүшесі (Алматы: Өнер, 2001).

– «Қазақстан Республикасы ғылым және ғылыми-техникалық саясаты тұжырымдамасының» жобасының авторларының бірі.

– «Орталық-азиялық мемлекеттердің аумағында тығыз тұратын этностық топтардың мәдени дамуы» тұжырымдамасының авторларының бірі.

– ҚР БҒМ ұсынылған «ҚызПИ студенті: әлеуметтік-психологиялық портрет» ғылыми-зерттеу есебінің авторларының бірі.

– Жаңа «Хабар-2» телеарнасының ашылуына орай теледидардан сөйледі (22 наурыз).

– «Әлеуметтік ғылым туралы» (30 маусым) және «Заман және заң» (1 қыркүйек) тақырыптарында «Хабар» телеарнасында сөйледі.

– «Қазақстан – 1» телеарнасындағы Үркер бағдарламасында сөйледі (3 қыркүйек).

– «XXI ғасыр табалдырығындағы Қазақстанның жетістіктері мен болашағы» деген тақырыпта қазақ радиосынан сөйледі (30 желтоқсан).

– «Түркі өркениеті туралы» деген тақырыпта сұхбат берді (ВВС, 2 қазан).

– «Әл-Фараби мұрасы және әлемдік мәдениет» Халықаралық конгресінің ұйымдастырушысы және қатысушысы. (Алматы, Философия және саясаттану институты, 28-29 қыркүйек).

– «Қазақстанда саяси мәдениет пен азаматтық қоғамның қалыптасуы» атты жоғары оқу орындары арасындағы ғылыми конференцияда негізгі баяндаманы жасады (Алматы, Философия және саясаттану институты, 31 мамыр).

– ҚР БҒМ мемлекеттік тапсырысы шеңберінде «Қазақстанды реформалаудың философиялық-гуманистік және әлеуметтік-саяси мәселелерін зерттеу» (2000-2002, 18 жоба) атты іргелі зерттеу жобасының жетекшісі және «Қазақ диаспорасы: мәселелері мен болашағы» және «Қазіргі

Қазақстанның саясаты мен мәдениетіндегі дін» атты екі ғылыми-зерттеу жобаларының орындаушысы және жетекшісі.

– «Әлем мәдениеті жолында» атты Халықаралық конференцияда сөз сөйледі. (ЮНЕСКО бойынша, Алматы, ҚазҰУ, 17 қараша).

– «Түркістан» халықаралық энциклопедиясы жарияланды (бас редакторы).

– Көлемді кітап жарияланды: «Нұрсұлтан Назарбаев. Біз жаңа мемлекет құрудамыз» (Мәскеу).

– Анкарада түрік тілінде капиталды еңбек жарияланды: «Kazakistan'da Dede Korkut» (yay. Haz.: Abdimalik Nisanbaev. Ankara: Ataturk kultur Merkezi Baskanlari).

2001 ж. «Отан» (Отчизна) РСП Саяси Кеңесі бюросының мүшесіне сайланды.

– Қазақстан халықтары Ассамблеясы Кеңесінің мүшесі.

– Философия мен құндылықтарды зерттеу жөніндегі Халықаралық кеңестің басқарма мүшесі (АҚШ, Вашингтон).

– «Қайнар» университетінің «Қазақ өркениеті» журналының редколлегия мүшесі.

– Мысыр телеарнасының «Қайырлы таң» бағдарламасынан сөйледі (29 қаңтар).

– «Аналитик» газетіне сұхбат (Мысыр, Каир, 26 қаңтар).

– «Жаңа тәуелсіз мемлекеттердегі президенттік институт» атты Халықаралық ғылыми конференцияның ұйымдастырушысы және қатысушысы (Алматы, 6 сәуір).

– 23 қазан. ҚР Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Жарлығымен Республика күні қарсаңында елдің тәуелсіздігінің 10 жылдығына орай мемлекеттілікті қалыптастыру мен дамытуға және қоғамдағы ұлтаралық келісімді нығайтуға

қосқан қомақты үлесі үшін «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 10 жыл» мерейтойлық медалімен марапатталды.

– 19 қараша. Қызылорда қаласының драма театрында Қазақстан Республикасының тәуелсіздігінің 10 жылдығына арналған Г. Соловьева мен С. Колчигиннің «Әбдімәлік Нысанбаев. «Тамаша адамдар ғұмыры» сериясы» (Астана, 2001) атты кітабының тұсаукесері өтті.

– «Жаһандану жағдайындағы Қазақстан» жобасының (тәуелсіз сарапшылармен және ҚСЗИ бірігіп) қоса атқарушысы.

– Қазақстан Республикасының тәуелсіздігінің 10 жылдығына арналған ҚР ҰҒА мерейтойлық сессиясын ұйымдастыруға және жүргізуге қатысты.

– 29 мамырдан 2 маусым аралығында Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Хатшысымен бірге Оңтүстік Қазақстан облысында іссапарда болды және мерейтойлық қоғамдық-саяси тақырыпқа қатысты облыстық ақпарат құралдары мен теледидарда сөйледі.

– Саясаттанушылардың I Халықаралық конгресінде (KPSA, ISS, APS, 17 қазан) баяндама жасады.

– «Қазақстан» Ұлттық энциклопедиясының үшінші томы жарияланды (бас редакторы).

– Қазақстан Республикасы: 10 жыл шежіресі (бас редактор).

– «Қазақстан Республикасы» энциклопедиялық сөздік (бас редактор).

– ЮНЕСКО қаржылық қолдауымен басылған «Өзара түсіністік философиясы» атты көлемді монография жарияланды.

– 2 томдық «Қазақстанның саяси жүйесінің эволюциясы» атты көлемді жұмыс жарияланды (М. Машанмен, Ж. Мұрзалинмен, А. Төлегұловпен бірге, 50 б.т.).

2002 ж. «Қайнар» университетінде философия және әлеуметтік-гуманитарлық пәндер кафедрасының меңгерушісі.

– ЮНЕСКО қатысуындағы Бағдарламалар шеңберіндегі гранттар бойынша мына жобалардың үйлестірушісі: «Қазақстанның саяси жүйесі мен саяси мәдениетінің трансформациясы ауқымындағы Қазақстанда азаматтық қоғамды қалыптастырудың болашағы» және «Қазіргі Қазақстандағы этносаралық және мәдениетаралық өзара әрекеттің үлгісі» (01.08.2001 – 31.07.2002).

– Философия және саясаттану институтындағы «Философиялық және әлеуметтік-саяси өлшемдердегі Қазақстанның болашағы» атты Біріккен теориялық семинардың жетекшісі (8 мәжіліс).

– Қазақстан Республикасы Үкіметі жанындағы діни бірлестіктермен байланыс жөніндегі Кеңестің мәжілісінде «Қазақстан Республикасындағы дін және дінаралық қатынастар саласындағы мемлекеттік саясаттың Тұжырымдамасының жобасы туралы» атты баяндама жасады (Астана, 27 наурыз).

– «Қазақстан Республикасындағы дін және дінаралық қатынастар саласындағы мемлекеттік саясаттың Тұжырымдамасы» туралы теледидардан сөйледі (Алматы, 31 наурыз).

– Түркияның SNNURK халықаралық телеарнасынан сөйледі.

– «Қазақстан» Ұлттық энциклопедиясының төртінші томы жарияланды (бас редакторы).

– Түрік тілінде «Kazak türklerinin felsefesi» атты жаңа кітап жарияланды (Анкара, 2002).

– Тегеранда қазақ тілінде «Қазақ философиясы» атты кітап жарық көрді (ЕСО Cultural institute, Tehran, 2002).

– «Жаһандану және Қазақстанның орнықты дамуы» монографиясы жарияланды.

2003 ж. Философия және саясаттану институтындағы «Жаһандану дәуірінде Қазақстанды жүйелі реформалаудың философиялық-саясаттанымдық негіздері» атты іргелі зерттеулер бағдарламасының жетекшісі (2003-2005 жж., 11 жоба), «Жаһандану жағдайындағы Қазақстан: философиялық-саясаттанулық талдау», «XXI ғасырдың басында еуразиялық интеграция жүйесіндегі қазақ диаспорасы» және «Жаһандану жағдайындағы Қазақстанның орнықты дамуы мәселелері және жалпыұлттық идея (әлеуметтік, саяси және этносаралық мәселелер)» деп аталатын 3 ғылыми-зерттеу жобаларының жетекшісі және орындаушысы.

– «Жаһандану жағдайындағы дінаралық өзара әрекет» және «Қазақстан Республикасындағы этносаралық қатынастар» жобаларының орындаушысы.

– қаңтар – тамыз. Қазақстан Республикасы Президенті Әкімшілігі шеңберінде «Қазіргі қазақстандық қоғамның әлеуметтік-саяси стратификациясы (бұқаралық сана архетиптері)» атты жобаның жетекшісі.

– Қазақстан Республикасы Президенті жанындағы Ұлттық кеңестің мүшесі.

– Қазақстан халықтары Ассамблеясы Кеңесінің мүшесі.

– Қазақстан Республикасы Үкіметі жанындағы Демократияландыруды дамыту бойынша тұрақты кеңестің мүшесі.

– Философиялық-саясаттанулық және рухани-танымдық «әл-Фараби» журналының бас редакторы.

- «Саясат» журналының редколлегия мүшесі.
- Қазақ тілінде 2 томдық «Ұлы даланың ұлы қыздары» атты энциклопедиялық сөздіктің ғылыми кеңесшісі.
- «ANALITIC» талдамалы шолуының редакциялық кеңесінің мүшесі.
- Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық институтының философия және саясаттану кафедрасының меңгерушісі (қосымша қызметте).
- ҚР ҰҒА Қоғамдық және гуманитарлық ғылымдар бөлімі бюросының мүшесі.
- ҚР БҒМ Экономика институтының ғылыми кеңесінің мүшесі.
- **16 қазан – 29 қараша.** Ғылыми мамандарды аттестациялау жүйесінің нормативті-құқықтық базасын жетілдіру жөніндегі ҚР БҒМ Комиссиясының төрағасы.
- **23 қазан.** Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының академигі болып сайланды.
- «Жаһандану жағдайындағы қазақстандық қоғам дамуының философиялық-әдіснамалық, рухани-адамгершілік және әлеуметтік-саяси мәселелері» атты Біріккен теориялық семинардың Төрағасы.
- «Рахат» телеарнасында «Ұлттың ар-ожданы» атты тақырыпта сөйледі.
- «Хабар» телеарнасында «Қазақстанның ұлттық идеясы» және «Әлемдік және ұлттық-дәстүрлі діндердің съезі туралы» деген тақырыптарда сөйледі.
- 2004 ж., 9 наурыз.** Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің «Қазақстан Республикасы ғылымының дамуына сіңірген еңбегі үшін» белгісімен марапатталды.

– 13 сәуір. Қытай Халық Республикасы Хуажон ғылым және технология университетінің шақыртылған профессоры құрметті атағы берілді (Ухань қаласы).

– 24 маусым. ҚР Философия және саясаттану институтында ҚР ҰҒА академигі Ә.Н. Нысанбаевтың «Қазақстан: мәдени мұра және әлеуметтік трансформация» кітабының тұсаукесері өтті (Вашингтон, 2004 – 17 б.т., ағылшын тілінде). Тұсаукесерге Философия мен құндылықтарды зерттеу жөніндегі Халықаралық Кеңестің профессоры Дж.Ф. Маклин (Вашингтон), профессорлар Мұхаммед Әли Садат (Иран), Лю Вэньбин (Қытай), Ху Епин (АҚШ-Қытай), Кемал Атаман (Түркия), Тумур Цэрэндорж (Моңғолия) қатысты.

– 7 желтоқсан. Ғылым мен мәдениет саласындағы жоғарғы жетістіктері үшін «Парасат» орденімен марапатталды.

– Ағылшын тілінде «Kazakhstan: Cultural Inheritance and Social Transformation» атты көлемді монография жарияланды (АҚШ, Вашингтон, 2004 ж.).

– 2 томдық «Жаһандану және мәдениетаралық сұхбат мәселелері» деп аталатын жаңа жұмыс жарияланды.

– «Қазіргі Қазақстан мәдениеті мен саясатындағы дін» деп аталатын ұжымдық жұмыс жарық көрді (бас редактор және авторлардың бірі).

– Қазақстан Республикасы ҰҒА Төралқасының мүшесі.

– «Қазақстан Республикасы Ұлттық Ғылым Академиясының баяндамалары» журналының редколлегия мүшесі.

– «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы кітап сериялары Бас редакциясының алқа мүшесі.

– «Қоғам және дәуір» атты ғылыми-сараптамалық журналдың редакция алқасының мүшесі.

– ҚР БҒМ білім мен ғылым саласындағы қадағалау мен аттестациялау Комитеті Төралқасының мүшесі.

– Қазақстанның Ресейдегі жылына (2004) және ҚР «Мәдени мұра» Мемлекеттік бағдарламасын іске асырудың басталуына (2004-2006) арналған ҚР Философия және саясаттану институтының Біріккен теориялық семинарының төрағасы (5 мәжіліс).

2004-2005 жж. «Қазақстан Республикасы ҰҒА хабарлары. Қоғамдық ғылымдар сериясы» журналының бас редакторы.

2004-2006 жж. «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасын іске асыру жөніндегі Қоғамдық кеңестің философия, педагогика және психология секциясының төрағасы.

2005 ж., 15 шілде. Қазақстан Республикасы Мәдениет, ақпарат және спорт министрлігінің тапсырысы бойынша «Әлем» мемлекетаралық телекомпаниясында «Философ Нысанбаев» атты деректі ғылыми көпшілік фильм түсірілді (бас режиссер Қ. Омаров, орыс тілінде).

– «Нұрсұлтан Назарбаев: Қазақстан – бейбітшілік пен келісім аумағы» атты монографияны даярлау мен басып шығаруда «KATEV» Халықаралық қоғамдық Қорының (Түркия) грантын жеңіп алды (Алматы, 2005, 17 б.т., Г.В. Малининмен бірге).

– ҚР БҒМ Философия және саясаттану институтындағы ҚР Конституциясының 10 жылдығына арналған «Қазақстан Республикасының Конституциясы және қазақстандық қоғам дамуының философиялық-саяси мәселелері» атты Біріккен теориялық семинардың жетекшісі (4 мәжіліс).

2005-2006 жж. Ғылым мен техниканың дамуына сүбелі үлес қосқан ғалымдарға арналған Мемлекеттік стипендияның стипендиаты.

– Қазақстан Республикасы Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссияның Қоғамдық және гуманитарлық ғылымдар секциясының мүшесі.

– «Қазақстан Республикасында азаматтарды патриоттық тәрбиелеудің тұжырымдамасы» жобасын даярлау жөніндегі ҚР БҒМ Комиссиясының мүшесі.

– «Қазақстан – Спектр» журналының редакциялық кеңес мүшесі.

– Қызылорда облысы Қармақшы ауданының құрметті азаматы.

– «31» телеарнасының ток-шоуында теледидардан сөйледі.

– Өзін-өзі тану мәселелері бойынша Республикалық конференцияда «Қазақстанның ұлттық идеясы» деген тақырыпта баяндама жасады (Алматы, «Бөбек» қоры, сәуір).

– Новосибирскіде «XXI ғасырдағы Қазақстан мен Ресей: модернизациялық реформалардың тәжірибесі» атты жаңа еңбек жарияланды (Новосібірлік ғалым О.В. Нечипоренкомен бірге, көлемі 31 б.т.).

– «Мәдени мұра» Мемлекеттік бағдарламасы бойынша «Әлемдік философиялық мұра» сериясынан 10 том, «Әлемдік психологиялық ой» сериясынан 10 том және «Көне заманнан бүгінгі күнге дейінгі қазақ халқының философиялық мұрасы» сериясынан 10 том баспаға әзірленіп, жарық көрді.

2006 ж., ақпан. Республика Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Жарлығымен «Қазақстан Республикасы Парламентіне 10 жыл» мерейтойлық медалімен марапатталды.

– Елдің Президентіне үміткерді қолдау жөнінде белсенді және жемісті жұмыс жасағаны үшін Президенттің жазбаша алғысы жарияланды.

– Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі атынан жазбаша алғыс хат алды.

– 10 сәуір. «Қазақстанның тәуелсіздігіне 15 жыл: жаңа қоғамдық сананың қалыптасуы» атты жаңа монография жарияланды.

– 14 сәуір. «Түркі әлеміне қосқан үлесі үшін» халықаралық сыйлығы берілді (Түркия, Анкара).

– «Философиялық-гуманистік және әлеуметтік-саяси өлшемдегі Қазақстанның жүйелі жаңаруы» іргелі зерттеулер бағдарламасының жетекшісі (18 жоба, 2006-2008 жж.); «XXI ғасырдағы еуразияшылдық: мәселелері мен болашағы», «Жаһандану ауқымындағы философия» (А.Г. Косиченкомен бірге), «Қазақстандық қоғамдағы экстремизмнің алдын алу және толеранттық сана тұғырларын қалыптастыру» (В.Д. Курганскаямен бірге), «Қазіргі Қазақстанның ішкі саясаты саласындағы процестерді іргелі зерттеу» деген тақырыптардағы 4 ғылыми-зерттеу жобаларының жетекшісі және орындаушысы.

– Қазақстан тәуелсіздігінің 15 жылдығына арналған «Қазақстан Республикасы мемлекеттілігін дамытудағы әлеуметтік-саяси зерттеулердің рөлі» атты ҚР БҒМ Философия және саясаттану институтының Біріккен теориялық семинарының «дөңгелек үстелінің» төрағасы (7 мәжіліс).

– «Ғылыми жұмыстарды жетілдіру туралы» тақырыбында «Қазақстан» телеарнасында сөйледі (22 мамыр).

– Иран теледидарының Бірінші арнасында сөйледі.

– Республикалық «Хабар» телеарнасындағы «Тіл» бағдарламасында сөз сөйледі (қаңтар).

2007 ж. Айқын газетіне сұхбат: Мемлекеттік тіл бүкіл қазақстандықтарды іштей топтастыратын басты факторға айналмақ.

– Заң газетіне сұхбат: «Жаңа үкімет бар күшін ауылды көтеруге жұмсауы тиіс».

– «Глобальдық әлемдегі біздің жолымыз» атты мақала жарияланды.

– «Казахстанская правда» газетінде «Топтасу мен даму стратегиясы» деп аталатын мақаласы жарияланды (проф. Р.Қ. Қадыржановпен бірге).

– «ҚР Президентінің «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» жолдауы аясында қазақстандық қоғамның гуманитарлық өлшемдерін жаңарту» атты дөңгелек үстелде «Жаһандану жағдайындағы гуманитарлық ғылымдар және егемендік» деген тақырыпта баяндама жасады. (Тарих және этнология институты мен Президент архиві ұйымдастырған, 17 сәуір).

– Республикалық «Хабар» телеарнасында Ә.Н. Нысанбаев туралы «Ел ағалары» бағдарламасы үш дүркін көрсетілді.

– Білім және ғылым саласында қадағалау және аттестаттау комитетінің ғылыми кадрларды аттестаттау жөніндегі нормативті-құқықтық құжаттарды жетілдіру бойынша жұмыс тобының төрағасы.

– Қазақ жазуын латын графикасына көшіру жөніндегі ҚР БҒМ жұмыс тобының төрағасы.

**ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
АКАДЕМИКА НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
А.Н. НЫСАНБАЕВА**

**MAIN DATES OF LIFE AND ACTIVITIES OF
THE ACADEMICIAN OF THE NATIONAL ACADEMY
OF SCIENCES OF THE REPUBLIC KAZAKHSTAN
A.N. NYSANBAYEV**

Абдумалик Нысанбаев родился 1 мая 1937 г. в селе Караултюбе Сырдарьинского района Кызылординской области.

1944-1954 гг. Учеба в средней школе.

1955-1960 гг. Студент физико-математического факультета Кызылординского педагогического института им. Н.В. Гоголя (ныне Государственный университет им. Коркыт Ата), был Сталинским стипендиатом.

1960-1961 гг. Старший лаборант Института химических наук Академии наук Казахской ССР.

1961-1962 гг. Старший лаборант, затем младший научный сотрудник Института философии и права Академии наук Казахской ССР.

1962-1964 гг. Аспирант Института философии Академии наук СССР.

1964 г., 24 декабря. Досрочно защитил диссертацию в Институте философии АН СССР на соискание ученой степени кандидата философских наук на тему «Значение принципа соответствия для раскрытия природы истины в математике».

1965-1966 гг. Младший научный сотрудник Института философии и права Академии наук Казахской ССР.

1967 г. Член Оргкомитета по подготовке Первого Всесоюзного симпозиума по диалектической логике в Алма-Ате.

1967-1974 гг. Старший научный сотрудник Института философии и права Академии наук Казахской ССР.

1968-1975 гг. Доцент кафедры философии естественных факультетов КазГУ им. С.М. Кирова (по совместительству).

1969 г. Награжден Почетной грамотой ЦК ЛКСМ Казахстана и денежной премией.

– Утвержден в ученом звании старшего научного сотрудника по специальности «философские вопросы естествознания».

– Поездка в Болгарию в составе делегации молодых ученых и работников Комсомола (2-19 ноября).

1970 г. В ознаменование 100-летия со дня рождения В.И. Ленина награжден юбилейной медалью «За доблестный труд».

1971 г. Выступил с сообщением «Диалектическая логика и ее критики» на научной сессии Отделения общественных наук Академии наук Казахской ССР.

– Опубликована первая книга «Развитие познания и математика» в Алма-Ате (в соавторстве с Г. Шляхиным).

1973 г. Опубликована монография «Диалектико-логические принципы построения теории» (22 п.л.), вызвавшая огромный резонанс в философском мире (в соавторстве с Ж.М. Абдильдиным).

1974 г. Вышла в свет коллективная работа «Проблемы истории и методологии научного познания» в Институте истории естествознания и техники АН СССР (М.: Наука, 1974. В соавторстве).

– Присуждена первая премия имени Ч.Ч. Валиханова в области общественных и гуманитарных наук за

монографию «Диалектико-логические принципы построения теории» (Алма-Ата, 1973).

1974-1989 гг. Член Ученого совета Института философии и права Академии наук Казахской ССР.

1974-1996 гг. Заведующий Отделом философских вопросов естествознания (позже Отдел философии науки и техники) Института философии и права АН Казахской ССР, затем заведующий Отделом философии науки и техники Института философии НАН РК.

1975 г., **17 января**. Защитил диссертацию в Институте философии и права Академии наук Казахской ССР на соискание ученой степени доктора философских наук на тему «Диалектико-логические принципы синтеза и развития математического знания».

1976 г. Участник расширенного заседания секции «Философские проблемы современного естествознания» президиума Академии наук СССР (Москва, 3 января).

1977 г. Ученый секретарь Оргкомитета по подготовке и проведению Всесоюзного симпозиума по логике и методологии современного научного познания (Алма-Ата, январь).

1978-1990 гг. Член Специализированного совета по защите докторских диссертаций при Институте философии и права Академии наук Казахской ССР.

1978-1992 гг. Член Специализированного совета по защите кандидатских диссертаций при Казахском государственном университете им. С.М. Кирова.

1978-1993 гг. Профессор кафедры философии и методологии наук Алматинского государственного университета им. Абая (по совместительству).

1979 г. Вышел в свет коллективный труд «Принцип соответствия. Историко-методологический анализ» (Москва, Институт истории, естествознания и техники АН СССР, соавтор).

1982 г. Утвержден в ученом звании профессора по специальности «философские вопросы естествознания».

– Опубликована монография «Диалектика и современная математика».

1984 г. За цикл монографических работ «Исследование основных принципов материалистической диалектики и их роли в научном познании» удостоен Государственной премии Казахской ССР в области науки и техники.

– Выступил с докладом «Состояние и перспективы разработки проблем логики и методологии современного естествознания в Институте философии и права АН КазССР» на заседании Президиума АН КазССР.

– Командирован в Чехословакию в качестве руководителя туристической группы Казахстана.

1985-1987 гг. Издан капитальный коллективный труд «Диалектическая логика» в 4-х томах (член редколлегии и соавтор).

1985-1989 гг. Председатель Научно-методического совета по пропаганде философских знаний Республиканского общества «Знание».

– Председатель секции философских проблем естествознания Казахского отделения Философского общества СССР.

1986 г. Награжден Почетной грамотой Верховного Совета Казахской ССР.

– Командирован во Францию в качестве заместителя руководителя спецтургруппы Всесоюзного общества «Знание» для чтения лекций по общественно-политической тематике (10-19 апреля).

– Выступил и вел заседание «круглого стола» «Творческий-поиск ученых – стратегии ускорения».

– Выступил с лекцией «Философия современной науки» на Республиканском семинаре пропагандистов (Петропавловск, 12-13 августа).

1986-1989 гг. Председатель бюро философских (методологических) семинаров при Фрунзенском районном комитете партии г. Алма-Аты.

1987 г. Руководитель «круглого стола» «Философские категории и их роль в научном познании» на Международном конгрессе по философии, логике и методологии науки в МГУ им. М.В. Ломоносова.

– Опубликован сборник статей «Методологический анализ математических теорий» (Москва, соавтор).

1987-1990 гг. По инициативе и при активном участии организован и проведен ряд межинститутских конференций по проблемам методологии современной науки в Алма-Ате.

– Заместитель председателя Республиканского совета философских (методологических) семинаров при президиуме АН КазССР.

1988 г. Решением исполкома Фрунзенского районного Совета народных депутатов присвоено звание «Почетный гражданин Фрунзенского района города Алма-Аты» (26 апреля).

1989 г., июнь. Избран членом-корреспондентом Академии наук Казахской ССР.

1989-1994 гг. Член редколлегии журнала «Известия Академии наук Республики Казахстан. Серия общественных наук».

1990 г., 17 мая. Назначен директором Института философии и права Академии наук Казахской ССР.

– Избран первым вице-президентом Казахского философского общества.

– Выступил на сессии Общего собрания АН Казахской ССР.

– Заместитель председателя Оргкомитета по подготовке Всесоюзного симпозиума по логике и методологии социального творчества и научного познания (Алма-Ата, май).

– Опубликовано коллективная монография «Логико-гносеологический анализ науки» (один из ответственных редакторов и соавтор).

– Вышел в свет коллективный труд «Генезис категориального аппарата науки» (один из ответственных редакторов и соавтор).

– Опубликовано совместный коллективный труд казахстанских философов и математиков «Математизация науки: социокультурные и методологические проблемы» (соавтор).

1990 г. - по настоящее время. Председатель Ученого совета прежде Института философии и права АН КазССР, затем Института философии АН Республики Казахстан, в настоящее время Института философии и политологии МОН РК.

– Член Специализированного совета по защите докторских диссертаций при Институте философии НАН РК, в настоящее время Института философии и политологии МОН РК.

1990-1994 г. Председатель Специализированного совета по защите докторских диссертаций при Институте философии Национальной академии наук Республики Казахстан.

1991 г., 28 ноября. Избран директором Института философии Академии наук Республики Казахстан.

– Выступил с докладом «О состоянии и перспективах разработки проблем философского наследия аль-Фараби» на президиуме АН РК (3 января).

– Командирован в КНДР в составе делегации ученых Академии наук Республики Казахстан (6 - 14 марта).

– Командирован в ФРГ в составе группы ученых для изучения казахской диаспоры (30 декабря - 7 января).

1991-1994 г. Член редколлегии журнала «Вестник Академии наук Республики Казахстан».

1992 г. Выступил на сессии Общего собрания Академии наук РК (30 января).

1993 г. Командирован в Академию общественных наук КНР в качестве руководителя делегации ученых Академии наук РК (16-30 марта).

– Командирован в Турцию в составе делегации деятелей культуры (28 апреля - 5 мая).

– Выступил с докладом «Философская школа академика Ж.М. Абдильдина» на расширенном заседании президиума Национальной академии наук Республики Казахстан (16 февраля).

1994 г., 10 марта. Награжден медалью имени Ибрая Алтынсарина Министерства образования Республики Казахстан.

– 8 июля. Указом Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева присвоено почетное звание «Заслуженный деятель науки и техники Казахстана».

– Председатель Малого жюри конкурса учебников и учебных пособий Фонда «Сорос-Казахстан» (г. Бишкек).

– Выступил на сессии Общего собрания Отделения общественных наук Национальной академии наук Республики Казахстан.

1994 г. - по настоящее время. Член редакционного совета журнала «Евразийское сообщество: общество, политика, культура».

1994-1996 гг. Научный эксперт Аппарата Президента и Правительства Республики Казахстан.

1994-1999 гг. Член редколлегии журнала «Мысль».

1994-2001 гг. Член Специализированного совета по защите докторских диссертаций при Институте философии и права НАН Кыргызской Республики.

– Избран членом бюро Отделения общественных наук Академии наук Республики Казахстан.

– Председатель Экспертной комиссии по выпуску философской, социологической и политологической литературы Национального агентства по делам печати и средствам массовой информации Республики Казахстан.

1995 г., 21 февраля. Избран академиком Международной академии информатизации.

– **16 мая.** Указом Президента Кыргызской Республики А.А. Акаева присвоено почетное звание «Заслуженный деятель науки Кыргызской Республики».

– **30 июня.** Избран академиком и президентом Казахстанской академии социальных наук.

– **28 сентября.** Избран академиком Российской академии социальных наук.

– Выступил с докладом «О поиске казахстанской модели развития социогуманитарных наук» на Учредительном собрании ведущих ученых-обществоведов Казахстана (Алма-Ата).

1995-1996 гг. Член и председатель секции социальных и гуманитарных наук Высшего научно-технического совета при Министерстве науки – Академии наук Республики Казахстан.

1995-1997 гг. Главный редактор экологического альманаха «Ноосфера - Жербесік».

1995-2001 гг. Председатель Экспертного совета по философии и социологии Государственного аттестационного комитета Республики Казахстан.

1996 г. Избран иностранным членом Российской академии естественных наук (июль).

– Выступил с лекциями в Кызылординском гуманитарном университете имени КоркытАта (май).

– Член редколлегии «Зерде».

– Почетный гражданин Сырдарьинского района Кызылординской области.

– Присвоено звание «Почетный профессор» Кызылординского гуманитарного университета им. Коркыт Ата и политехнического института им. Ы. Жахаева.

– Награжден Почетной грамотой Министерства науки Академии наук Республики Казахстан.

– Выступил с лекциями в Международном казахско-турецком университете им. Х.А. Ясави (Туркестан, май-июнь).

– Выступил на расширенном заседании Коллегии Министерства экологии и биоресурсов Республики Казахстан.

– Выступил с обсуждением проекта Закона «О языках в Республике Казахстан» на заседании рабочей группы Парламента Республики Казахстан.

– Принимал участие в составе рабочей группы Правительства Республики Казахстан по разработке Концепции празднования 1500-летия города Туркестан.

– Присвоено почетное звание «Озат кісі» компанией «Дарын» (Монголия, г. Улан-батор).

1997 г., 23 апреля. Избран академиком Украинской академии политических наук.

– **15 июня.** Избран Почетным членом Ататюркского культурного центра Турецкой Республики.

– Руководитель программы фундаментальных исследований «Казахстан в канун XXI века: философско-методологические, культурно-исторические, социально-политические и сравнительно-прогностические проблемы» (1997-1999).

– Руководитель научно-исследовательского проекта «Евразийская интеграция новых независимых государств: концептуальные основания, проблемы и перспективы». Подготовлен научно-аналитический доклад для Правительства РК и Администрации Президента РК (7 п.л.).

– Руководитель проекта (госзаказ) «Информационная политика Республики Казахстан: состояние и перспективы» для Национального агентства по делам печати и массовой информации Республики Казахстан (4 п.л.).

– Руководитель межинститутской программы (госзаказ МН - АН РК) «Актуальные проблемы формирования государственного языка как научного языка социально-гуманитарных наук» (1997-1999).

– Участник международного проекта «Социально-политические и экономические последствия приватизации в Республике Казахстан» (USAID+Брейсвелл и Паттерсон).

– Руководитель проекта по гранту Фонда науки МН - АН РК «Разработка модели развития науки Казахстана» (в соавторстве с А.Г. Косиченко).

– Соавтор «Государственной концепции развития среднего образования Республики Казахстан» (4 п.л.).

– Разработал программу (спецкурс) для начальных школ Казахстана «Философия для детей» (в соавторстве с Г.Г. Соловьевой).

1997-2001 гг. Член коллегии Министерства культуры, информации и общественного согласия Республики Казахстан.

– Член Президиума Высшего аттестационного комитета Министерства образования и науки Республики Казахстан

1997-2003 гг. Главный редактор Казахской энциклопедии (по контракту). Под руководством и при непосредственном участии подготовлены и изданы первые четыре тома новой Национальной энциклопедии суверенного государства «Казахстан» (в 7-ми томах).

1998 г., 22 октября. Указом Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева за значительный вклад в разработку социально-политических, духовно-нравственных и мировоззренческих концепций, а также за большой вклад в науку и активное участие в государственной и общественной деятельности, направленной на развитие демократических процессов в республике, присуждена Президентская премия мира и духовного согласия.

– Указом Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева награжден орденом «Достық».

– Решением Президиума Академии естественных наук Республики Казахстан награжден золотой медалью им. Абылайхана.

– За большую общественную и научно-культурную инициативу в сближении тюркских народов А.Н. Нысанбаеву присуждена международная премия Анкарского университета «Турция-98».

– Руководитель проекта «Казахская диаспора: проблемы и перспективы» (1998-2000) по госзаказу МН - АН РК.

– Руководитель проекта «Социологический портрет Казахстана и оценка состояния государственного языка на рубеже XX-XXI веков». Научно-аналитический сборник в 4-х частях представлен в Министерство культуры, информации и общественного согласия Республики Казахстан (для служебного пользования).

– Соорганизатор проведения юбилейных мероприятий, посвященных 1500-летию города Туркестан.

– Руководитель двух проектов по линии Академии социальных наук Казахстана «Разработка концепции устойчивого развития Республики Казахстан» и «Ислам и христианство: возможности духовной консолидации народов Казахстана».

– Опубликовано монография «Человек и открытое общество».

– Опубликовано первый том Национальной энциклопедии «Казахстан» (главный редактор, на казахском языке).

1999 г. Назначен директором Института философии и политологии Министерства образования и науки Республики Казахстан.

– Член редколлегии журнала «Адам әлемі - Мир человека».

– Член редколлегии журнала «Персия». Издается Культурным представительством Исламской Республики Иран в Москве на русском языке.

– Почетный гражданин г. Кызылорда.

– Дал ряд интервью национальным телерадиокомпаниям Турции, Ирана, Австралии.

– Выступил на расширенном заседании коллегии МОН РК (Астана, 23 декабря).

– Опубликовано второй том Национальной энциклопедии «Казахстан» (главный редактор, на казахском языке).

– Опубликовано монография «Казахстан. Демократия. Духовное обновление».

– Опубликовано книга «Kazak türklüğünü Aydınlatanlara Nisanbaev'in Bakisi» Hazırlayan Prof.Dr. Sadik Tural (на турецком языке).

2000 г., 28 июня. Решением президиума Академии социальных наук Казахстана награжден золотой медалью Мустафы Чокая.

2000-2001 гг. Стипендиат Государственной стипендии для ученых, внесших весомый вклад в развитие науки.

2000 г., 7 декабря. Награжден Почетной грамотой Министерства культуры Турецкой Республики и золотой медалью имени Джалаладдина Руми.

– Почетный профессор Атырауского университета им. Халела Досмухамедова.

– Решением Президиума РАН избран членом международного редакционного совета журнала «Социологические исследования».

– Председатель научно-координационного центра по философским, социологическим, политическим наукам и культурологии Высшей аттестационной комиссии Республики Казахстан.

– Избран академиком Международной общественной айтматовской академии (Кыргызская Республика, г. Бишкек).

– Член Совета по связям с религиозными объединениями при Правительстве Республики Казахстан.

– Член Государственной комиссии по монументам и скульптурам при Правительстве Республики Казахстан.

– Член Комиссии по государственным премиям Республики Казахстан в области науки, техники и образования при Правительстве Казахстана.

– Член Комиссии по разработке проекта государственной программы «Наука».

– Член редакционной коллегии Собрания сочинений академика А.Х. Маргулана в 14-ти томах.

– Член редакционной коллегии Собрания сочинений академика Ж.М. Абдильдина в 5-ти томах (Алматы: Өнер, 2001).

– Соавтор проекта «Концепция научной и научно-технической политики Республики Казахстан».

– Соавтор концепции «Культурное развитие этнических групп, компактно проживающих на территории центрально-азиатских государств».

– Соавтор научно-исследовательского отчета «Студентка ЖенПИ: социально-психологический портрет», представленный в МОН РК.

– Выступил на телевидении по поводу открытия нового телеканала «Хабар-2» (22 марта).

– Выступление на телеканале «Хабар» на темы: «О социальной науке» (30 июня); «Заман және зан» (1 сентября).

– Выступление на телеканале «Казахстан-1» в программе «Уркер» (3 сентября).

– Выступление на казахском радио «Итоги и перспективы Казахстана на пороге XXI века» (30 декабря).

– Дал интервью на тему «О тюркской цивилизации» (ВВС, 2 октября).

– Организатор и участник Международного конгресса «Наследие аль-Фараби и мировая культура» (Алматы, Институт философии и политологии, 28-29 сентября).

– Руководитель программы фундаментальных исследований в рамках госзаказа МОН РК «Разработать философско-гуманистические и социально-политические проблемы реформирования в Казахстане» (2000-2002, 18 проектов) и исполнитель 2 научно-исследовательских проектов: «Казахская диаспора: проблемы и перспективы», «Религия в политике и культуре современного Казахстана».

– Опубликовано международная энциклопедия «Түркістан» на казахском языке (главный редактор).

– Опубликовано книга «Нурсултан Назарбаев. Мы строим новое государство. Труды и речи». (Москва, консультант и один из авторов вступительной статьи «Разум, воля и справедливость», 1 п.л.).

– Издан капитальный труд «Kazakistan'da Dede Korkut» (уау. Наз.: Abdimalik Nisanbaev. Ankara: AYK Atatürk kültür Merkezi Başkanlığı.).

2001 г. Избран членом бюро Политсовета РПП «Отан» (Отчизна).

- Член Совета Ассамблеи народов Казахстана.
- Член правления Международного совета по изучению ценностей и философии (США, Вашингтон).
- Член редакционной коллегии журнала «Қазақ өркениеті» университета «Кайнар».
- Выступил по Египетскому телевидению в программе «Доброе утро» (29 января).
- Дал интервью газете «Аналитик» (Египет, Каир, 26 января).
- Соорганизатор и участник Международной научной конференции «Институт президентства в новых независимых государствах» (Алматы, 6 апреля)
- 23 октября. Указом Президента РК Н.А. Назарбаева за значительный вклад в развитие и становление государственности, укрепление межнационального согласия в обществе и в ознаменовании 10-летия независимости республики награжден юбилейной медалью «10 лет независимости Республики Казахстан».
- 19 ноября. В Кызылорде в драматическом театре состоялась презентация книги Соловьевой Г., Колчигина С. «Абдумалик Нысанбаев. Серия «Жизнь замечательных людей» (Астана, 2001), посвященной 10-летию независимости Республики Казахстан.
- Соисполнитель проекта «Казахстан в условиях глобализации» (совместно с КИСИ и независимыми экспертами) (2001-2003).
- Принял участие в организации и проведении юбилейной сессии НАН РК, посвященной 10-летию независимости РК.
- с 29 мая по 2 июня вместе с Государственным секретарем Республики Казахстан находился в служебной командировке по Южно-Казахстанской области и выступал в

областных СМИ и на телевидении по юбилейной общественно-политической проблематике.

– Опубликован третий том Национальной энциклопедии «Қазақстан» (главный редактор, на казахском языке).

– Опубликован сборник «Республика Казахстан: летопись 10 лет» (главный редактор, на казахском языке).

– Энциклопедический справочник «Республика Казахстан» (главный редактор, на казахском языке).

– Опубликована обобщающая монография «Философия взаимопонимания» при финансовой поддержке ЮНЕСКО.

– Вышла в свет работа «Эволюция политической системы Казахстана» в 2-х томах (50 п.л.). (Соавторы: М. Машан, Ж. Мурзалин, А. Тулегулов).

2002 г. Заведующий кафедрой философии и социогуманитарных дисциплин университета «Қайнар».

– Координатор проектов по грантам в рамках Программы участия UNESCO: «Перспективы формирования гражданского общества в Казахстане в контексте трансформации его политической системы и политической культуры», «Модель межэтнического и межкультурного взаимодействия в современном Казахстане» (январь – 31.07.2002).

– Руководитель Объединенного теоретического семинара ИФиП «Будущее Казахстана в философском и социально-политическом измерении» (8 заседаний).

– Выступил с докладом «О проекте Концепции государственной политики в области религии и межконфессиональных отношений в Республике Казахстан» на заседании Совета по связям с религиозными объединениями при Правительстве Республики Казахстан (Астана, 27 марта).

– Выступил по телевидению «О концепции государственной политики в области религии и межконфессиональных отношений в РК» (Алматы, 31 марта).

– Выступил по международному телеканалу Турции SNNURK (Анкара, 27 октября).

– Опубликован четвертый том Национальной энциклопедии «Қазақстан» (главный редактор, на казахском языке).

– Опубликована новая книга «Kazak türklerinin felsefesi» (Анкара, 2002). (На тур. яз.).

– Опубликована книга «Қазақ философиясы» на казахском языке в Тегеране (ЕСО Cultural institute, Tehran, 2002).

– Опубликована монография «Глобализация и устойчивое развитие Казахстана».

2003 г. Руководитель программы фундаментальных исследований ИФиП «Философско-политологические основы системного реформирования Казахстана в эпоху глобализации» (2003-2005 гг., 11 проектов), руководитель и исполнитель 3 научно-исследовательских проектов «Казахстан в условиях глобализации: философско-политологический анализ», «Казахская диаспора в системе евразийской интеграции в начале XXI века» и «Общенациональная идея и проблемы устойчивого развития Казахстана в условиях глобализации (социальные, политические и межэтнические проблемы).

– Исполнитель проектов «Межконфессиональное взаимодействие в условиях глобализации» и «Межэтнические отношения в Республике Казахстан».

– январь-август. Руководитель проекта «Социально-политическая стратификация современного казахстанского общества (архетипы массового сознания)» по линии Администрации Президента Республики Казахстан.

– Член Национального совета при Президенте Республики Казахстан.

– Член Совета Ассамблеи народов Казахстана.

- Член постоянно действующего совещания по развитию демократизации при Правительстве Республики Казахстан.
- Главный редактор журнала философско-политологического и духовно-познавательного журнала «Аль-Фараби».
- Член редакционной коллегии журнала «Саясат».
- Научный консультант энциклопедического справочника «Великие дочери Великой степи» в 2-х томах на казахском языке.
- Член редакционного совета аналитического обозрения «ANALYTIC».
- Заведующий кафедрой философии и политологии Казахского государственного женского педагогического института (по совместительству).
- Член бюро Отделения общественных и гуманитарных наук НАН РК.
- Член Ученого совета Института экономики МОН РК.
- 16 октября-29 ноября. Председатель Комиссии МОН РК по совершенствованию нормативно-правовой базы системы аттестации научных кадров.
- 23 октября. Избран академиком Национальной академии наук Республики Казахстан.
- Председатель Объединенного теоретического семинара «Философско-методологические, духовно-нравственные и социально-политические проблемы развития казахстанского общества в условиях глобализации».
- Выступил по телевидению на канале «Рахат» на тему «Совесть нации».
- Выступил на телеканале «Хабар» на темы: «Национальная идея Казахстана», «О съезде мировых и национально-традиционных религий».

2004 г. , 9 марта. Награжден знаком Министерства образования и науки Республики Казахстан «За заслуги в развитии науки Республики Казахстан».

– 13 апреля. Присвоено звание приглашенного профессора Хуажонского университета науки и технологии (г. Ухань) Китайской Народной Республики.

– 24 июня. В Институте философии и политологии МОН РК прошла презентация книги академика НАН РК А.Н. Нысанбаева «Казахстан: культурное наследие и социальная трансформация» (Вашингтон, 2004. 17 п.л.) (на англ. яз.).

На презентации присутствовали: профессор Международного совета по изучению ценностей и философии Дж. Ф. Маклин (Вашингтон), профессор Мухаммад Али Садат (Иран), Лю Вэньбин (Китай), Ху Епин (США-Китай), Кемал Атаман (Турция), Тумур Цэрэндорж (Монголия).

– 7 декабря. За высокие достижения в области науки и культуры награжден орденом «Парасат».

– Опубликовано обобщающая монография «Kazakhstan: Cultural inheritance and social transformation» на английском языке (США, Вашингтон, 2004).

– Опубликовано новая работа «Глобализация и проблемы межкультурного диалога» в 2- томах.

– Вышла в свет коллективная работа «Религия в политике и культуре современного Казахстана» (главный редактор и соавтор).

– Член Президиума НАН Республики Казахстан.

– Член редакционной коллегии журнала «Доклады Национальной академии наук Республики Казахстан».

– Член редакционной коллегии выпуска книг серии «Культурное наследие».

– Член редакционной коллегии журнала «Общество и эпоха».

– Член Президиума Комитета по надзору и аттестации в сфере образования и науки МОН РК.

– Председатель Объединенного теоретического семинара ИФиП МОН РК «Философия и политология в лицах», посвященного году России в Казахстане (2004) и началу реализации Государственной программы РК «Культурное наследие» (2004-2006) (5 заседаний).

2004-2005 гг. Главный редактор журнала «Известия НАН Республики Казахстан. Серия общественных наук».

2004-2006 гг. Председатель секции философии и психологии Общественного совета по реализации Государственной программы «Культурное наследие».

2005 г., 15 июля. По заказу Министерства культуры, информации и спорта Республики Казахстан межгосударственная телекомпания «Мир» сняла документальный фильм «Философ Нысанбаев» (главный режиссер К. Умаров, на русском языке).

- Выиграл грант Международного общественного фонда «KATEV» (Турция) по подготовке и изданию монографии «Нурсултан Назарбаев: Казахстан – территория мира и согласия» (Алматы, 2005. 17 п.л., в соавторстве с Г.В. Малининым).

2005-2006 гг. Стипендиат Государственной стипендии для ученых, внесших выдающийся вклад в развитие науки и техники.

– Член секции общественных и гуманитарных наук Высшей научно-технической комиссии при Правительстве Республики Казахстан.

– Член Комиссии МОН РК по разработке проекта «Концепция патриотического воспитания граждан в Республике Казахстан».

– Член редакционного совета журнала «Қазақстан – Спектр».

– Почетный гражданин Кармакчинского района Кызылординской области.

– Выступил по телевидению в ток-шоу телеканала «31» (9, 16 января).

- Председатель Объединенного теоретического семинара ИФиП МОН РК «Конституция Республики Казахстан и философско-политические проблемы развития казахстанского общества», посвященного 10-летию Конституции РК (4 заседания).

- Опубликована новая капитальная монография «Казахстан и Россия в XXI веке: опыт модернизационных реформ» в Новосибирске (в соавторстве с новосибирским ученым О.В. Нечипоренко, объем 31 п.л.).

– По Государственной программе «Культурное наследие» подготовлены и изданы 10 томов из серии «Мировое философское наследие», 10 томов из серии «Мировая психологическая мысль» и 10 томов из серии «Философское наследие казахского народа с древнейших времен до наших дней».

2006 г., февраль. Указом Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева награжден юбилейной медалью «10 лет Парламенту Республики Казахстан».

– Президентом Н.А. Назарбаевым объявлена письменная благодарность за активную и плодотворную работу по поддержке кандидата в президенты страны.

– Получил письменную благодарность от Министра образования и науки Республики Казахстан.

– **10 апреля.** Опубликована новая монография «15 лет независимости Казахстана: становление нового общественного сознания».

– **14 апреля.** Присуждена Международная премия «За вклад в тюркский мир» (Турция, Анкара).

– Руководитель программы фундаментальных исследований «Системная модернизация Казахстана в философско-гуманистическом и социально-политическом измерении» (18 проектов, 2006-2008 гг.); руководитель и исполнитель 4 НИП «Евразийство в XXI веке: проблемы и перспективы», «Философия в контексте глобализации» (соавтор А.Г. Косиченко), «Формирование установок толерантного сознания и профилактика экстремизма в казахстанском обществе» (соавтор В.Д. Курганская), «Фундаментальные исследования процессов в сфере внутренней политики современного Казахстана».

– Председатель «круглого стола» Объединенного теоретического семинара ИФиП МОН РК «Роль социально-политических исследований в развитии государственности Республики Казахстан», посвященного 15-летию независимости Казахстана (7 заседаний).

– Выступил на телеканале ТРК «Казахстан» на тему «Ғылыми жұмыстарды жетілдіру туралы» (22 мая).

– Выступил по Первому каналу Иранского телевидения (3 декабря).

2007 г. Выступил на телеканале «Хабар» в программе «Тіл» (январь).

– На телеканале «Хабар» транслировалась передача «Ел ағалары» с участием А.Н. Нысанбаева.

– Выступил с докладом «Суверенитет и гуманитарные науки в условиях глобализации» на «круглом столе» «Обновление гуманитарных параметров казахстанского общества в свете послания Президента Республики Казахстан «Новый Казахстан в новом мире» (Алматы, 17 апреля).

– Председатель рабочей группы Комитета по надзору и аттестации в сфере образования и науки по совершенствованию нормативно-правовых документов по аттестации научных кадров.

– Председатель рабочей группы МОН РК по переходу казахской письменности на латинскую графику.

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҰЛТТЫҚ
ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ АКАДЕМИГІ
Ә.Н. НЫСАНБАЕВТЫҢ ҒЫЛЫМИ,
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ҚОҒАМДЫҚ
ҚЫЗМЕТІНІҢ ҚЫСҚАША ОЧЕРКІ**

Әбдімәлік Нысанбайұлы Нысанбаев 1937 жылы мамырдың 1-інде Қызылорда облысындағы Сырдария ауданының Қарауылтөбе ауылында шаруа отбасында дүниеге келді.

Әбдімәлік орта мектепте оқып жүрген кезінде-ақ өз құрдастарынан білімге құштарлығымен, қажымайтындығымен, көп білуге талпынуымен, еңбексүйгіштігімен ерекшеленеді. Ол физика-математикалық ғылымдарға аса қызықты. Ауыл баласының алдағы өмір жолы мен тағдырына осы қызығушылық зор ықпал жасады.

Мектепті үздік бітіргеннен соң, ол Н.В. Гоголь атындағы Қызылорда педагогика институтындағы (қазір Қорқыт Ата атындағы мемлекеттік университеті) физика-математика факультетінің студенті болды. Оқытушылар үнемі бестік бағаларын қоя отырып, шәкіртінің талантын, алғыр ақылын, ойлауының жылдамдығы мен дәлдігін, ғылыми жалпылауға талпыныстарын айтатын. Сталиндік стипендиясының иегері Әбдімәлік Нысанбаев студенттік жылдардың өзінде-ақ ғылыми жұмысқа бейімділігін байқатты, студенттердің ғылыми қоғамдық жұмысына белсене араласты.

Институтты тамамдап, физика мен математика пәндері мұғалімінің дипломын алған Ә.Н. Нысанбаев өз өмірін ғылыммен біржола байланыстырады. Әуелде ол Қазақ Ғылым академиясы Химия ғылымдары институтының аға

лаборанты жұмысын атқарады (1960-1961 жж.), ал содан кейін өз өмірі үшін аса маңызды таңдау жасайды: ол өз алдына математикалық білімді философиялық талдаумен ұштастыруды, өз ғылыми еңбегінде математика мен философияның синтезін жүзеге асыруды мақсат етіп қояды. Бұл таңдау кездейсоқтық емес еді: математика саласындағы терең білім философиялық зерттеулерге, мәселелерді философиялық тұрғыдан қоюға бастады.

1961 ж. Ә.Н. Нысанбаев Қазақ КСР Философия және құқық институтына келді, онда алдымен аға лаборант, кейіннен кіші ғылыми қызметкер міндетін атқарды. Талапты ой мен ғылымды ынтызарлана сүйшілігі назардан тыс қалмай, Әбдімәлік кейін Мәскеудегі КСРО Ғылым академиясы Философия институтының аспирантурасына оқуға жіберіледі.

Жас ғалым сирек кездесетін қабілеттерін танытып, 1964 ж. желтоқсанда танымал философ И.В. Кузнецовтың басшылығымен және Э.В. Ильенков, Б.М. Кедров, А.Ф. Зотов, В.А. Лекторский тәрізді белгілі ғалымдармен ынтымақтаса отырып, КСРО Ғылым академиясының Философия институтында «Математикадағы ақиқаттың табиғатын ашудағы сәйкестік принципінің маңызы» атты диссертацияны мерзімінен бұрын қорғады.

Арада он жылдан астам уақыт өткенде Әбдімәлік Нысанбаевтың шығармашылық дарыны бар қырымен ашылып көрінді, ол енді Қазақ КСР Ғылым академиясы Философия және құқық институтының қарауына «Математикалық білімді синтездеу мен дамытудың диалектикалық-логикалық принциптері» атты докторлық диссертациясын ұсынды және 1975 жылғы қаңтарда өте жақсы қорғады.

Ә.Н. Нысанбаевтың барлық өмірі Қазақ КСР ҒА Философия және құқық институтымен тығыз байланыста болды. Мұнда ол аға лаборанттан, кіші және аға ғылыми қызметкерге, жаратылыстанудың философиялық мәселелері бөлімінің (қазір ғылым және техника философиясы бөлімі) меңгерушілігіне және ҚазКСР ҒА Философия және құқық институтының (1990 жылдан), ал 1991 жылдың аяғынан бері ҚазКСР ҒА Философия институтының директорлығы мен Қазақ энциклопедиясының бас редакторы қызметін қоса атқаруға дейінгі жолды жүріп өтті.

Институтта ол республикадағы ең талантты, тамаша философиялық ойшылдардың бірі, көптеген монографиялардың авторы, өз отанында да, шет елдерде де лайықты қадыр-құрметке бөленген, ғылыми кадрлардың тұтас бір ұрпағын тәрбиелеген, ғылымның философиясы мен әдіснамасы жөніндегі Философиялық мектепті құрған ғылымның белсенді ұйымдастырушысына айналды деп айтуға болады. Сол уақыттың ішінде өзі де институтты, оның әлеуметтік статусын және қоғамдық маңызын он жеті жыл бойы көтере отырып ұйымдастырды, оның ғылыми бейнесін қалыптастырды, төл перзентіне өзіндік ерекшеліктер берді, философиялық және саяси зерттеулердің тұғырнамалық мазмұнын жақсартты және негізгі бағыттарын айқындады.

Әбдімәлік Нысанбаевтың институт табалдырығын аттаған алғашқы қадамынан бастап-ақ жолы болды деп айтуға болады. Ол ірі көлемді философиялық мәселелерді мүлдем жаңа, бұрын ешкімнің ойына келмеген көзқарастар тұрғысынан шешу, материалистік диалектиканың категориялары мен принциптерін алыс болашақта диалектикалық логиканы, шын мәніндегі нағыз логиканы жасау үшін жас ғалымдарды ұйымдастырып жатқан

болашақ академик Ж.М. Әбділдиннің қалыптасып келе жатқан философиялық мектебіне қабылданды.

Жас ғалымның шығармашылық өмірбаянын айқындауда уақыт өте келе бүкіл әлем мойындап, беделді жеңіп алған Қазақстан философиялық ғылымына нәр берген идеялардың атқарған рөлінің маңызы ерекше. Ондаған жылдар ішінде жарық көрген ұжымдық монографиялардың барлығындағы ірі бөлімдер мен тараулар Ә.Н. Нысанбаев қаламынан шықты.

Ә.Н. Нысанбаев таң қаларлықтай белсенділік, еңбекке қабілеттілік, ғылыми өжеттік және батылдық байқата жүріп, ғалым ретінде қалыптасты және өсті. Оның сол жылдардағы негізгі ғылыми мүддесі – математикадағы диалектикалық идеялар. Ол Платон академиясының маңдайшасында: «Геометрияны білмеген кірмейді» - деген жазу болғанын еске сала отырып, математика мен философияның ежелден жақындығын, туыстығын қайта қалпына келтіруге ұмтылды. Мәдениет тарихында философия мен математиканың жолдары әр жаққа айрылып кеткені соншалық, математиктердің көпшілігі өз ғылыми мәселелерін философиялық ұғынуға деген талғамын жоғалтты, тек ұлы ғалымдар ғана математика негізін философиялық тұрғыдан зерттеудің қажеттігін сезінді және түсінді.

Қалыптасқан көзқарастар мен стереотиптерге қарама-қарсы Ә.Н. Нысанбаев, көптеген ғалымдардың пікіріне қарағанда, диалектиканы, оның даму, қайшылық, іс-қимыл, нақты тарихилық принциптерімен бірге маңына да жақындатпайды деп саналатын ғылымдағы диалектикалық идеялардың өміршендігін дәлелдеді. Ә.Н. Нысанбаев қатаң әрі дәл ғылымнан диалектикалық негіздер аңғарды, бұл жаңалық штамп-пікірлерге үйреніп қалғандар тарапынан наразылық толқынын тудырды. Ғылымдағы жаңашылдық әрқашан да пікірлер сайысымен, қауіп-қатерге бас тігумен,

ғылыми күштарлықпен, табандылықпен байланысты. Ә.Н. Нысанбаев ұжымдық монографиялардағы өз бөлімдерінде, жеке еңбектерінде және пікірталастарында тура осындай бағыт ұстады.

«Танымның дамуы және математика» кітабы (Г. Шляхинмен бірлесе жазылған, Алматы қаласы, 1971) және Ж.М. Әбділдинмен бірігіп жазған «Теория құрудың диалектикалық-логикалық принциптері» атты монографиясы (Алматы қаласы, 1973) тек оның ғылыми өмірбаянындағы ғана емес, бүкіл қазақ философиясының қалыптасуындағы зор әрі негізгі кезең болды. Онда Ә. Нысанбаев өзінің жазған бөлімдерінде математикалық білімнің ерекшеліктерін, математикалық теория дамуындағы қайшылық принципінің маңызын, жиын теориясын қалыптастыруда шексіздік идеясының атқаратын қызметін ашып көрсетеді. Осы соңғы монография баспасөзде кеңінен талқыланып, рецензиялар мен үн қосуларға арқау болды, ғылыми қауымның пікірталасын тудырды. Кітапта ғылымның даму процесінің өзі қойған сұрақтарға жауап берілгендіктен, оны тек студенттер ғана емес, академиктер де тәптіштеп оқыды. 1974 ж. кітап Ш.Ш. Уәлиханов атындағы бірінші сыйлыққа лайық деп танылды. Ал «Материалистік диалектиканың негізгі принциптері және олардың ғылыми танымда атқаратын қызметтерін зерттеу» атты монографиялық жұмыстар циклі үшін Ә.Н. Нысанбаевқа басқа ғалымдармен қатар Қазақ КСР-ның 1984 ж. ғылым мен техника саласындағы Мемлекеттік сыйлығы берілді.

Көп томнан тұратын «Диалектикалық логика» - жас-өспірім кездегі арманның орындалуы, көпжылдық зерттеулердің өзгеше қорытындысы, әрі Қазақстанның философиялық мектебі тарихындағы, әрі Ә.Н. Нысанбаевтың жеке шығармашылық қалыптасуындағы маңызды кезең

болды. Ә.Н. Нысанбаев тұтас циклдің редакциялық алқасына басынан аяғына дейін мүше болды, оның ішіндегі және оның – «Диалектикалық логика қазіргі заманғы жаратылыстанудың әдіснамасы» атты төртінші томын (Алматы қаласы, 1985) жазған негізгі авторлардың бірі болды. Өзінің жеті тарауында Ә.Н. Нысанбаев көптеген батыс авторларының логикалық-әдіснамалық, мысалы, И. Лакатостың «прогресшіл зерттеушілік бағдарламалар» туралы, Т.Кунның «ғылыми революциялар құрылымы» туралы, Дж. Холтонның «ғылымды тақырыпты талдау» туралы, тұғырнамалары біржақты екенін дәлелдеді, өйткені олар ғылыми теорияны әлеуметтік-мәдени аядан тысқары алып талдайды. Сондықтан диалектикалық-логикалық принциптер қажет ететіндей табиғи-ғылыми білімнің әлеуметтік-мәдени ауқымын, оның қалыптасуы, қызмет атқаруы және дамуы барысында зерттеу өнімдірек болады.

70-інші жылдардан бастап, Ә.Н. Нысанбаев басшылық жасап келе жатқан ғылымның логикасы мен әдіснамасы жөніндегі дербес философиялық мектеп өмір сүре бастады деп айтуға болады, ол уақыт өте келе халықаралық сипатқа ие болды. Мектептің құрылуы жаңа өзгеше әрі өзіндік тың ойды және пікірлестерді өз төңірегіне топтай, біріктіре алатын, оларға дем беруге қабілетті ғылымның үлкен ұйымдастырушысы болуды талап етеді. Жаңа мектеп осы замандағы ғылыми теорияларды олардың өзара ықпал етуі және әлеуметтік практикаға шығуы барысында зерттеуді, ғылымның бүтін қоғамдық құбылыс, осы заманғы мәдениеттің құбылысы ретіндегі инварианттық сипаттамаларын айқындауды өз алдына міндет етіп қойды.

Жаңа мектептің ғылым әлемінде өз орнын табуы – оған тән өзіндік ойдың ғана емес, бойында ғылыми талант пен күшті мінез-құлық мінсіз тоғысқан басшының - Ә.Н. Нысанбаевтың белсенділігі мен шығармашылық бастамасының да жемісі. Канттың жазғанындай, мінез-құлық иесі болу

дегеніміз – субъектінің бойында өзін-өзі өз санасы арқылы өзіне жүктелген практикалық принциптерді өзгеріссіз орындауға міндеттей алатындай еріктік қасиеттер болуын білдіреді.

Жаңа ойларды тудыру, айқын байқалатын қарым-қатынас жасауға бейімділік, мақсаттылық және басшыға лайық орнықты мінез Ә.Н. Нысанбаевтың төңірегіне әрқайсысы шығармашылық даралығымен танылған және ғылымда өз сөзін айтудан үміткер жас ғалымдардың топтасуына мүмкіндік ашты. Дәл осындай үйлесім - әр зерттеушінің шығармашылық ұмтылысын айқындаудағы және қолдаудағы мақсат бірлігі зор табыстарға қол жеткізді. Ә.Н. Нысанбаевтың мектебі ғылыми мамандарды даярлауда да таң қаларлықтай нәтижелер берді. Ә.Н. Нысанбаевтың жетекшілігімен 90-нан астам кандидаттық диссертациялар қорғалды, жаңа бағыттарды аша отырып, оның 43 шәкірті ғылым докторлары болды және болуға даярлануда*.

Ә.Н. Нысанбаев өз ойларын ғылыми кабинеттердің тыныш түкпірлерінде емес, жанды пікірталастарда, ғылыми қарым-қатынаста қалыптастыратын ғалымдар типіне жатады. Қарсылықтар мен кері дәлелдемелер оның шығармашылық белсенділігіне себепші болды. Көпшілік Ә.Н. Нысанбаевты – қайталанбас әрі қызықты баяндамалардың авторын және пікір сайысының шеберін – бөлімнен және институттан бастап, бүкілодақтық және бүкіл-әлемдікке дейін әр түрлі дәрежедегі семинарларда, конференцияларда, конгрестерде жақсылап есте сақтап қалды*.

---

* Докторлар мен кандидаттардың тізімін «Ә.Н. Нысанбаевтың ғылыми жетекшілігімен орындалған докторлық және кандидаттық диссертациялар» бөлімінен қараңыз.

* Баяндамалар туралы толығырақ – «академик Ә.Н. Нысанбаевтың Халықаралық ғылыми форумдарда жасаған баяндамалары» бөлімін қараңыз.

Оның бұл тұрғыдан алғандағы ең айтулы табысы ретінде Алматыда өткен (1968, 1978, 1990) осы заманғы ғылыми танымның диалектикалық-логикалық және әдіснамалық мәселелері жөнінде Бүкілодақтық симпозиумдарда және Дюссельдорфта (1978), Монреальда (1983), Парижде (1986), Пекинде (1993, 1995), Мәскеуде (1993, 2003, 2004, 2005), Анкарада (1997, 2000, 2003, 2004), Тегеранда (1998, 2004, 2006), Каирде (2001), Стамбулда (2002, 2003, 2004, 2005, 2006), Ухань мен Шанхайда (Қытай, 2004, 2005) және т.б. өткен Бүкілдүниежүзілік философиялық конгрестерде және Халықаралық конференцияларда жасаған баяндамаларын айрықша атап өткен жөн. Оның ғылыми еңбектері мен қағидаларын Францияның, Иранның, Ресейдің, АҚШ-тың, Түркияның, Қытайдың және басқа елдердің ғалымдары жоғары бағалады. Оның жетекшілігімен және тікелей атсалысуымен отандық ғалымдар UNESCO, TESIS, Сорос-Қазақстан және т.б. халықаралық бағдарламалардың шеңберінде ел үшін пайдалы ғылыми зерттеулермен айналысты.

Мектептің берік философиялық негізі, тұғырнамалық аппараты және ең бастысы – әдіснамалық бағыты осы заманның ең көкейтесті мәселелерін зерттеу ісіне кірісуге, іс жүзінде сыналған методологиялық аспаптар жиынтығын Қазақстандағы әлеуметтік-саяси процестерге жасалған болжамдарды талдау жасау жұмысына қолдануға мүмкіндік берді. Ә.Н. Нысанбаев мектебінің тәсілдемешілері, бәрінен бұрын Нысанбаевтың өзі, бүгінгі күнгі айқын белгіленген қажеттіліктерге жауап бере отырып, аналитиктерге айналғандықтан әрі қазіргі әлеуметтік процестердің динамикасы мен тенденциясын тап баса білгендіктен, өз еңбектерінің нәтижелерін енді

өз оқырманын бірден таба алмайтын көлемді монографияларға ғана теліп қоймай, әлеуметтік процестердің үдей түскен жылдамдығына жауап беретіндей шапшандығы мен екпінділігі басым жанрлар – газет және журнал мақалалары, көлемі шағын, бірақ мазмұны терең кітапшалар түрінде де жариялап жүр.

Өткен жүзжылдықтың 90-жылдарынан бастап Ә.Н. Нысанбаевтың өмірі мен қызметінде жаңа кезең басталды деп нық сеніммен айтуға болады. Еркіндіктің таңы атты, тәуелсіздіктің көкжиектері айқара ашылды, құндылықтарды қайта бағалаудың ұлы дәуірі келді. Әбдімәлік Нысанбаев туған республиканың тыныс тіршілігіне үн қосып, замана талабымен қатар қадам басты. Оның үлесіне жауапты парыз жүктелді: қазақстандық философиялық мектептің бай қазыналы жүгін сақтап қалу, тәуелсіз Қазақстанның өзіндік санасын, жаңа құндылықтар жүйесін, жаңа дүниетанымның негізін қалыптастыру үшін бүкіл шығармашылық әлеуетті қолдану.

Ә.Н. Нысанбаев Философия және саясаттану институтын басқарып, оның барлық күш-қуатын Шығыс пен Батыстың салиқалы сұхбатын орнықтыру жолындағы жаңа дүниетанымдық парадигма қалыптастыруға жұмылдырады. Маркстік догмалармен қоштасатын, еуропацентристік тұғырлардың шектеулі екенін түсінетін және қазақ, түркі, исламдық дәстүрлердің аса бай рухани тәжірибесіне бет бұратын уақыт та келді. Сұраныс, бүгінгі күннің мұқтаждығы – болып жатқан оқиғаларды бейнелеп, белгілеп қана қоймай, болашаққа деген батыл ұмтылысқа, келешектің кескінін айқындауға қабілетті адамзаттың

еркін, рухани тәжірибесіне бағдарланған жаңа философия. Әбдімәлік Нысанбаев өзінің еңбектерінде қазақстандық философияның осы қазіргі заманғы бітімін сомдайды және қалыптастырады.

Кейінгі жылдары Ә.Н. Нысанбаев Шығыс және батыс дәстүрлерінің өзара байланысына, қазақ философиялық ойы мен мәдениетіне, қазақтардың әлемдік өркениетке табиғи жалғасуы ауқымындағы дүниетанымдық өзгешеліктеріне және қазақстандық қоғамның өзгеруіндегі діни фактордың атқаратын қызметіне ерекше мән беруде. Ә.Н. Нысанбаев қазақ философиясының тарихын зерттеу қажеттігі туралы алғаш сөз қозғады және осы аттас бөлім ашу жөніндегі тілегін табандылықпен іске асырды, ол қазір институттың ең негізгі бөлімдерінің біріне айналды. Бөлім қазақ философиясының көп ғасырлық тарихын толық түрде жарыққа шығаруды жоспарлап отыр. Оның жетекшілігімен осы бағытта «Қазақ даласының ойшылдары» атты бес томдық кітаптар сериясының төртеуі баспадан шығып үлгерді. Философия және ғылымның байланысы үстемдік ететін батыстық дискурстан басқа, шығыстық менталитетке тән философияның поэзиямен, фольклормен, ауыз әдебиетімен, өнермен және музыкамен өзара байланыстары зерттеле бастады. Қазақ философиясы елдің рухани тәуелсіздігінің көрінісі болып табылады. Қазақстан халқының бай мәдени мұрасы мен руханилығын, ұлттық өзіндік сананы қайта түлету мақсатында, жаһандандудың этностар мен конфессиялар арасындағы өзара қатынастарына тигізетін әсерін айқындауға арналған «Қазақ философиясы: онтологиялық көзқарастардың тарихы» атты халықаралық конференция

«Қайнар» университетімен бірігіп өткізілді. Оның ғылыми жетекшілігімен, мұнан өзге мынадай аса маңызды энциклопедиялық басылымдар жүзеге асты: «Мұхтар Әуезов», «Қорқыт ата», «Құрманғазы», «Қазақстан Республикасы. 10 жылдың шежіресі», «Қазақ», «Қазақстан Республикасы. Энциклопедиялық анықтамалық», «Екімыңжылдық дала жыры», «Қазақстандық ғылымның танымалдары», «Түркістан» халықаралық энциклопедиясы және басқалары. Ә. Нысанбаевтың күш-жігерінің арқасында қазақ философиясы республика жоғары оқу орындарының бағдарламаларынан да, жалпы мұсылман әлемінен де өзіне лайықты орнын тапты.

Институттың зор табыстарының қатарына қазақстандық ортағасырлық ұлы энциклопедист-ойшыл Әбу Наср әл-Фарабидің аса мол рухани мұраларын талдауға арналған жұмыстар да жатады. Оның трактаттарын орысшаға, ал одан кейін қазақ тіліне де аудару жөніндегі мейнаты мен машақаты көп жұмыстар мен тарихи-философиялық зерттеулер де қатар жүргізіліп келеді. Оның рухани мұрасын зерттеу ортағасырлық дәуір адамы ойлауының логикасын, стилін және формасын түсінуге ғана емес, бүкіл шығыстық ойлау қалыптасуының біртұтас тәсілін негіздеп игеруге мүмкіндік береді. Әл-Фарабидің еңбектері аударылып, «Философиялық трактаттар» (1973), «Тарихи-философиялық трактаттар» (1985), «Логикалық трактаттар» (1975), «Әлеуметтік-этикалық трактаттар» (1978), «Математикалық трактаттар» (1976), «Табиғи-ғылыми трактаттар» (1987), «Музыка өнері мен поэзия туралы трактаттар» (1993), «Таңдамалы трактаттар» (1994), «Әбу Насыр Әл-Фараби

философиясы» (1998), «Әл-Фараби мұрасы және әлемдік мәдениет» (2001), «Әл-Фараби философиясы және ислам руханилығы» (2005), «Әл-Фараби және шығыстық философияның дамуы» (2005), «Әл-Фараби құндылықтарының әлемі және ХХІ ғасыр аксиологиясы» (2 бөлім, 2006) деген атаулармен жарияланды.

Институт келбетін өзгертудің қажеттігі сонымен қатар дүниетанымдық және әдіснамалық бағыт-бағдарларды өзгертуге, жаңа көзқарастар жүйесі үлгілерін әдіснамалық тұрғыдан іздестіруге, маркстік идеология күштеп таңған монистік мәндегі бұрынғы штамптардан бас тартуға байланысты туындады. Ә.Н. Нысанбаев экономикалық шындықты ескере отырып, институтты дүниетанымдық плюрализм жолына бағыттап, асқан белсенділік, ғылыми және азаматтық батылдық көрсетті. Мұндай өзгерістер тек Батыстың ғана емес, негізінен, Шығыстың да ХХ ғасырдағы философиялық тәжірибесін игеруді талап етті.

Ә.Н. Нысанбаев – Қазақстан Шығысқа бет бұрып, азиялық мәдениетпен және экономикамен интеграцияға ұмтылып отырғандықтан, тек Батыс Еуропаны ғана құбыла санаған сыңаржақ дүниетаным мен әдіснаманың күні келмеске кетіп бара жатқанын ең алдымен түсінгендердің бірі. Институтта Ә.Н. Нысанбаевтың басшылығымен ғылымның шығыстық әдіснамасын оның батыстық көзқарастар жүйелерімен және таным үлгілерімен қарым-қатынасында қарастырылған зерттеулер басталды. Ә.Н. Нысанбаевтың белсенді жетекшілік жасауы арқасында «Шығыс-Батыс» тақырыбы соңғы уақыттағы өткен ғылыми конгрестер мен конференцияларда өзекті мәселеге айналды. Әл-Фараби атындағы

Қазақтың мемлекеттік ұлттық университетімен бірігіп, «Шығыс-Батыс: мәдениеттер сұхбаты» атты екі халықаралық семинар-симпозиум (1993 және 1995 жж.), қазақтардың дүниежүзілік қауымдастығымен және Қ.А. Иасауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті мен бірігіп, «Қазақ диаспорасы: мәселелері мен болашағы» тақырыбында Халықаралық симпозиум (1995), «Әл-Фараби мұрасы және әлемдік мәдениет» деген тақырыппен халықаралық конгресс (2001), «Жаһандану және Орталық Азия елдеріндегі конфессиялар сұхбаты» халықаралық ғылыми-практикалық конференция (2004), «Қазіргі заманның жаһандану процесінде Орталық Азия ұлттық мәдениеттерінің сұхбаты атты халықаралық конференция (2004), «Мәдени мұра: жаңалықтары, мәселелері, болашағы» атты халықаралық конференция (2004) өткізді.

Ә.Нысанбаев қазақ философиясын белсенді түрде зерделей отырып түркі философиясының өзіндік құбылыс ретіндегі қырларын зерттеу қажеттілігіне ғалымдардың назарын аударды, сонымен қатар ол алғашқылардың бірі болып елімізде ислам философиясын дамытуға арналған еңбектерін жариялайды. Халықаралық философиялық қауымдастық мойындайтын деңгейдегі еңбектерді қалыптастыруға зерттеу тәсілдерінің бірегейлігі, шығармашылыққа негізделген қазіргі заманның герменевтикасы мен феноменологиясына сүйену көмектеседі. Сөйтіп, Түркия және Египет, Иран және Қытай, Франция және Германия сияқты елдерде қазақ ойшылының аты өзінің барлық асқақтығымен атала бастады. 2000 жылы түрік тілінде «Kazak türklüğünü Aydınlatanlara Nisanbaev'in

Bakisi». Hazirlayan Prof.Dr. Sadik Tural (Ankara, 2000, 10 б.т.) және «Kazakistan'da Dede Korkut» (yay. Haz.: Abdimalik Nisanbaev. Ankara: AYK Atatürk kültür Merkezi Baskanligi, 2000.) еңбектері жарық көрді. 2002 жылы оның екі көлемді монографиясы жарыққа шықты: Kazak tüklerinin Felsefesi (Ankara, 2002. 15 б.т., түрік тілінде) и «Қазақ философиясы» (Тегеран, 2002. 12 б.т., қазақ тілінде). Нысанбаевтың ойлары мен идеялары жалпы түркі және ислам әлемінде үлкен қоғамдық құптауға ие болды.

«Түркі әлеміне қосылған үлес» атты Халықаралық сыйлықпен (Түркия, Анкара, 2006ж) марапатталу - осындай жемісті іс-әрекеттің, ғылыми шығармашылықтың нәтижесі болды.

Ә.Н.Нысанбаев пен ол басқаратын Институттың философиялық-саясаттанулық қызметінің өзегі – Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық, саяси және мәдени жаңаруын байыптау. Нысанбаевтың зерттеу ауқымы өте кең, оған жекешелендіру процестері, азаматтық қоғам мен президенттік институттың қалыптасуы, этносаралық келісім мен өзара түсінісудің ұлттық моделін қалыптастыру жатады. Ол өзінің еңбектерінде, баяндамалары мен жарыссөздердегі пікірлерінде тәуелсіз Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық және рухани өзгеруінің ең өзекті мәселелерін зерделейді.

Ол өзінің «Адам және ашық қоғам» (Алматы, 1998), «Қазақстан. Демократия. Рухани жаңару» (Алматы, 1998), «Қазақстандағы рухани мұра және әлеуметтік трансформация» (Алматы, 2002, ағылшын тілінде) және т.б. еңбектерінде қазіргі қазақстандық қоғамда болып жатқан

күрделі және қайшылықты демократиялық процестерді теориялық және дүниетанымдық тұрғыдан қарастыра отырып жаңа ғылыми тұжырымдар жасайды. Әсіресе, 2004 жылы Вашингтонда алғашқы рет жарияланған «Мәдени мұра және Қазақстандағы әлеуметтік трансформация» атты монографиясын Америка мен Батыс Еуропа оқырмандары жоғары бағалайды. Ғалымның еңбектерінде жаһандану, республиканың орнықты дамуы, қазақтың дәстүрлі және батыстың либеральді-демократиялық құндылықтарының ішкі үйлесімдендірілуі жағдайындағы қазақтың ұлттық рухын сақтау мәселесі тереңдеп зерттеледі. Шығыс пен Батыстың сұхбаты жағдайындағы өзара түсінісудің жаңа еуразиялық философиясын қалыптастыра отырып Ә.Нысанбаев еліміздің тұрақтылығы мен қауіпсіздігін нығайтудың рухани алғышарттарын анықтады. Бұл ғылыми жаңалық ЮНЕСКО қаржылаған «Өзара түсінісу философиясы» (Алматы, 2001) монографиясында және «Жаһандану және Қазақстанның орнықты дамуы» (Алматы, 2002) еңбегінде тұжырымдалған.

Ғалымдар мен оқырмандардың ерекше назары ғалымның «Н.Назарбаев. Қазақстан – бейбітшілік пен келісім аймағы» (2005), «XXI ғасырдағы Ресей мен Қазақстан. Модернизациялық реформалар тәжірибесі» (2005), «Тәуелсіздік. Демократия. Гуманизм» (2006), «Жаһандану жағдайындағы Қазақстан: философиялық-саясаттанулық талдау» (2006), «Түркі философиясы: он сұрақ пен жауап» (2006), «Қазақстанның жалпыұлттық идеясы: философиялық-саясаттанулық талдау

тәжірибесі» (2006), «Тәуелсіз Қазақстанға 15 жыл: жаңа қоғамдық сананың қалыптасуы» (2006) еңбектеріне түскені белгілі.

Ә.Н.Нысанбаев өзінің қажырлы еңбекқорлығымен, табандылығымен, жігерлігімен қазіргі заманның философы қандай болуы керек екенін танытады. Ол тек ғылыми мәжілістер мен ғылыми басылымдардың беттерінен көрініп қана қоймай еліміздің бұқаралық ақпарат құралдарында (радио, теледидар, газет беттерінде) үнемі байқалып отырады. Ә.Нысанбаев басқаратын Институтта ғылыми монографиялар, оқулықтар, оқу құралдары және сонымен қатар қазақ және орыс тілдерінде мақалалар жарияланатын «Адам әлемі - Мир человека», «Әл-Фараби» журналдары басылып шығатын типография бар. Бұлардың бәрі Ә.Нысанбаевтың туған елімізде халық мақұлдаған қоғам және мәдениет қайраткеріне айналғанына куәлік болады.

Ә. Нысанбаевтың тағайындалу уақыты Қазақстанның мемлекеттік тәуелсіздігі және егемендігімен сәйкес келетін ҚР БҒМ Философия және саясаттану Институтының директорлығы қызметі оның шығармашылық өмірбаянындағы ерекше беті болып табылады.

Ә. Нысанбаевтың үлесіне қиын, бірақ игілікті міндет түскен болатын, яғни қоғамның трансформациялануы мен жаңаруы жағдайында Философия институтын Философия және саясаттану институтына өзгерту міндеті тұрды. Сөйтіп, жаңа қалыптасып келе жатқан нарықтық экономиканың күрделі жағдайында тіршілік ете алатындай ғылыми мекеменің жаңа типін қалыптастыру керек болды, ол үшін үкімет пен қаржы институттары қызығатындай ең өзекті

және көкейкесті мәселелерді талқылауға белсенді араласу қажеттілігі туындады. Сондықтан институтты көп салалы құрылымға айналдыру шешімі қабылданды. Ол іргелі философиялық зерттеулердің басымдылығын сақтай отырып әлеуметтік практиканың өзі алдыңғы қатарға ұсынған бағыттарды дамыту керек болды. Бұл жерде саясаттану, мәдениеттану, алғашқы рет Ә. Нысанбаевтың өзі арнаулы пән ретінде ұсынған жаңа диаспоратану саласы теориялық және қолданбалы жақтарын қамтитынын атап өтуге болады. Бұл ғылым саласы кешенді әдіснама мен ғылыми деректерге сүйене отырып және философияда, тарихта, социологияда, демографияда және мәдениеттануда қалыптасқан категориялық аппараттарды пайдалану арқылы Ә. Нысанбаевтың басқаруымен өзінің келбетін қалыптастыра бастайды.

Қазіргі қазақстандық қоғамның мақсатын айқындай түсетін Философия және саясаттану институтының іргелі теориялық зерттеулердің басымдық бағыты «Жалпыұлттық идеяның ғылыми-әдіснамалық негіздерін дамыту – қазіргі Қазақстанның орнықты дамуының және қазіргі жаһандық процестер ауқымындағы оның жеделдетілген жаңару стратегиясының базасы» деп аталады. Ә.Нысанбаевтың ғылыми жетекшілігімен жүздеген ғылыми-зерттеу жобасын енгізетін алты іргелі зерттеу бағдарламасы зерттеліп, аяқталған екен.

Ә.Н. Нысанбаев өз ғылыми қызметін оқытушылық процестен тысқары ойлай алмайды. Өз ғылыми ойларын ол көп жылдардан бері ғылымның философиясы мен әдіснамасы кафедрасының профессоры қызметін атқарып келе жатқан Абай атындағы Алматы мемлекеттік университеті студенттік аудиторияларында талқылауға салады. Тұлға қалыптасуында білімнің шешуші маңызы

бар екенін түсіне отырып, ол осы замандағы білім бағдарламаларын және педагогикалық технологияларды жасауға көп күш пен көңіл бөлуде. Ә.Н. Нысанбаев – қазақ тілінде тұңғыш рет шыққан «Философия» оқу құралының (1991) және «Адамға қарай бет бұрсақ» (1992), «Ой. Ақыл. Адамгершілік» және «Ойлау тарихының белестері» (1994, қазақ тілінде, Т. Әбжановпен бірлесіп) атты үш оқу құралы авторының бірі. Оның жетекшілігімен және тікелей атсалысуымен «Саясаттану» (1998), «Философияның қысқаша тарихы» (1999), «Әлеуметтану» (2000), «Гендер теориясына кіріспе» (2000), «Қазіргі Қазақстандағы этносаралық және мәдениетаралық өзара әсердің теориясы мен практикасы» (2002) деген оқулықтар мен оқу құралдары жарық көрді. Әсіресе, «Ислам әліппесі» (Алматы, 2000) мен «Қоғамтану негіздері» атты мектеп оқулығы (2006) ерекше ықыласқа ие болды.

Ә.Н. Нысанбаевты жан-жақты мүмкіндіктері бар адам деп атауға болады. Ол – аса ірі теоретик-ғалым, халықаралық философия мектебінің жетекшісі, еңбектері әлемнің көптеген тілдеріне аударылған, АҚШ-та, Ресейде, Германияда, Венгрияда, Болгарияда, Польшада, Қытайда, Түркияда басылып шыққан, тек біздің елде ғана емес, алыста жақын шет елдерде сыншылар тарапынан жақсы баға алған, өз шәкірттері мен ізбасарларын жігерлендіре алатын, 500-ден аса ғылыми және ғылыми-сараптау еңбектердің авторы. Сонымен бірге уақыттың барлық талабына сай – бастамашыл, алғыр, іскер, қалыпты емес шешімдер мен қарқынды іс-әрекеттер қолынан келетін осы заман ғылымының талантты ұйымдастырушысы. Ол – сонымен қоса тамаша лектор, жаңа ұрпақ оқулық-

тарының және оқу құралдарының авторы. Бұл айтылғандармен қоса Ә.Н. Нысанбаев әлеуметтік шығармашылықпен айналысуға да қабілетті. Ол – Қазақстан әлеуметтік ғылымдар академиясы ұйымдастырушыларының бірі және алғашқы президенті. Ресей әлеуметтік ғылымдар академиясының академигі, Ресей жаратылыстану ғылымдары академиясының шетелдік мүшесі, Халықаралық ақпараттандыру академиясының академигі, Украина саяси ғылымдар академиясының академигі, Халықаралық қоғамдық айтматовтық академияның академигі (Қырғыз Республикасы).

Ол - Қазақстан Республикасы Мәдениет, ақпарат және қоғамдық келісім министрлігі Коллегиясының мүшесі, Қазақстан Республикасы Жоғарғы аттестациялық комиссиясының философиялық, әлеуметтанулық және саяси ғылымдар мен мәдениеттану бойынша Ғылыми-үйлестіру Орталығының Төрағасы. ҚР БҒМ Ғылыми мамандарды аттестаттау жүйесінің нормативті-құқықтық базасын жетілдіру жөніндегі комиссияның Төрағасы. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі білім және ғылым саласындағы қадағалау және аттестаттау комитеті Төралқасының мүшесі. Ол сондай-ақ – ҚР Үкіметі жанындағы діни бірлестіктермен байланыс жөніндегі Кеңестің мүшесі, ҚР Үкіметі жанындағы Демократияландыруды дамыту жөніндегі тұрақты кеңестің мүшесі, ҚР Үкіметі жанындағы монументтер мен скульптуралар жөніндегі Мемлекеттік комиссияның мүшесі, «Отан» (Отчизна) РСП Саяси Кеңесінің, ҚР Өкіметі жанындағы Ғылым, техника және білім салаларындағы Мемлекеттік сыйлық жөніндегі комиссияның, «Ғылым» мемлекеттік

бағдарламасының жобасын даярлау жөніндегі комиссияның, Философия және құндылықтарды зерттеу жөніндегі Халықаралық кеңестің (АҚШ, Вашингтон), Қазақстан халықтары Ассамблеясы Кеңесінің, ҚР Президенті жанындағы Ұлттық кеңестің, ҚР ҰҒА Төралқасының, ҚР ҰҒА Қоғамдық және гуманитарлық ғылымдар бөлімі бюросының мүшесі.

Ә.Н. Нысанбаев Қазақ энциклопедиясының бас редакторы қызметінде жүргенде (1997–2003), оның жетекшілігімен және тікелей қатысуымен «Қазақстан» атты көптомдық жаңа Ұлттық энциклопедиясының (7 томдық) төрт томы, «Қазақстан Республикасы: 10 жыл шежіресі», «Қазақстан Республикасы» энциклопедиялық анықтамалығы» әзірленіп, баспадан шықты.

Ә. Нысанбаев - Ә.Х. Марғұланның 14 томдық Шығармалар жинағының, Ж.М. Әбділдиннің 5 томдық Шығармалар жинағының (Алматы: Өнер, 2001) редакциялық алқасының мүшесі. «Қазақстан Республикасы ҰҒА Хабарлары. Қоғамдық ғылымдар сериясы» журналының, «Әл-Фараби» философиялық-саясаттанулық және рухани-танымдық журналының бас редакторы, «Адам әлемі – Мир человека», «Персия» (Иран), «Социологические исследования» (Мәскеу), «ANALYTIC», «Саясат», «Қазақстан – Спектр», «Қазақ өркениеті», «Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының баяндамалары», «Қоғам және дәуір» журналдарының редакциялық алқасының мүшесі.

Ақыл-ойға артылған мұндай жүкке төтеп беру тек Отанын шын беріле сүйген, шексіз дарынға ие, бірбеткей және творчестволық ойлайтын адамның ғана қолынан

келеді. Шексіз шығармашылық еркіндігінің үстіне, ол – сирек кездесетін қасиеттерімен – қатаң тәртіпке бағынғандығымен және міндеттеріне адалдығымен, жинақылығымен және мақсаттылығымен ерекшеленетін асыл текті зиялы кісі.

Ә.Н. Нысанбаев атқарған ерен еңбек үкімет тарапынан жасалған көптеген марапаттаулар арқылы атап өтілді. 1994 ж. Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә. Назарбаевтың жарлығымен оған «Қазақстан ғылымы мен техникасына еңбегі сіңген қайраткер» жоғары құрметті атағы берілді. Қазақстан Республикасы Білім министрлігінің Ыбырай Алтынсарин атындағы медалімен (1995), «Достық» және «Парасат» ордендерімен, Абылайхан (1997), Мұстафа Шоқай (2000) алтын медальдарымен марапатталды. Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә. Назарбаевтың жарлығымен мемлекеттіліктің қалыптасуы мен дамуына, қоғамдағы ұлт-аралық келісімді нығайтуға қосқан қомақты үлесі үшін «Қазақстан Республикасы тәуелсіздігіне 10 жыл» мерейтойлық медаліне (2001) ие болды. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің «Қазақстан Республикасы ғылымын дамытуға сіңірген еңбегі үшін» белгісімен марапатталды (2004).

Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә. Назарбаевтың жарлығымен «Қазақстан Республикасы Парламентіне 10 жыл» мерейтойлық медалін иеленді (2006).

Ә.Н. Нысанбаевтың шетелдік марапаттары да бар. 1995 жылы мамыр айында Қырғыз Республикасы Президенті-нің жарлығымен оған «Қырғыз Республикасы ғылымының еңбек сіңірген қайраткері» құрметті атағы

берілді. Түрік Республикасы Ататүрік мәдени орталығының құрметті мүшесі болып сайланды, «Дарын» ұлттық компаниясының (Моңғолия, Улан-Батор) «Озат кісі» құрметті атағы берілді, «Түркі әлеміне қосқан үлесі» Халықаралық сыйлығының иесі (Түркия, 2006), Жәлеләддин Руми алтын медалінің (Түркия, 2000) иегері.

Қазақстандық бірегейліктің негізі ретіндегі жалпыұлттық идея, ұлттық тұрақтылық пен қауіпсіздіктің кепілі сияқты барлық қазақстандықтарды толғандырып келген тақырыптарды қозғауына байланысты Нысанбаевтың есімі ерекше танымал бола түсті. Академик Нысанбаевтың баспасөз бен теледидарда сөйлеген сөздері, оның жетекшілігімен «Қазақстанның жалпыұлттық идеясы» кітабының жариялануы – міне, осының барлығы республика өміріндегі маңызды оқиғаларға айналды.

Академик Ә.Н. Нысанбаев «Мәдени мұра» Мемлекеттік бағдарламасын өмірге енгізуге көп күш-жігері мен жан қуатын жұмсады. Әлемдік философияның, психологияның, педагогиканың, әлеуметтанудың, жалпы гуманитаристиканың көрнекті өкілдерінің еңбектері қазақ тілінде сөйлейтіні оны шабыттандыра түсті. Сонымен бір мезгілде мәдениеттің әлемдік кеңістігіне дәстүрлі қазақ мәдениетінің ағымы құйылады, қазақтың ұлттық рухын асқақтата білдірушілер – Қорқыт Ата, Фараби, Иасауи, Иүгінеки, Баласағұн, Қашқари, Абай, Шәкәрім сөйлеу құқына ие болып, әлемге таныла бастады.

Ә.Н. Нысанбаев «Мәдени мұра» Мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыру жөніндегі Қоғамдық кеңестің Философия, педагогика және психология секциясының

төрағасы ретінде әлемдік философияның классиктерінің еңбектерін өзі шаршамай-талмай және құштарлықпен қазақ тіліне аударды, түсініктемелер құрастырады, алғысөздер жазады, жаңашыл идеялар айтады. «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы бойынша «Әлемдік философиялық мұра» сериясынан (20 томдық) 10 том, «Әлемдік психологиялық ой» сериясынан (10 томдық) 10 том және «Көне заманнан қазіргі күнге дейінгі қазақ халқының философиялық мұрасы» сериясынан (20 томдық) 10 том даярланып, басылып шықты. Академик Ә.Н. Нысанбаев он томдық әл-Фараби мұрасын жариялау туралы кезекті идеясын көтеріп, бұл идеяны мемлекеттік бағдарламаны іске асырудың келесі кезеңі ретінде бекітілуіне күш салуда.

Ә.Н. Нысанбаевтың тұлғасы энциклопедиялық жан-жақтылығымен сипатталады. Көптеген қазіргі ғалымдарға тән ғылым аймағының бір кесіндісімен ғана шектелуді және тар кәсібилікті игере отырып, ол ойшылдың мүлдем өзге типін білдіреді. Ғылымның әдіснамасы мен диалектика көкжиектерді кеңейтуге, шарықтай ойлауға мүмкіндік береді, сондықтан да қазақ, түркі, ислам философиясы, диаспоратану, саясат философиясы, транзиттану, этносаралық қатынастар теориясы, жаңа геосаяси жағдайлардағы геосаяси тұғыр, жалпы-қазақстандық идея мен ұлттық бірегейлік және т.б. мәселелер бойынша көптеген философиялық және саясаттанулық пәндерге қатысты іргелі еңбектер жазылып, жарыққа шықты. Барлық осы бағыттар бойынша идеялар мен гипотезалар айтылып, теориялық құрылымдар мен әлеуметтік болжамдар бой көрсетті.

Академик Әбдімәлік Нысанбайұлы Нысанбаевты 70 жаста деп кім ойлайды! Шын мәнінде, шығармашыл жасампаз адам үшін жастың мөлшері – бұл бай өмірлік тәжірибенің жоғары құндылығы және сарқылмас шабыттың таусылмас қазынасы.

Ғалым, ойшыл, ғылымды ұйымдастырушы, қоғам және мәдениет қызметкері А.Н. Нысанбаевтың таланты өзінің басшылығындағы топтасқан институт ұжымынан рухтана отырып, алмас сияқты жан-жақты қырынан жарқырай түседі. Өмір көптеген кездесулер, шығармашылық ашылулар, идеялар, ойлар, достық сұхбаттар, махаббат, шығармашылығы үшін алғыстар мен ішкі сезімнің жастығын беруден үміттендіреді.

Әбдімәлік Нысанбайұлы Нысанбаевтың шығармашылық күші жеткілікті. Өміріндегі басты ісіне – философиялық ойлар енгізу мен айналасында шығармашылық пен жасампаздық атмосфера құру және жасауға сенімді.

Ол М. Хайдеггердің мына сөзін цитата келтіргенді ұнатады: «Философиядан жұбаныш күтеді. Бірақ ол барлығын күрделілендіреді әрі ауырлатады. Дегенмен де тек қиыннан ғана ұлы нәрсе туады».

*Г.Г. Соловьева,
философия ғылымдарының докторы,
Қ.Ұ. Әлжан,
философия ғылымдарының кандидаты*

**КРАТКИЙ ОЧЕРК
НАУЧНОЙ, ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ И
ОБЩЕСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АКАДЕМИКА
НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН А.Н. НЫСАНБАЕВА**

**BRIEF ESSAY OF THE SCIENTIFIC, PEDAGOGICAL
AND PUBLIC ACTIVITIES OF THE ACADEMICIAN OF
THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE
REPUBLIC KAZAKHSTAN A.N. NYSANBAYEV**

Абдумалик Нысанбаевич Нысанбаев родился 1 мая 1937 г. в селе Караултюбе Сырдарьинского района Кызылординской области в крестьянской семье.

Уже в годы учебы в средней школе Абдумалик выделялся среди своих сверстников любознательностью, неутомимостью, желанием как можно больше знать, трудолюбием. Особый интерес он проявлял к физико-математическим наукам, который и определил во многом его дальнейший жизненный путь и судьбу.

После окончания школы с отличием он становится студентом физико-математического факультета Кызылординского педагогического института имени Н.В. Гоголя (ныне Государственный университет им. КоркытАта). Преподаватели отмечали талант, острый ум, быстроту и точность суждений, стремление к научным обобщениям, выставляя в зачетке неизменные пятерки. Сталинский стипендиат Абдумалик Нысанбаев уже в студенческие годы обнаружил склонность к научной работе, принимал активное участие в деятельности научно-студенческого общества.

По окончании института, получив диплом преподавателя физики и математики, А.Н. Нысанбаев

навсегда связывает свою жизнь с наукой. Сначала он работает старшим лаборантом Института химических наук Академии наук Казахской ССР (1960-1961), а затем совершает важнейший в своей биографии выбор: он ставит цель соединить знания математики с философским анализом, осуществить синтез математики и философии в своей научной деятельности. Этот выбор был не случайным: глубокие познания в области математики побуждали к философским исследованиям, философской постановке проблем.

В 1961 г. А.Н. Нысанбаев приходит в Институт философии и права Академии наук Казахской ССР, где работает старшим лаборантом, потом – младшим научным сотрудником. Пытливый ум, страстная влюбленность в науку были замечены и Абдумалика Нысанбаева посылают на учебу в Москву, в аспирантуру Института философии Академии наук СССР.

В декабре 1964 г. в Институте философии Академии наук СССР молодой ученый, проявив незаурядные способности, досрочно защищает кандидатскую диссертацию «Значение принципа соответствия для раскрытия природы истины в математике» под руководством известного философа И.В. Кузнецова и в творческом содружестве с такими выдающимися учеными как Э.В. Ильенков, Б.М. Кедров, А.Ф. Зотов, В.А. Лекторский.

Более чем через десятилетие творческое дарование Абдумалика Нысанбаева раскрылось в полную силу: в январе 1975 г., в Институте философии и права Академии наук Казахской ССР он с блеском защитил докторскую диссертацию «Диалектико-логические принципы синтеза и развития математического знания».

Вся жизнь А.Н. Нысанбаева оказалась связанной с Институтом философии и права АН КазССР. Здесь он

прошел путь от старшего лаборанта, младшего и старшего научного сотрудника, заведующего отделом философских вопросов естествознания (1974 г.) до директора Института философии и права АН КазССР (с 1990 г.), с конца 1991 г. – директора Института философии АН КазССР, с 1999 – директора Института философии и политологии МОН РК.

Можно сказать, что институт создал его как одного из самых талантливых, замечательных философских умов республики, автора многочисленных монографий, получивших признание в стране и за рубежом, активного организатора науки, воспитавшего целое поколение философских кадров, создателя международной философской школы по логике и методологии науки, известного общественного деятеля. И в то же время он создал институт, сформировал его научный облик, придал своему детищу определенный стиль, разработал концептуальное содержание и выделил приоритетные направления философских исследований, поддерживая в течение 17 лет его социальный статус и общественную значимость.

С первых шагов в институте Абдумалику Нысанбаеву, можно сказать, повезло: он оказался в среде формирующейся тогда философской школы будущего академика Ж.М. Абдильдина, объединившего талантливых молодых исследователей для решения крупномасштабных философских проблем, поставленных и осознанных с совершенно новых, нетривиальных позиций: деятельностный подход, разработка категорий и принципов материалистической логики.

Творческая биография молодого ученого во многом определялась идеями, питавшими казахстанскую философскую школу, которая завоевала со временем мировое признание и авторитет. Почти во всех коллективных монографиях, издававшихся в течение четырех десятилетий (1967-2007 гг.) крупные разделы и главы были написаны А.Н. Нысанбаевым.

А.Н. Нысанбаев формировался и рос как ученый, обнаруживая удивительную активность, трудоспособность, склонность к новаторству, научное дерзновение и смелость. Его главный научный интерес тех лет — диалектические идеи в математике. Он стремился возродить давнюю исконную близость, родственность математики и философии, напоминая, что Академию Платона предваряла надпись «Не знающий геометрию да не вхож». В истории культуры пути философии и математики со временем разошлись настолько, что большинство математиков утратило вкус к философскому осмыслению проблем своей науки, и только великие ученые чувствовали и понимали необходимость философских проработок оснований математики.

А.Н. Нысанбаев, вопреки устоявшимся мнениям и стереотипам, заявил о продуктивности диалектических идей в науке, которая, по мнению многих, была совершенно непроницаема и недоступна для диалектики с ее принципами развития, противоречия, деятельности, конкретного историзма. Молодой ученый обнаружил в строгой и точной науке математике диалектические подходы и основания, что вызвало бурю протеста и негодования со стороны тех, кто привык к суждениям-штампам. Утверждение новаторских идей в науке всегда связано с борьбой мнений, риском, научной страстностью, настойчивостью. Именно такую линию проводил А.Н. Нысанбаев в своих разделах в коллективных монографиях, в индивидуальных трудах и дискуссиях.

Крупной вехой не только в его научной биографии, но и в становлении казахстанской философии стали книги «Развитие познания и математика» (Алма-Ата, 1971) (совместно с Г. Шляхиным), и «Диалектико-логические принципы построения теории», написанная совместно с Ж.М. Абдильдиным (Алма-Ата, 1973). А.Н. Нысанбаев раскрывает значение принципа противоречия в развитии

математических теорий, роль идеи бесконечности в построении теории множеств. Монография вызвала огромный общественный резонанс, множество рецензий и откликов в печати, дискуссии научной общественности. Читали и конспектировали ее не только студенты, но и академики, поскольку она отвечала на вопросы, поставленные в процессе самого развития науки. В 1974 г. книга была удостоена первой премии имени Ч. Валиханова. А за цикл монографических работ «Исследование основных принципов материалистической диалектики и их роли в научном познании» А.Н. Нысанбаеву, в числе других ученых, была присуждена Государственная премия Казахской ССР в области науки и техники за 1984 г.

Исполнением юношеской мечты, своеобразным итогом многолетних исследований, крупным рубежом и в истории казахстанской философской школы, и в личном творческом становлении А.Н. Нысанбаева стала четырехтомная «Диалектическая логика». А.Н. Нысанбаев вошел в редакционную коллегию всего цикла и стал одним из основных ее авторов (им написаны семь глав). В данной работе А.Н. Нысанбаев доказывал односторонность логико-методологических концепций многих западных авторов («прогрессивные исследовательские программы» И. Лакатоса, «структура научных революций» Т. Куна, «тематический анализ науки» Дж. Холтона), поскольку они анализируют научную теорию вне социально-культурного контекста. Более продуктивным, по мнению А.Нысанбаева, является исследование социокультурного контекста естественнонаучного знания в его становлении, функционировании и развитии, что, несомненно, предполагает применение диалектико-логических принципов.

Начиная с 70-х годов XX века можно говорить о возникновении самостоятельной философской школы по логике и методологии науки под руководством А.Н. Нысанбаева,

которая со временем приобрела международный характер. Формирование школы предполагает наличие новой оригинальной идеи и большого организатора науки, лидера, способного объединить, вдохновить, сплотить вокруг себя группу единомышленников. Новая школа поставила своей целью целостное философское исследование современных научных теорий в их взаимном влиянии и выходе в социальную практику, выявление инвариантных характеристик науки как целостного социального явления, как феномена современной культуры.

Новая школа определилась в научном мире вследствие не только оригинального замысла, но активности и творческой инициативы ее лидера, А.Н. Нысанбаева, в котором счастливо сочетаются научный талант и сильный характер. Как писал Кант, иметь характер – значит, обладать тем свойством воли, благодаря которому субъект делает для себя обязательными определенные практические принципы, которые он собственным разумом предписывает себе как неизменные.

Продуцирование новых идей, интенсивно выраженная способность к общению, целеустремленность и крепкий характер лидера способствовали тому, что вокруг А.Н. Нысанбаева объединились молодые ученые, каждый из которых представлял собою творческую индивидуальность и претендовал на свое слово в науке. Именно такое сочетание – единство целей при выявлении и поддержке творческих устремлений каждого исследователя – оказалось наиболее плодотворным. Школа А.Н. Нысанбаева дала поразительные результаты и в плане подготовки научных кадров. Под руководством А.Н. Нысанбаева защищено более 90 кандидатских диссертаций, 43 его ученика стали и станут докторами наук, открывая новые направления.*

---

* Список докторов и кандидатов дан в разделе «Докторские и кандидатские диссертации, выполненные под научным руководством А.Н.Нысанбаева».

А.Н. Нысанбаев относится к тому типу ученых, которые склонны формировать свои идеи не в тиши научных кабинетов, а в процессе живой полемики, научного общения. Возражения и контраргументы только стимулируют их творческую активность. А.Н. Нысанбаева, автора оригинальных, интересных докладов и искусного полемиста, хорошо запомнили на многих семинарах, конференциях, конгрессах самого различного ранга – от отделовских и институтских до всесоюзных и всемирных.*

Результаты научных исследований А. Нысанбаева изложены в выступлениях на мировых и международных конгрессах и конференциях, прошедших в Дюссельдорфе (1978), Монреале (1983), Париже (1986), Пекине (1993, 1995), Москве (1993, 2003, 2004, 2005), Анкаре (1997, 2000, 2003, 2004), Тегеране (1998, 2004, 2006), Каире (2001), Стамбуле (2002, 2003, 2004), Ухане и Шанхае (Китай, 2004, 2005) и т.д. Его научные труды и положения высоко оценены учеными Франции, Ирана, России, США, Турции, Китая и т.д. Под его руководством и при непосредственном участии отечественные ученые занимаются полезными для страны научными исследованиями в рамках международных программ UNESCO, TESIS, Сорос-Казахстан и т.д.

Солидная философская база, концептуальный аппарат и главное – методологическая направленность школы позволили подключиться к разработке самых актуальных проблем переходного периода, применить наработанный методологический инструментарий к сравнительному анализу социально-политических процессов в Казахстане и их прогнозированию. Методологи из школы А.Н. Нысанбаева и, прежде всего он сам, отвечая четко обозначенной сегодня потребности, становятся аналитиками, выявляя динамику и

---

* Доклады приведены в разделе «Выступление академика А.Н. Нысанбаева на республиканских и международных формах».

тенденции современных социальных процессов. Результаты их трудов представлены в форме не только объемистых монографий, которые не сразу находят своих читателей, но и в форме более оперативных и стремительных жанров, отвечающих нарастающей скорости социальных процессов – научно-аналитические доклады и разработки, газетные и журнальные статьи, небольшие по объему, но емкие по содержанию книги.

Можно с уверенностью сказать, что с 90-ых годов прошлого столетия начинается новый этап в жизни и деятельности А.Н. Нысанбаева. Взошла заря свободы, открылись горизонты независимости, наступила великая эпоха переоценки ценностей. Абдумалик Нысанбаев идет в ногу со временем, на одном дыхании с родной республикой. Ему выпадает ответственная миссия: сохранить богатый философский багаж казахстанской школы, использовать весь творческий потенциал, чтобы создать основы нового мировоззрения, самосознания независимого Казахстана.

А.Н. Нысанбаев возглавляет Институт философии и политологии и мобилизует все его силы на формирование новой мировоззренческой парадигмы на пути конструктивного диалога Востока и Запада. Настало время прощания с марксистскими догмами, осознания ограниченности европоцентристских концептов, обращения к богатейшему духовному опыту казахской, тюркской, исламской традиции. Запрос, потребность дня – новая философия, ориентированная на свободный, духовный опыт человечества, способная не только отражать и фиксировать происходящие события, но и совершать смелые, дерзновенные прорывы в будущее, высвечивать контуры грядущего. Абдумалик Нысанбаев создает и воплощает в своих трудах этот современный облик казахстанской философии.

В последние годы А.Н. Нысанбаев придает особое значение углубленному исследованию взаимоотношения восточных и западных традиций, казахского миропонимания в контексте их органической включенности в мировую цивилизацию и роли духовного фактора в трансформации казахстанского общества. Именно А.Н. Нысанбаев, первый, заговорил о необходимости исследования истории казахской философии и настоял на открытии отдела одноименного названия, который превратился ныне в один из самых ведущих отделов института. В то время, когда термин «казахская философия» еще не был введен в научный оборот академик А. Нысанбаев в 1990-1991 гг. сформулировал задачу систематического исследования истории и теории казахской философии с древнейших времен до наших дней, впервые открыв отдел истории казахской философии в Институте философии. Он всемерно способствовал формированию философии казахского народа с древнейших времен до наших дней в одно из приоритетных направлений научных исследований, как в республике, так и в мировом культурном пространстве. В этом направлении под его руководством подготовлены 5 томов из серии «Мыслители казахской степи», четыре из которых уже изданы. Кроме доминирующей в западном дискурсе связи философии и науки, стали исследоваться взаимосвязи философии с поэзией, фольклором, устным творчеством, в целом, с литературой и музыкой, что свойственно восточному менталитету. Казахская философия явилась проявлением духовной независимости страны. В целях возрождения духовности и богатого культурного наследия народа Казахстана, национального самосознания, для сохранения национального духа и единства, для определения влияния глобализации на взаимоотношения между этносами и конфессиями была проведена в 2006 г. Международная

конференция «Казахская философия: история онтологических воззрений» совместно с университетом «Кайнар». Кроме того, под его научным руководством были осуществлены следующие важные энциклопедические издания: «Мухтар Ауэзов», «Коркыт Ата», «Курмангазы», «Республика Казахстан: хроника 10-ти лет», «Казах», «Республика Казахстан. Энциклопедический справочник», «Двухтысячелетняя степная поэзия», «Кто есть кто в казахстанской науке», международная энциклопедия «Туркестан» и другие. Благодаря усилиям А. Нысанбаева казахская философия нашла свое достойное место в программах высших учебных заведений республики и в мусульманском мире в целом.

К числу крупных успехов института относятся также работы, посвященные анализу богатого духовного наследия выдающегося энциклопедиста-мыслителя Казахстана Абу Насра Мухаммеда аль-Фараби. Особенно перспективным представляется исследование наследия аль-Фараби под углом зрения одной из самых актуальных проблем современности – взаимопонимания, согласия и диалога культур, цивилизаций, философских концепций, религий. Именно аль-Фараби, учение которого сформировалось в творческом диалоге с культурными традициями многих народов мира, может внести бесценный вклад в решение современных проблем установления в мире согласия, толерантности и взаимопонимания. В ключе стратегии взаимопонимания и диалога творчество аль-Фараби еще не рассматривалось, но учение выдающегося деятеля восточной культуры содержит в себе ответы на многие вопросы современного мира. Параллельно проводятся трудоемкие работы по переводу его трактатов с арабского

языка на русский (а затем и на казахский язык) и историко-философские исследования. Анализ его творческого наследия позволил не только глубже понять логику, стиль и формы мышления человека в эпоху средневековья, но и подойти к обоснованию целостного способа формирования всего восточного мышления. Творческим коллективом, изучающим наследие аль-Фараби, переведены и опубликованы «Философские трактаты» (1985), «Логические трактаты» (1975), «Социально-этические трактаты» (1978), «Математические трактаты» (1976), «Естественно-научные трактаты» (1987), «Трактаты о музыке и поэзии» (1993), «Избранные трактаты» (1994), «Философия Абу Насра аль-Фараби» (1998), «Наследие аль-Фараби и мировая культура» (2001), «Философия аль-Фараби и исламская духовность» (2005), «Аль-Фараби и развитие восточной философии» (2005), «Мир ценностей аль-Фараби и аксиология XXI века» (в 2-х частях, 2006).

Изменение облика Института философии и политологии было связано также с необходимостью мировоззренческой и методологической переориентации, поисками новых концептуальных схем и методологических установок, отказом от прежних штампов монистического толка, навязанных марксистской идеологией. А.Н. Нысанбаев проявил в это ответственное время максимум активности, научной и гражданской смелости, направив институт по пути мировоззренческого плюрализма, отвечающего вновь возникающим социально-экономическим реалиям. Подобная переориентация потребовала освоения философского опыта XX века не только Запада, но и, главным образом, Востока.

А.Н. Нысанбаев одним из первых понял, что время однобокой мировоззренческой и методологической

ориентации на Западную Европу проходит, поскольку Казахстан поворачивается лицом к Востоку, стремится интегрироваться в азиатскую культуру и экономику. Под руководством А.Н. Нысанбаева в институте начались исследования восточной методологии науки в ее соотношении с западными концептами и познавательными схемами. Тема «Восток - Запад» при активном руководстве А.Н. Нысанбаева становится ключевой на последних научных конгрессах и конференциях. Совместно с Казахским государственным национальным университетом им. Аль-Фараби Институт философии и политологии провел три международных симпозиума «Восток – Запад: диалог культур» (1993, 1995, 2001), совместно со Всемирным сообществом казахов и Международным казахско-турецким университетом им. Х.А. Ясави – Международный симпозиум «Казахская диаспора: проблемы и перспективы» (1995), Международный конгресс «Наследие Аль-Фараби и мировая культура» (2000), Международную научно-практическую конференцию «Глобализация и диалог конфессий в странах Центральной Азии» (2001), Международную конференцию «Диалог национальных культур Центральной Азии в глобальных процессах современности» (2004), Международную конференцию «Культурное наследие: открытия, проблемы, перспективы» (2005).

Он интенсивно изучает казахскую философию, привлекает внимание ученых к исследованию своеобразного феномена тюркской философии, одним из первых публикует труды по развитию исламской философии. Оригинальность подхода, творческий почерк, опора на современные методы герменевтики и феноменологии позволяет создать труды,

получившие признание международной философской общественности. Турция и Египет, Иран и Китай, Франция и Германия – повсюду во всем блеске славы звучит имя казахского мыслителя Нысанбаева А.Н. В 2000 году изданы монографии: «Kazak türklüğünü Aydınlatanlara Nisanbaev'in Bakisi» Hazırlayan Prof.Dr. Sadik Tural (Анкара, 2000, 10 п.л., на турецком языке) и «Kazakistan'da Dede Korkut» (yay. Haz.: Abdimalik Nisanbaev. Ankara: AYK Atatürk kültür Merkezi Başkanlığı, 2000, на турецком языке). В 2002 году вышли в свет две его солидные монографии: Kazak türklerinin Felsefesi (Анкара, 2002. 15 б.т., түрік тілінде) и «Қазақ философиясы» (Тегеран, 2002. 12 б.т., на персидском языке). Мысли и идеи А. Нысанбаева вызывают широкий общественный резонанс в тюркском мире.

Итогом такой плодотворной деятельности стала престижная Международная премия «За вклад в тюркский мир» (Турция, Анкара, 2006 г.).

В центре философской деятельности А.Н. Нысанбаева и возглавляемого им института – осмысление социально-экономического, политического и культурного возрождения Казахстана. Процессы приватизации, становления гражданского общества и института президентства, формирование национальной модели межэтнического согласия и взаимопонимания – фокус исследовательского интереса А. Нысанбаева. В своих трудах, выступлениях и докладах он обдумывает и разрешает самые актуальные проблемы социально-экономической и духовной трансформации независимого Казахстана.

В своих книгах «Человек и открытое общество» (Алматы, 1998), «Казахстан. Демократия. Духовное обновление» (Алматы, 1999), «Духовное наследие и социальная трансформация в Казахстане» (Алматы, 2002,

на англ. яз.) и др. ученый, глубоко исследуя с теоретических и мировоззренческих позиций сложные и противоречивые демократические процессы, которые происходят в современном казахстанском обществе, выдвигает новые научные положения. Особенно высокую оценку читателей Америки и Западной Европы получила монография «Культурное наследие и социальная трансформация в Казахстане», опубликованная впервые в Вашингтоне в 2004 г. В трудах ученого глубоко анализируются проблемы сохранения казахского национального духа в условиях глобализации, устойчивого развития республики, внутренней гармонизации казахских традиционных и западных либерально-демократических ценностей. Формируя новую евразийскую философию взаимопонимания в условиях диалога культур Запада и Востока, А.Н. Нысанбаев определил духовные предпосылки укрепления стабильности и безопасности страны. Это научное открытие изложено в монографиях «Философия взаимопонимания» (Алматы, 2001, по линии ЮНЕСКО), и «Глобализация и устойчивое развитие Казахстана» (Алматы, 2002).

Особое внимание ученых и читателей привлекли такие книги, как «Н. Назарбаев: Казахстан – территория мира и согласия» (2005), «Россия и Казахстан в XXI веке. Опыт модернизационных реформ» (2005), «Независимость. Демократия. Гуманизм» (2006), «Казахстан в условиях глобализации: философско-политологический анализ» (2006), «Тюркская философия: десять вопросов и ответов» (2006), «Общенациональная идея Казахстана: опыт философско-политологического анализа» (2006), «15 лет независимого Казахстана: становление нового общественного сознания» (2006).

А.Н. Нысанбаев поражает своей энергичностью, неутомимостью, плодотворностью, олицетворяя собой новый тип современного философа, который активно вторгается в жизнь, не ограничиваясь страницами научных изданий и выступлениями на ученых заседаниях, но также регулярно публикуясь в газетах, выступая по телевидению и радио. В возглавляемом А. Нысанбаевым институте функционирует типография, где публикуются научные монографии, учебники, учебные пособия, а также журналы «Адам әлемі - Мир человека» и «Аль-Фараби» (на казахском и русском языках). Это яркое свидетельство того, что А. Нысанбаев стал признанным общественным и культурным деятелем родной республики.

Особая страница в творческой биографии А.Н. Нысанбаева – его деятельность на посту директора Института философии и политологии МОН РК, по времени назначения совпавшая с обретением Казахстаном государственной независимости и суверенитета.

На долю А.Н. Нысанбаева выпала трудная, но благородная задача: в условиях трансформации и модернизации общества принципиально видоизменить Институт философии в Институт философии и политологии, создать, по сути, научную организацию нового типа, способную не только выжить в сложных условиях формирующейся рыночной экономики, но и активно включиться в разработку самых насущных и животрепещущих проблем, в которых было бы заинтересовано правительство, финансовые и деловые круги. Было принято решение превратить институт в многопрофильную структуру, которая позволила бы, сохраняя приоритет фундаментальных философских исследований, развивать направления, которые выдвинуты на передний край самой социальной практикой –

политология, культурология и, в особенности, диаспорология как новая дисциплина, впервые введенная А.Н. Нысанбаевым, сочетающие в себе как теоретические, так и прикладные аспекты. Уверенное становление этой науки, основанное на комплексной методологии с привлечением научных данных и сложившегося категориального аппарата философии, истории, социологии, демографии и культурологии, получает, благодаря А.Н. Нысанбаеву, все большее признание.

Приоритетным направлением фундаментальных теоретических разработок Института философии и политологии, наиболее полно характеризующее цели современного казахстанского общества, является «Развитие научно-методологических основ общенациональной идеи как базы устойчивого развития современного Казахстана и стратегии ускоренной его модернизации в контексте современных глобальных процессов». Под научным руководством А.Н. Нысанбаева исследованы и завершены 6 программ фундаментальных исследований, включающих в себя сотни тем научно-исследовательских проектов.

А.Н. Нысанбаев не мыслит своей научной деятельности вне процесса преподавания. Свои научные идеи он обсуждает в студенческих и аспирантских аудиториях, долгие годы являясь профессором кафедры философии и методологии науки Алматинского государственного университета им. Абая, кафедры философии и политологии Казахского государственного женского педагогического института, в настоящее время заведует кафедрой философии и социогуманитарных дисциплин в университете «Кайнар», является почетным профессором Атырауского университета им. Халела Досмухамедова, приглашенным профессором Хуажонского университета

науки и технологии (г. Ухань) Китайской Народной Республики. В последние годы он много сил и внимания уделяет разработке современных образовательных программ и педагогических технологий, хорошо понимая, что именно образование является определяющей сферой становления творческой личности. А.Н. Нысанбаев – один из авторов первого учебного пособия «Философия» на казахском языке (1991), трех учебных пособий «Путь к человеку» (1992), «Сознание. Разум. Нравственность» и «Вехи истории мышления» (1994) (совместно с Т. Абжановым, на казахском языке). Под его руководством и при непосредственном участии написаны и вышли в свет учебники и учебные пособия «Политология» (1998), «Краткая история философии» (1999, на казахском языке), «Социология» (2000, на казахском языке), «Введение в теорию гендера» (2000), «Теория и практика межэтнического и межкультурного взаимодействия в современном Казахстане» (2002) и др. В связи с этим надо особо отметить книгу «Азбука ислама» (Алматы, 2000) и школьный учебник «Основы обществознания» (2006), изданные для школьной молодежи на казахском, уйгурском и русском языках.

А.Н. Нысанбаева можно назвать человеком универсальных способностей. Крупный ученый-теоретик, руководитель международной философской школы, автор более чем 600 научных и научно-аналитических трудов, переведенных на многие языки мира, изданных в США, России, Германии, Венгрии, Болгарии, Польше, Китае, Турции и получивших положительные рецензии не только у нас в стране, но и в дальнем и ближнем зарубежье, выдвигающий новые фундаментальные идеи, способные вдохновить его учеников и последователей. И в то же время – талантливый организатор науки современного

типа, отвечающий всем требованиям дня – инициативный, предприимчивый, деловитый, способный на нестандартные решения и энергичные действия. И он же – блестящий лектор, автор учебников и учебных пособий нового поколения. Кроме того, А.Н. Нысанбаев обладает способностью к социальному творчеству. Он – один из создателей и президент Казахстанской академии социальных наук, академик Национальной академии наук Казахстана, академик Российской академии социальных наук, иностранный член Российской академии естественных наук, академик Украинской академии политических наук, академик Международной общественной айтматовской академии (Кыргызская Республика), академик Международной академии информатизации.

А. Нысанбаев также - член коллегии Министерства культуры, информации и общественного согласия Республики Казахстан, председатель Научно-координационного центра по философским, социологическим, политическим наукам и культурологии Высшей аттестационной комиссии Республики Казахстан, председатель Комиссии МОН РК по совершенствованию нормативно-правовой базы системы аттестации научных кадров, член Президиума Комитета по надзору и аттестации в сфере образования и науки Министерства образования и науки Республики Казахстан. Он также является членом Совета по связям с религиозными объединениями при Правительстве РК, постоянно действующего совещания по развитию демократизации при Правительстве РК, Государственной комиссии по монументам и скульптурам при Правительстве РК, Политсовета РПП «Отан» (Отчизна), Комиссии по государственным премиям РК в области

науки, техники и образования при Правительстве РК, Комиссии по разработке проекта госпрограммы «Наука», правления Международного совета по изучению ценностей и философии (США, Вашингтон), Совета Ассамблеи народов Казахстана, Национального совета при Президенте РК, Президиума НАН РК, бюро Отделения общественных и гуманитарных наук НАН РК, Ученого совета Института экономики МОН РК.

А.Н. Нысанбаев, занимая пост главного редактора Казахской энциклопедии (1997-2003), непосредственно руководил и участвовал в подготовке и издании четырех томов новой Национальной энциклопедии суверенного государства «Казахстан» (в 7-ми томах), «Қазақстан Республикасы: 10 жыл шежіресі», Энциклопедического справочника «Республика Казахстан».

А.Н. Нысанбаев является членом редакционной коллегии Собрания сочинений академика А.Х. Маргулана в 14-ти томах, членом редакционной коллегии Собрания сочинений академика Ж.М. Абдильдина в 5-ти томах (Алматы: Өнер, 2001), главным редактором журнала «Известия НАН Республики Казахстан. Серия общественных наук», философско-политологического и духовно-познавательного журнала «Аль-Фараби», членом редколлегии журналов: «Адам әлемі - Мир человека», «Персия» (Иран), «Социологические исследования» (Москва), «ANALYTIC», «Саясат», «Қазақстан – Спектр», «Қазақ өркениеті», «Доклады Национальной академии наук Республики Казахстан», «Қоғам және дәуір».

Такая огромная умственная нагрузка под силу только человеку, фанатично любящему свою Родину, высокоодаренному, целостно и творчески мыслящему. И при всей предельно творческой раскованности он на

редкость организованный и обязательный, собранный и целеустремленный – интеллигент высшей пробы.

Труды А.Н. Нысанбаева отмечены множеством правительственных наград. Указом Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева ему присвоено почетное звание «Заслуженный деятель науки и техники Казахстана» (1994). Награжден медалью им. Ибрая Алтынсарина Министерства образования Республики Казахстан (1995), награжден орденами «Достық» (1998) и «Парасат» (2004), золотыми медалями Ы. Алтынсарина (1996), Абылай хана (1997), Мустафы Шокая (2000), А.Н. Нысанбаев - обладатель Президентской премии мира и духовного согласия (1998). Указом Президента РК Н.А. Назарбаева за значительный вклад в развитие и становление государственности, укрепление межнационального согласия в обществе награжден юбилейной медалью «10 лет независимости Республики Казахстан» (2001). Награжден знаком Министерства образования и науки Республики Казахстан «За заслуги в развитии науки Республики Казахстан» (2004). Указом Президента республики Н.А. Назарбаева А.Н. Нысанбаев награжден юбилейной медалью «10 лет Парламенту Республики Казахстан» (2006).

Есть у А.Н. Нысанбаева и иностранные награды. В мае 1995 г. Указом Президента Кыргызской Республики А.А. Акаева ему присвоено почетное звание «Заслуженный деятель науки Кыргызской Республики». Он избран почетным членом Ататюркского культурного центра Турецкой Республики, национальной компанией «Дарын» ему присвоено почетное звание «Озат кісі» (Монголия, Улан-батор, 1996), награжден золотой медалью Джалаладдина Руми (Турция, 2000).

Особенно популярным стало имя А. Нысанбаева в связи с темой, волнующей всех казахстанцев: общенациональная идея как основа казахстанской идентичности, гарантия национальной стабильности и безопасности. Выступления академика А. Нысанбаева в печати и на телевидении, публикация под его руководством книги «Общенациональная идея Казахстана» - все это стало значительным, знаковым событием в жизни республики.

Очень много сил и душевной страсти отдает академик А.Н. Нысанбаев воплощению в жизнь государственной программы «Культурное наследие». Его вдохновляет мысль о том, что труды классиков мировой философии, психологии, социологии, в целом, гуманитаристики получают звучание на казахском языке. И в то же время в мировой космос культуры вливается поток традиционной казахской культуры, право голоса получают замечательные выразители национального казахского духа – Коркыт Ата, Фараби, Ясави, Югнаки, Баласагуни, Кашгари, Абай, Шакарим.

А.Н. Нысанбаев, являясь председателем секции философии и психологии Общественного совета по реализации Государственной программы «Культурное наследие», сам увлеченно и неумолимо переводит на казахский язык труды классиков мировой философии, составляет комментарии, пишет предисловия, высказывает новаторские идеи. По Государственной программе «Культурное наследие» подготовлены и изданы 10 томов (из 20) из серии «Мировое философское наследие», 10 томов из серии «Мировая психологическая мысль» и 10 томов (из 20) из серии «Философское наследие казахского народа с

древнейших времен до наших дней». Академик А.Н. Нысанбаев высказывает очередную идею о публикации наследия аль-Фараби в десяти томах и добивается утверждения этой идеи как следующего этапа осуществления государственной программы.

Личность А.Н. Нысанбаева характеризуется энциклопедичностью. Преодолевая свойственный многим современным ученым узкий профессионализм и сосредоточенность на ограниченном участке научного поля, он представляет совершенно другой тип мыслителя. Диалектика и методология науки дает возможность расширять горизонты, мыслить панорамно, создавать фундаментальные труды по многим философским и политическим дисциплинам: история казахской, тюркской и исламской философии, диаспорология, философия политики, транзитология, теория межэтнических отношений, евразийский концепт в новых геополитических условиях, проблемы национальной идентичности и общеказахстанской идеи. И по всем этим направлениям – идеи и гипотезы, теоретические конструкты и социальные прогнозы.

Кто бы мог подумать, что академику Абдумалику Нысанбаевичу Нысанбаеву – 70! Поистине, возраст для творческого человека – это прекрасное приобретение, высокая ценность богатого жизненного опыта и молодого задора неиссякаемых творческих задумок.

Талант ученого, мыслителя, организатора науки, общественного и культурного деятеля академика А.Н. Нысанбаева как алмаз сверкает многими гранями, вдохновляя сплоченный коллектив возглавляемого им института.

Жизнь обещает много встреч, творческих открытий, идей, выступлений, дружеских диалогов, много любви, тепла и света в благодарность за творческую и душевную молодость.

Абдумалик Нысанбаевич Нысанбаев полон творческой энергии, верен главному делу своей жизни – вносить в жизнь высокие философские идеи, создавать вокруг себя атмосферу творчества и созидания.

Он любит цитировать слова М. Хайдеггера: «От философии ждут утешения. Но она все утяжеляет и проблематизирует. Но только из тяжелого может родиться великое».

*Г.Г. Соловьева,
доктор философских наук
Қ.Ұ. Әлжан,
кандидат философских наук*

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ
АКАДЕМИГІ Ә.Н. НЫСАНБАЕВТЫҢ
ӨМІРІ МЕН ЕҢБЕКТЕРІ ТУРАЛЫ ӘДЕБИЕТТЕР
ЛИТЕРАТУРА О ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
АКАДЕМИКА НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ
НАУК РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
А.Н. НЫСАНБАЕВА**

**ARTICLES ABOUT LIFE AND ACTIVITY OF
THE ACADEMICIAN OF THE NATIONAL ACADEMY
OF SCIENCES OF THE REPUBLIC KAZAKHSTAN
A.N.NYSANBAYEV**

1. Ақмамбетов Ғ., Әлжанов Қ. [Рец. на кн.]: Нысанбаев Ә., Әбжанов Т. Адамға қарай бет бұрсақ. Алматы, 1992 // Изв. НАН РК. Сер. обществ. наук. – 1993. – № 3. – С. 95-96.
2. Арызханов Б. Әрі философ, әрі математик // Қазақстан мұғалімі. – 1968. – 21 қазан.
3. Әбділдин Ж.М., Нұрмұратов С.Е. Қазақстан философия мектебінің қалыптасуына қосылған үлес // Философия. Наука. Общество. – Алматы, 1997.
4. Әлжанов Қ. Қазақстан ғалымына көрсетілген құрмет // Егемен Қазақстан. – 1997. – 21 маусым.
5. Әниятқызы Г. Түркі дүниесінен жеткен сый // Қазақстан-Заман. – 2006. – 20 қаңтар.
6. Баймаханов М. Іргелі істер // Соц. Қазақстан. – 1977. – 6 қыркүйек.
7. Бәкір Ә. Жаһандану. Ол не: жойымпаздық па, әлде жасампаздық па? Сан сауалға жауапты кітаптан іздейік. [Рец. на кн.]: Нысанбаев А.Н. Жаһандану және Қазақстанның орнықты дамуы. Глобализация и устойчивое развитие Казахстана. Алматы, 2002 // Егемен Қазақстан. – 2003. – 31 қаңтар.

8. Диалектика // Қазақ КСР: Қысқаша энциклопедиясы. – Алматы, 1988. – Т.3. – 200-201 б.
9. Диалектикалық логиканың қазақстандық мектебі // Философиялық сөздік. – Алматы, 1996. – 134-135 б.
10. Есенбаев Ә. «Қожа Ахмет Иассауи» экранға шығады // Оңтүстік Қазақстан. – 1992. – 15 желтоқсан.
11. Жаратылыстанудың философиялық мәселелері // Қазақ КСР: Қысқаша энциклопедиясы. – Алматы, 1988. – Т.3. – 232 бб.
12. Жұмаділов Т. Диалектика - таным теориясының логикасы. [Рец. на кн.]: Абдильдин Ж.М., Нысанбаев А.Н. Диалектико-логические принципы построения теории. Алма-Ата, 1973 // Қазақстан коммунисті. – 1974. – № 8. – 87-90 б.
13. Жұмаділов Т. Математика ғылымының таным процесіндегі рөлі. [Рец.] Нысанбаев Ә. Математика және дүние тану. Алма-Ата, 1973 // Қызыл Ту. – 1974. – 4 сәуір.
14. Жұмаділов Т. Математика және диалектика. [Рец.] Нысанбаев А. Диалектика и современная математика. Алма-Ата, 1982 // Орталық Қазақстан. – 1983. – 5 қаңтар.
15. Жұмаділов Т. Таным теориясының логикасы. [Рец.] Абдильдин Ж.М., Нысанбаев А.Н. Диалектико-логические принципы построения теории. Алма-Ата, 1973 // Қызыл Ту. – 1973. – 30 қазан.
16. Кенисарин А.М. Методология // Қазақ ССР: Қысқаша энциклопедия. – Алматы, 1988. – Т. 3. – 372 б.
17. Қазақстанда философияның дамуы // Философиялық сөздік. – Алматы, 1996. – 220-221 б.
18. Қалығұлов А. Үш бірдей қуаныш // Лениншіл жас. – 1965. – 27 қаңтар.
19. Қасабеков А. Парасат туралы пайым. [Рец.]: Нысанбаев Ә., Әбжанов Т. Адамға қарай бет бұрсақ. Алматы. 1992 // Егемен Қазақстан. – 1993. – 29 маусым.

20. Құлқыбаев Ғ. Жан байлығы - басты байлық // Жалын. – 1987. – № 5. – 88 бб.
21. Молдабеков Ж. Зерделік үлгілері мен үйретері. [Рец.]: Нысанбаев Ә., Әбжанов Т. Ойлау тарихының белестері. Алматы, 1994 // Ізденіс-Поиск. – 1995. – № 2. – 122-124 б.
22. Момышұлы Е. Құпияға - жариялылық // Лениншіл жас – 1991. – 22 ақпан.
23. Нұрмұратов С. Замана сөзін көтерген кітап. [Рец.]: Нысанбаев А.Н. Адам және ашық қоғам. Человек и открытое общество. Алматы, 1998 // Егемен Қазақстан. – 1998. – 23 қыркүйек.
24. Нысанбаев Әбдімәлік // «Қазақстан». Ұлттық энциклопедиясы. Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 2006. – Т.7.
25. Нысанбаев Әбдімәлік // «Түркістан». Халықаралық энциклопедиясы. – Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 2000.
26. Нысанбаев Әбдімәлік Нысанбайұлы // Философиялық сөздік. – Алматы, 1996. – 306 б.
27. Нысанбаев Әбдімәлік Нысанбайұлы // Қазақ Совет энциклопедиясы. – Алма-Ата, 1976. – Т.8. – 423 б.
28. Өмір мен таным қуанышы. Радость жизни и познания. – Алматы, 2007. – 225 б.
29. Сәбитов М. Диалектикалық логика // Қазақ ССР: Қысқаша энциклопедия. – Алма-Ата, 1988. – 202 б.
30. Сәбитов М. Диалектикалық материализм // Қазақ ССР: Қысқаша энциклопедия. – Алма-Ата, 1988. – 204-205 б.
31. Сәбитов М. Таным теориясы // Қазақ ССР: Қысқаша энциклопедия. – Алма-Ата, 1988. – 498 б.
32. Сәрсенбаев Р. Ертеңді ойлап, еңшінді ал // Соц. Қазақстан. – 1990. – 12 қазан.
33. Сәрсенбаев Т. [Рец.]: Нысанбаев Ә., Әбжанов Т. Ой. Ақыл. Адамгершілік. Алматы, 1994 // Егемен Қазақстан. – 1995. – 15 сәуір.

34. Сейсенов Б. Диалектика және қазіргі математика. [Рец.]: Нысанбаев А. Диалектика и современная математика. Алма-Ата, 1982 // Қазақстан мектебі. – 1984. – № 6. – 75-76 б.
35. Соловьева Г. Қазақстан – Қытай ғылыми байланыстары // Алматы ақшамы. – 1992. – 18 қыркүйек.
36. Сұлтанғазин Ө. Ғалымдарымыз ұлттық парызын қалай өтеп жүр? // Соц. Қазақстан. – 1991. – 2 сәуір.
37. Сырұлы Б. Жарқыраған жақсы аға, жүрген шақта... (Ә. Нысанбайұлына арналған өлең) // Самал газеті. – 2003. – 6 маусым.
38. Гайжанов А. Қазіргі жаһандану және мәдениеттер сұхбаты. [Рец.]: Нысанбаев А. Н. Глобализация и проблемы межкультурного диалога – Жаһандану және мәдениетаралық сұхбат мәселелері. В 2-х томах. Алматы, 2004 // Қазақстан-Заман. – 2005. – 4 наурыз.
39. Тәтімов М. Құнды оқу құралы // Қазақстан мұғалімі. – 1974. – 18 қаңтар.
40. Шүлембаев Қ., Әженов М., Есімов Ғ. Қайнар бұлақ // Жас Алаш. – 1997. – 8 сәуір.
41. Абдильдин Ж. М. Исследование проблем теории материалистической диалектики философами Казахстана // Вопросы философии. – 1975. – № 5. – С. 153-155.
42. Абдильдин Ж. М. Над чем работают ученые // Огни Алатау. – 1974. – 22 февр.
43. Абдильдин Ж. М. Развитие материалистической диалектики в Казахстане. – Алма-Ата, 1975. – С. 56-58; 70-101; 111-112.
44. Абдильдин Ж. М. 60 - летие Казахской ССР и развитие философской мысли в республике // Вопросы философии. – 1980. – № 8. – С. 25-33.
45. Абдула Т. [Рец.] Философия. Мировоззрение. Практика. Алма-Ата, 1987 // Весті АН БССР. Спец. выпуск. Сер. обществ. наук. – 1988. – № 4. – С. 120-121.

46. Абдумалик Нысанбаевич Нысанбаев: Биобиблиография ученых Казахстана. – Алматы, 1997. – 124 с.

47. Абишева М. Стратегия согласия. [Рец.]: Нысанбаев А.Н., Малинин Г. Нурсултан Назарбаев: Казахстан – территория мира и согласия. Алматы, 2005 // Казахстан. правда. – 2005. – 12 мая.

48. Аженов М.С. [Рец.]: Казахстан в условиях глобализации: философско-политологический анализ. Алматы, 2006 // Казахстан-Спектр. – 2007. – № 17. – 0,7 п.л.

49. Айталиев Ш., Мукашев З. Успех казахстанской школы философов // Огни Алатау. – 1984. – 4 окт.

50. Альжанов К.У. Абдумалик Нысанбаев: ученый, мыслитель, человек // Философия. Наука. Общество. – Алматы, 1997. (В соавторстве).

51. Аманов Т.И., Рахматуллин К., Абдильдин Ж.М. [Рец.]: Нысанбаев А., Шляхин Г. Развитие познания и математика. Алма-Ата, 1971 // Вестн. АН КазССР. – 1972. – № 2. – С.72-74.

52. Артыкбаев М., Бектурганов К., Артыкбаев А. [Рец.]: Соловьева Г.Г., Колчигин С.Ю. Абдумалик Нысанбаев. Сер. «Жизнь замечательных людей». Астана: Елорда, 2001. 232 с. // Евразийское сообщество: общество, политика, культура. – 2003. – № 1(41). – 0,5 п.л.

53. Арын Е.М. [Рец.]: Қазақстан. Демократия. Рухани жаңару. Казахстан. Демократия. Духовное обновление. Алматы, 1999 // Саясат. – 1999. – № 2.

54. Беляев Е.А., Османов И.О. [Рец.]: Абдильдин Ж.М., Нысанбаев А.Н. Диалектико-логические принципы построения теории. Алма-Ата, 1973 // Вестн. АН КазССР. – 1974. – № 7. – С. 68-71.

55. Бондаренко О. Судьба философа – судьба страны // Веч. Алматы. – 2005. – 19 июля.

56. Бондаренко Ю. [Рец.]: Малинин Г.В., Дунаев В.Ю., Курганская В.Д., Нысанбаев А.Н. Теория и практика

межэтнического и межкультурного взаимодействия в современном Казахстане. Учебное пособие для вузов. Алматы, 2002 // Адам әлемі - Мир человека. – 2003. – № 3(17). – 0,3 п.л.

57. Галихин Н. Жизнь замечательных людей. [Рец.]: Соловьева Г., Колчигин С. Абдумалик Нысанбаев. Серия «Жизнь замечательных людей». Астана, 2001 // Казахстан. правда. – 2001. – 25 октября.

58. Головин А.М., Фрелих В. [Рец.]: Соотношение содержательного и формального в научном познании. Алма-Ата, 1978 // Вестн. АН КазССР. – 1980. – № 2. – С.74-76.

59. Диалектическая логика. Проблемы и перспективы // Философские науки. – 1969. – № 2. – С.125-132.

60. Есимов Г.Е. Становление и развитие философской школы члена-корреспондента АН РК Абдумалика Нысанбаевича Нысанбаева // Философия. Наука. Общество. Алматы, 1997.

61. Жаутыков О., Рахматуллин К. Вклад в развитие диалектики // Казахстан. правда. – 1984. – 10 октября.

62. Жаутыков О.А., Рахматуллин К.Х. [Рец.]: Диалектическая логика как методология современного естествознания. Алма-Ата, 1985. Т.4 // Вестн. АН КазССР. – 1986. – №7. – С. 79-81.

63. Жаутыков О.А. [Рец.]: Нысанбаев А.Н. Диалектика и современная математика. Алма-Ата, 1982 // Вестн. АН КазССР. – 1983. – № 11. – С. 75-76.

64. Заботин П.С., Мареев С.Н. [Рец.]: Роль принципа конкретности в современной науке. Алма-Ата, 1976 // Вестн. АН КазССР. – 1979. – № 2. – С.73-75.

65. Звиглянич В., Парнюк М. [Рец.]: Диалектическая логика как методология современного естествознания. Алма-Ата, 1985. Т.4 // Філософська думка. – 1987. – № 6. – С. 115-116.

66. Зотов А.Ф. [Рец.]: Нысанбаев А.Н. Диалектика и современная математика. Алма-Ата, 1982 // Вопросы философии. – 1984. – № 5. – С.161-162.

67. Зотов А.Ф. [Рец.]: Нысанбаев А.Н. Философия взаимопонимания. Алматы, 2001 // Евразия. – 2003. – № 1. – 0,8 п.л.
68. Избран академиком Российской академии социальных наук // Казахстан. правда. – 1995. – 18 сент.
69. Избран академиком и президентом Казахстанской академии социальных наук // Казахстан. правда. – 1995. – 30 марта.
70. Избран членом-корреспондентом Академии наук Казахской ССР // Вестн. АН КазССР. – 1989. – № 8. – С. 3-5.
71. Ильенков Э.В., Хамидов А.А. [Рец.]: Принцип противоречия в современной науке. Алма-Ата, 1975 // Вестн. АН КазССР. – 1978. – № 2. – С. 75-78.
72. Исследования в области диалектического материализма // Вопросы философии. – 1976. – № 4. – С. 61.
73. Каратаев М. Вершины впереди // Огни Алатау. – 1982. – 27 окт.
74. Кедров Б.М. О разработке материалистической диалектики // Вопросы философии. – 1973. – № 9. – С. 5.
75. Колчигин С.Ю., Сабитов М.С., Туманова Т.М. Материалистическая диалектика как логика и методология социального творчества и научного познания // Изв. АН КазССР. Сер. обществ. наук. – 1991. – № 1. – С. 80-86.
76. Концепция общего среднего образования в Республике Казахстан. – Алматы, 1994. – 9 с.
77. Колчигин С.Ю. Сорок минут о мыслителе. (Рец. на документальный фильм «Философ Нысанбаев», 2005) // Экспресс-К. – 2005. – 14 июля.
78. Кривобоков Э. Философы // Ленинская смена. – 1973. – 3 авг.
79. Кураев В.И. Симпозиум по диалектической логике // Вопросы философии. – 1969. – № 5. – С. 152-155.
80. Курбанов Р.О. // Философские вопросы естествознания. – М., 1976. – Ч. I. – С. 37-38.

81. Кусайнов Ш. Размышления академика А.Н. Нысанбаев о диалоге Востока и Запада // Казахстан. правда. – 1998. – 16 мая.

82. Кшибеков Д., Фиглин А. Радость познания // Веч. Алма-Ата. – 1984. – 25 июня.

83. Лекторский В.А. [Рец.]: Абдильдин Ж.М., Нысанбаев А.Н. Диалектико-логические принципы построения теории. Алма-Ата, 1973 // Вопросы философии. – 1974. – № 7. – С. 170-173.

84. Личность. Творчество. Познание: Материалы Междунар. научно-теорет. конф., посвящ. 70-летию А.Н.Нысанбаева / КИЦ ИФиП МОН РК. – Алматы, 2007. – 25 п.л. (На каз., рус., англ., турец. яз.).

85. Луканин Р.К. Античная диалектика в трудах советских историков философии (обзор литературы) // Античная диалектика. – М., 1972. – С.262-263.

86. Мамедов Н.М., Перминов В.Я. [Рец.]: Нысанбаев А.Н. Диалектика и современная математика. Алма-Ата, 1982 // Изв. АН КазССР. Сер. обществ. наук. – 1983. – № 6. – С.73-74.

87. Марданов К.М. Отклик времени и размышления о будущем. [Рец.]: Нысанбаев А.Н. Адам және ашық қоғам. Человек и открытое общество. Алматы, 1998; Нысанбаев А.Н. Қазақстан. Демократия. Рухани жаңару. Казахстан. Демократия. Духовное обновление. Алматы, 1999 // Адам әлемі – Мир человека. – 1999. – № 1.

88. Маржина Н. Интерес к человеку // Веч. Алма-Ата. – 1984. – 14 апр.

89. Машан М., Бектасова Г. [Рец.]: Нысанбаев А.Н. Глобализация и устойчивое развитие Казахстана. Алматы, 2002 // Казахстан-Спектр. – 2002. – № 4.

90. Мехди Санаи. На Великом Шелковом пути: Встречи на земле казахов. – М., 2000. – С. 71-72

91. Моллаков В.М. [Рец.]: Нысанбаев А.Н. Математика и религия. Алма-Ата, 1966 // Наука и религия. – 1974. – № 4. – С. 73-74.

92. Нысанбаев Абдумалик // Знатные и деловые люди Казахстана. – Алматы: Зерде, 2003. – С.284-285.

93. Нысанбаев Абдумалик Нысанбаевич // Национальной академии наук Республики Казахстан – 50 лет. – Алматы, 1996. – С. 122, 184-186.

94. Нысанбаев Абдумалик Нысанбаевич // Биобиблиография обществоведов Казахстана. – Алма-Ата, 1986. – С. 334-336.

95. Нысанбаев Абдумалик Нысанбаевич // Академия наук Республики Казахстан. – Алма-Ата, 1992. – С.177-180.

96. Нысанбаев Абдумалик Нысанбаевич // Национальная академия наук Республики Казахстан: Энциклопедический справочник. – Алматы, 1996. – С.268-269, 380.

97. Нысанбаев Абдумалик Нысанбаевич // Академия наук Казахской ССР: Хроника событий. – Алма-Ата, 1990. – С.179, 215, 227, 229.

98. Нысанбаев Абдумалик Нысанбаевич // Математика в СССР. 1958-1967. – М., 1970. – Т.2. – С. 982.

99. Нысанбаев Абдумалик Нысанбаевич // Кто есть кто в Казахстане. – Алматы, 1997.

100. Нысанбаев Абдумалик Нысанбаевич // Мелуа А.И. Российская академия естественных наук: Энциклопедия. – М.-СПб., 1998.

101. Нысанбаев Абдумалик Нысанбаевич // Алексеев П. Философы России XIX-XX столетий: биографии, идеи, труды. – М.: МГУ, 1999.

102. Нысанбаев Абдумалик Нысанбаевич // Кто есть кто в казахстанской науке. – Алматы, 1999.

103. Нысанбаев Абдумалик Нысанбаевич // Республика Казахстан: Энцикл. справ. – Алматы, 2001. – С.474-475.

104. Нысанбаев Абдумалик Нысанбаевич // Национальная академия наук Республики Казахстан: Энцикл. справ. – Алматы, 2006.

105. Нысанбаев Абдумалик Нысанбаевич // Элита Казахстана. – Алматы, 1997.

106. О награждении Почетной грамотой Верховного Совета Казахской ССР А. Нысанбаева: Указ Президиума Верховного Совета Казахской ССР // Веч. Алма-Ата. – 1986. – 24 сент.

107. О Нысанбаеве Абдумалике // Мохаммед Абедени. Культурный облик Казахстана глазами иранского профессора. – Тегеран, 2006 (на перс. яз.).

108. О присуждении первой премии им. Ч.Ч. Валиханова Нысанбаеву А. // Вестн. АН КазССР. – 1974. – № 12. – С. 58.

109. Овчинников Н.Ф. [Рец.] Нысанбаев А., Шляхин Г. Развитие познания и математика. Алма-Ата, 1971 // Природа. – 1973. – № 4. – С. 93-94.

110. Орынбеков М.С. Принцип конкретности в современной науке // Вопросы философии. – 1976. – № 6. – С.167.

111. Панфилов В.А. [Рец.] Исалиева С., Кадыржанов Р., Нысанбаев А. Диалектика качества и количества в математике. Алма-Ата, 1985 // Вопросы философии. – 1987. – № 2. – С.169-170.

112. Присуждение государственных премий Казахской ССР в области науки и техники (ученым Академии наук Казахской ССР: в том числе А.Н.Нысанбаеву) // Вестн. АН КазССР. – 1985. – № 3. – С.72.

113. Раджабов У.Л. [Рец.] Нысанбаев А., Шляхин Г. Развитие познания и математика. Алма-Ата, 1971 // Философские науки. – 1973. – № 4. – С. 186-187.

114. Рахматуллин К.Х. [Рец.] Абдильдин Ж.М., Нысанбаев А.Н. Диалектико-логические принципы построения теории. Алма-Ата, 1973 // Философские науки. 1975. – № 3. – С. 157-8.

115. Решением Коллегии Министерства образования Республики Казахстан награжден медалью им. Ибрая Алтынсарина от 10 марта 1994 г. № 06.

116. Роднов Л.Н., Сабитов М.С. Материалы обсуждения четырехтомного труда «Диалектическая логика» в Институте философии АН СССР (Москва, 16-17 ноября 1989 г.) // Изв. АН КазССР. Сер. обществ. наук. – 1990. – № 3. – С. 90-93.

117. Ротницкий В., Зорин И. В поисках новых возможностей. [Рец.] Абдильдин Ж.М., Нысанбаев А.Н. Диалектико-логические принципы построения теории. Алма-Ата, 1973 // Веч. Алма-Ата. – 1974. – 1 марта.

118. Ротницкий В.И., Шакиров Б.С. Второй Всесоюзный симпозиум по материалистической диалектике // Философские науки. – 1978. – № 2. – С. 146-150.

119. Сабитов М.С., Орынбеков М.С., Сорокин А.А. Актуальные проблемы развития материалистической диалектики // Вопросы философии. – 1978. – № 6. – С. 177.

120. Сабитов М. Диалектическая логика // Казахская ССР: Краткая энциклопедия. – Алма-Ата, 1989. – Т.3. – С.188-189.

121. Сабитов М. Диалектический материализм // Там же. – С.191-192.

122. Сабитов М., Мансуров К. [Рец.] Нысанбаев А., Шляхин Г. Развитие познания // Изв. АН КазССР. Сер. обществ. наук. – 1972. – № 1. – С. 77-79.

123. Сабитов М. Теория познания // Казахская ССР: Краткая энциклопедия. – Алма-Ата, 1989. – Т.3. – С. 191-192.

124. Соловьева Г.Г., Колчигин С.Ю. Абдумалик Нысанбаев. – Астана: Елорда, 2001. – 232 с. – (Серия «Жизнь замечательных людей»).

125. Соловьева Г.Г., Альжанов К.У. Абдумалик Нысанбаев: ученый, мыслитель, человек // Философия. Наука. Общество. – Алматы, 1997.

126. Соловьева Г. [Рец.] Нечипоренко О.В., Нысанбаев А.Н. Россия и Казахстан в XXI веке: [Опыт модернизационных реформ]. Новосибирск, 2005 // Казахстан-Спектр. – 2005. – № 4 (34).

127. Соловьева Г.Г. [Рец.] Нысанбаев А.Н., Сулейманов Ф.М. Между мифом и разумом: [Из опыта духовных исканий конца XX века]. Алма-Ата, 1991 // Огни Алатау. – 1991. – 14 дек.

128. Соловьева Г.Г. Совецание ученых Среднеазиатско-Казахстанского региона // Вестн. АН КазССР. – 1991. – № 9. – С. 85-86.

129. Сулейманов Ф.М., Кадыржанов Р.К., Косиченко А.Г. Материалистическая диалектика как логика и методология социального творчества и научного познания // Вестн. АН КазССР. – 1991. – № 1. – С. 74-78.

130. Тараков А. Зыбь во время штиля // Казахстан. правда – 1996. – 25 апр.

131. Телебаев Г. Проблемы открытого мира. [Рец.] Нысанбаев А.Н. Глобализация и проблемы межкультурного диалога. В 2-х томах. Алматы, 2004 // Казахстан. правда. – 2005. – 24 мая.

132. Телебаев Г. Философия диалога и компромисса. [Рец.] Нысанбаев А.Н. Философия взаимопонимания. Алматы, 2001 // Казахстан. правда. – 2001. – 3 нояб.

133. Телебаев Г., Шойкин Г. Эволюция политической системы Казахстана. [Рец.] Нысанбаев А., Машан М., Мурзалин Ж., Тулегулов А. Эволюция политической системы Казахстана. В 2-х томах. Алматы, 2001 // Казахстан. правда. – 2001. – 14 нояб.

134. Урсул А.Д. Взаимодействие философии и естествознания: эффективность и направления развития // Философия. Естествознание. Современность. – М., 1981. – С. 221.

135. Урсул А.Д. Философия, естествознание и идеологическая борьба // Философские вопросы современного естествознания. – М., 1981. – С. 33-35.

136. Файзуллаев А.Ф. [Рец.] Нысанбаев А.Н. Диалектика и современная математика. Алма-Ата, 1982 // Философские науки. – 1983. – № 6. – С. 182-183.

137. Федотова В.Г. [Рец.] Генезис категориального аппарата науки. Алма-Ата, 1990 // Философские науки. – 1991. – № 12. – С. 176-177.

138. Философские вопросы современного естествознания. – М., 1981. – Ч.1. – С. 55, 61, 82, 87, 96, 116, 121, 237, 262.

139. Философские исследования естествознания: проблемы, итоги, перспективы // Вопросы философии. – 1976. – № 2. – С. 57

140. Философские (методологические) семинары: формы, направления и результативность деятельности. – М., 1984. – С. 78, 110, 168, 206, 230, 326, 536.

141. Философско-методологические вопросы математики // Основная советская литература. 1959-1981 гг. – М., 1981. – С. 4-33.

142. Чечин Л.М. Казахстан - ГДР: научные контакты // Веч. Алма-Ата. – 1985. – 17 июля.

143. Чечин Л.М. Ученые Казахстана в Лейпциге // Веч. Алма-Ата. – 1983. – 3 мая.

144. Шайхутдинов М. Модернизация в контексте глобализации. [Рец.] Нечипоренко О.В., Нысанбаев А.Н. Россия и Казахстан в XXI веке. [Опыт модернизационных реформ]. Новосибирск, 2005 // Казахстан. правда. – 2006. – 18 февр.

145. 60-летие члена-корреспондента АН РК А.Н. Нысанбаева // Изв. МН-АН РК. Сер. Обществ. наук. – 1997. – № 3. – С. 72.

146. Экспертиза философов // Казахстан. правда. – 1992. – 21 июля.

147. Юбилейные дни науки // Иртыш. – 1980. – 17 мая.

148. Витковски Лех (Варшава) [Рец.] Принцип противоречия в современной науке Алма-Ата, 1975; Роль принципа конкретности в современной науке. Алма-Ата, 1976 // Ruch Filos. – 1977. – Т. XXXV, № 3-4. – S. 181-184. (На пол. яз.).

149. Basbakanlik Atatürk kültür merkeri Seref ve Haberlesme üvelerine Berat takdim Türeni ve Documunun 75. Vildünümünde Resep Bilginer. Ankara, 1997.

150. Lektorski W.A. Die Erforschung der Probleme der materialistischen Dialektik in der USSR // Deutsche Z. Philosophie. – 1979. – Jg. 27, H. 3. – S 341-343.

151. Pester A. [Рец. на кн.]: Соотношение содержательного и формального в научном познании. Алма-Ата, 1978 // Referateblatt Philosophie Reihe D. – Berlin, 1979. – Bl. 22(204). – A. 228. (На нем. яз.)

152. Popp K. [Рец.] Соотношение содержательного и формального в научном познании. Алма-Ата, 1978 // Deutsche Zeitschrift für Philosophie. – 1981. – Jg. 29., H. 12. – S. 1518-1520. (Авторский коллектив).

153. Rab J. Dialektyeze zasady budouwy teozii. [Рец.] Абдильдин Ж. М., Нысанбаев А.Н. Диалектико-логические принципы построения теории. Алма-Ата, 1973 // Cztowiek i swiatopoglad. – Warszawa, 1975. – № 4. – S. 166-175.

154. Referateblatt philosophische zentralstelle für die philosophische information und dokumentation. – Berlin, 1972. № 2.

155. Siegfried P. Die Bearbeitung philosophischer Probleme der Mathematik in der Sowjetunion // Deutsche Zeitschrift für Philosophie. – 1976. – Jg. 24, H. 7. – S. 848 - 862.

156. Siegfried P. [Рец.] Роль принципа конкретности в современной науке. Алма-Ата, 1976 // Referateblatt Philosophie Reine B. – Berlin, 1978. – Bl. 13(204). – Ag 228. (На нем. яз.).

157. Sztumska B. [Рец.] Философско-методологические проблемы науки. Алма-Ата, 1986 // Ruch Pilos. – 1989. – Т. XLV, № 1. – S. 93-95. (На пол. яз.).

158. Valencik R. Koncepte materialisticke Dialektike, Logiky v Sovetske literature 70. A na zacatku 80 let. – Praha. 1983. – S. 9 -10.

ЕҢБЕКТЕРІНДІ ХРОНОЛОГИЯЛЫҚ КӨРСЕТКІШ

ХРОНОЛОГИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ ТРУДОВ

CHRONOLOGICAL PAPER INDEX

1962

1. Проблема истины в современной математике // Вестн. АН КазССР. – 1962. – № 12. – С. 43-48.

1963

2. Математика пәні және оның ерекшелігі // Қазақстан мектебі. – 1963. – № 3. – 57-59 б.

3. Значение принципа соответствия для раскрытия природы истины в математике // Вестн. АН КазССР. – 1963. – № 11. – С. 37-41.

1964

4. Сәйкестік принципі // Білім және еңбек. – 1964. – № 4. – 17-21 б.

5. Значение принципа соответствия для раскрытия природы истины в математике: Автореф. дис. ... канд. филос. наук. – М., 1964. – 22с.

6. Первая конференция по методологическим вопросам современного естествознания в Казахстане // Вопросы философии. – 1964. – № 11. – С. 148-149. (Соавт. Л. Науменко).

1965

7. Анализ ленинской мысли // Вопросы философии. – 1965. – № 1. – С. 175-178. (Соавт. А. Касымжанов).

8. Математика и принцип соответствия // Вопросы философии. – 1965. – № 7. – С. 96-103.

1966

9. Астрономия и философия // Природа. – 1966. – № 9. – С. 122.

10. Математика и религия. – Алма-Ата. 1966. – 47 с.

11. Философские вопросы современной биологии // Вестн. АН КазССР. – 1966. – № 3. – С. 85-87. (Соавт. З. Мукашев).

1968

12. Құнды зерттеу // Қазақстан мектебі. – 1968. – № 6. – 71-72 б.

13. Марксистская диалектика и математизация знания // Изв. АН КазССР. Сер. обществ. наук. – 1968. – № 3. – С. 33-38.

14. О некоторых логических проблемах построения математической теории // Проблемы диалектической логики: Материалы к симпозиуму. – Алма-Ата, 1968. – С. 226-235.

1969

15. Античная диалектика и проблема количества // Изв. АН КазССР. Сер. обществ. наук. – 1969. – № 5. – С. 51-60. (Соавт. А. Касымжанов).

16. Диалектическая логика. Проблемы и перспективы // Философские науки. – 1969. – № 2. – С. 128-132.

1970

17. В.И. Ленин және қазіргі жаратылыстану. – Алматы, 1970. – 46 б.

18. Единство качественного и количественного как принцип математизации знания // Вестн. АН КазССР. – 1970. – № 11. – С. 34-39.

19. Принцип соответствия и развитие математического знания // Актуальные проблемы диалектической логики. – Алма-Ата, 1970. – С. 122-139.

20. Проблема существования в математике // Изв. АН КазССР. Сер. обществ. наук. – 1970. – № 1 – С. 27-33. (Соавт. Г. Шляхин).

21. Теоремы Геделя и их гносеологическое значение // Материалы докладов научной конференции профессорско-преподавательского состава КазГУ им. С.М. Кирова, посвященной 100-летию со дня рождения В.И. Ленина. – Алма-Ата, 1970. – С. 21-23.

1971

22. Аксиоматикалық әдіс // Қазақ Совет энциклопедиясы. – Алматы, 1971. – Т.1. – 34-35 б.

23. В поиске возможностей // Изв. АН КазССР. Сер. обществ. наук. – 1971. – № 1. – С. 78-79.

24. Развитие познания и математика. – Алма-Ата, 1971. – 208 с. (Соавт. Г.Шляхин).

25. Роль и функции математики в познании // Философские науки. – 1971. – № 3. – С. 41-49. (Соавт. Г. Шляхин).

26. Читательская конференция в Алма-Ате // Вопросы философии. – 1971. – № 2. – С. 136-137.

1972

27. Абстракция // Қазақ Совет энциклопедиясы. – Алматы, 1972. – Т.1. – 32-33 б.

28. Айнымалы және тұрақты шама // Сонда. – 175 б.

29. Айырмашылық // Сонда. – 183-184 б.

30. Ақиқат // Сонда. – 206-207 б.

31. Алғашқы сапарлар // Сонда. – 260 б.

32. Анти – Дюринг // Сонда. – 394-395 б.

33. Антропологиялық принцип // Сонда. – 407 б.

34. Анықтама // Сонда. – 410 б.

35. Эвристическая роль математики в познании // Математизация научного знания. – М., 1972. – Вып. V. – С. 153-171. (Соавт. Г.Шляхин).

1973

36. Бүтін мен бөлік // Қазақ Совет энциклопедиясы. – Алматы, 1973. – Т.2. – 545-546 б.

37. Гипотеза // Сонда. – Т.3. – 313 б.

38. Ғылым логикасы // Сонда. – 455-456 б.

39. Ғылымдар классификациясы // Сонда. – 455 б.

40. Жиындар теориясы // Сонда. – 448 б.

41. Диалектика // Сонда. – 560-562 бб.

42. Қазіргі математика жетістіктерінің философиялық маңызы. – Алма-Ата, 1973. – 41 б.

43. Математика және дүние тану. – Алма-Ата, 1973. – 143 б.

44. Диалектико-логические принципы построения теории. – Алма-Ата, 1973. – 420 с. (Соавт. Ж. Абдильдин).

45. [Рец.]: Свечников Г.А. Причинность и связь состояний в физике. М., 1971. 304 с. // Вестн. АН КазССР. – 1973. – № 11. – С.76-78. (Соавт.: К.Рахматуллин, М. Сабитов).

46. Эвристическая роль математики в современном естествознании // Проблемы философии и методологии современного естествознания. – М., 1973. – С. 316-321. (Соавт. Г.Шляхин).

1974

47. Индуктивтік логика // Қазақ Совет энциклопедиясы. – Алматы, 1974. – Т.5. – 30 б.

48. Индукция // Сонда. – 31-32 б.

49. Категориялар // Сонда. – 306-307 б.

50. Кедров Б.М. // Сонда. – 343 б.

51. Классификация (логикада) // Сонда. – 463-464 б.
52. Конструктивтік логика // Сонда. – 569-570 б.
53. Копнин П.В. // Сонда. – 587-588 б.
54. Қайшылықсыздық // Сонда. – Т.6. – 410 б.
55. Принцип соответствия в математике // Проблемы истории и методологии научного познания. – М., 1974. – С. 170-182.
56. [Рец.]: Сачков Ю В. Введение в вероятностный мир. М., 1971. 207 с. // Изв. АН КазССР. Сер. обществ. наук. – 1974. – № 4. – С. 90-91. (Соавт. М. Сабитов).

1975

57. Логика // Қазақ Совет энциклопедиясы. – Алматы, 1975. – Т.7. – 310-311 б.
58. Логикалық позитивизм // Сонда. – 314 б.
59. Логистика // Сонда – 315 б.
60. Логицизм // Сонда. – 315-316 б.
61. Математикалық индукция // Сонда. – 513 б.
62. Математикалық интуиционизм // Сонда. – 514 б.
63. Математикалық конструктивизм // Сонда. – 514 б.
64. Математикалық логика // Сонда. – 514-515 б.
65. Математикалық таңбалар // Сонда. – 517 б.
66. Математикалық формализм // Сонда. – 518 б.
67. Диалектико-логические принципы синтеза и развития математического знания: Автореф. ... дис. д-ра филос. наук. – Алма-Ата, 1974. – 43 с.
68. Математизации знания как общая закономерность развития научного познания // Вестн. АН КазССР. – 1975. – № 8. – С. 10-17.
69. Методологические проблемы математики в трудах аль-Фараби // Аль-Фараби и развитие науки и культуры стран Востока. – Алма-Ата, 1975. – С. 60-63.
70. Роль диалектического противоречия в процессе

развития математической науки // Принцип противоречия в современной науке. – Алма-Ата, 1975. – С. 111-170.

71. Роль принципа противоречия в научном познании / / Вопросы философии. – 1975. – № 11. – С. 104-112. (Соавт. М. Сабитов).

72. Человек, машина и кибернетика. – Алма-Ата, 1975. – 56 с. (Соавт. А. Фиглин).

1976

73. Натурфилософия // Қазақ Совет энциклопедиясы. – Алматы, 1976. – Т. 8. – 284 б.

74. Негіздеу // Сонда. – 305 б.

75. Неоплатонизм // Сонда. – 325 б.

76. Неореализм // Сонда. – 325-326 б.

77. Номинализм // Сонда. – 396 б.

78. Ойындар теориясы // Сонда. – 449-450 б.

79. Методология // Сонда. – 10-11 б.

80. Анализ методологической функции принципа конкретности в математическом познании // Роль принципа конкретности в современной науке. – Алма-Ата, 1976. – С. 174-231.

81. Место математической гипотезы в системе методов естествознания // Вестн. АН КазССР. – 1976. – № 2. – С. 8-14. (Соавт. И. Негматуллин).

82. Некоторые методологические проблемы развития математики // Философские науки. – 1976. – № 3. – С. 60-66.

83. Сущность и познавательная роль математической гипотезы // VII Всесоюзный симпозиум по логике и методологии науки. – Киев, 1976. – С. 34-36.

1977

84. К философской оценке теоретико-групповых и пространственно-временных представлений в совре-

менной физике // Вестн. АН КазССР. – 1977. – № 6. – С. 23. (Соавт.: Н. Османов, В. Тихомиров).

1978

85. Марксизмнің шынайы энциклопедиясы // Соц. Қазақстан. – 1978. – 8 июль.

86. Маркстік диалектика және қазіргі ғылым. – Алматы, 1978. – 37 б.

87. Анализ соотношения содержательного и формального в математике // Соотношение содержательного и формального в научном познании. – Алма-Ата, 1978. – С. 52-107.

88. Ленин и современная атомистика // Философская мысль. – София, 1978. – Кн.12. – С. 56-68.

89. О взаимосвязи качественных и количественных методов в процессе математизации научного знания // Материалы XVI Всемирного философского конгресса в Дюссельдорфе (ФРГ) «Успехи и границы математики». – М., 1978. – С. 35-41. (На англ. яз.).

90. Проблема реальности в теоретическом познании // Научные доклады Лейпцигского университета (Германия). – 1978. – № 3. – С. 72-82. (Соавт. Г.И. Мостовенко) (На нем. яз.).

1979

91. О взаимосвязи принципов дополнительности и соответствия: /К 100-летию со дня рождения А. Эйнштейна/ // Філософська думка. – 1979. – № 3. – С. 68-74. (Соавт. У. Раджабов) (На укр. яз.).

92. О принципе соответствия в развитии математики // Принцип соответствия: Историко-методологический анализ. – М., 1979. – С. 161-167.

1980

93. Единство абстрактного и конкретного в развитии математики // Вопросы философии. – 1980. – № 8. – С. 89-96.

94. Ленинская идея математизации и ее значение для современной науки // Вестн. АН КазССР. – 1980. – № 5. – С. 46-52.

95. Сокровищница ленинских идей // Казахстан. правда. – 1980. – 8 апр.

96. A korrespondenciával a matematikában // A tudományos megismerés toreneti es modszeztani problemái. – Budapest, 1980. – P. 254-273.

1981

97. Математика және диалектикалық қайшылық // Қазақстан мектебі. – 1981. – № 107 – 50-53 б. (Ә. Бидосовпен бірге).

98. Диалектика качественных и количественных методов в математизации науки // Материалистическая диалектика как методология. – Алма-Ата, 1981. – С. 83-102.

99. Die wechselbeziehung von qualitativen und quantitativen Methoden im Mathematisierungsprozess der Wissenschaften // Wiss. Z. Karl-Marx-Univ. – Leipzig, 1981. – Jg.30, H.1. – S.106-110.

1982

100. Диалектика и современная математика. – Алма-Ата, 1982. – 204 с.

101. Диалектика истины и заблуждения в математическом познании // Изв. АН КазССР. Сер. обществ. наук. – 1982. – № 6. – С. 54-59. (Соавт. В.В. Белослюдова).

102. Диалектика истины и заблуждения в становлении математической теории // Диалектика научного и технического творчества. – Обнинск, 1982. – С. 135-138. (Соавт. В.В. Белослюдова).

103. Цель - эффективность знаний // Казахстан. правда. – 1982. – 30 сент.

104. Цитадель дружбы и братства // Путь Ленина. – 1982. – 23 сент.

1983

105. Философия мен жаратылыстанудың одағы. – Алматы, 1983. – 19 б.

106. О роли математики в интеграции научного знания // Диалектика в науках о природе и человеке. Единство и многообразие мира, дифференциация и интеграция знания. – М., 1983. – Т.3. – С. 365-370.

107. О формах влияния естествознания на развитие категориального аппарата диалектики // Диалектика и современное научное познание. – Ташкент, 1983. – С. 133-137.

108. Предметът на математиката в контекста на човешката култур // Философска мисъл. – София, 1983. – Кн.9. – С. 104-111. (Соавт. Р.Кадыржанов).

1984

109. Методологические семинары Академии наук Казахской ССР: итоги, опыт, перспективы // Философские методологические семинары: опыт, проблемы, перспективы. – М., 1984. – С. 77-93. (Соавт. А.А. Ивакин).

110. О культурном контексте генезиса математического знания // Вопросы философии. – 1984. – № 4. – С. 117-121. (Соавт. Р. Кадыржанов).

111. Основания математики как философская проблема // Вопросы философии. – 1984. – № 12. – С. 131-137. (Соавт. Р. Кадыржанов).

112. Проблемы совершенствования работы философских (методологических) семинаров // Вестн. АН КазССР. – 1984. – № 6. – С. 37-43.

113. Die Dialektik als Logik des mathematischen Erkennens // Wiss Z. Karl-Marx-Univ. – Leipzig, 1984. – Jg.33, H.2. – S.126-134.

114. Die Mathematisierung der Wissenschaft als Phanomen der modernen Kultur // Wiss Z. Karl-Marx-Univ. – Leipzig, 1984. – Jg.33, H.2. – S.147-155 (Соавт. Р. Кадыржанов, Е. Мусабеков).

1985

115. Лениндік методология және қазіргі ғылым. – Алматы, 1985. – 39 б.

116. Будни методологических семинаров // Политическое самообразование. – 1985. – № 6. – С. 104-108.

117. Введение // Методологические проблемы развития научного познания. – Алма-Ата, 1985. – С. 3-7.

118. Генезис понятийного аппарата классической физики // Диалектическая логика: Диалектическая логика как методология современного естествознания. – Алма-Ата, 1985. – С. 196-239. (Соавт. А. Косиченко).

119. Диалектика исторического и логического в определении предмета математики // Там же. – С. 240-279. (Соавт. Р. Кадыржанов).

120. Диалектика качества и количества в математике. – Алма-Ата, 1985. – 120 с. (Соавт.: С. Исалиева, Р. Кадыржанов).

121. Логика развития математики // Методологические проблемы развития научного познания. – Алма-Ата, 1985. – С. 72-84.

122. Методологические семинары как форма разработки философских проблем современной науки // Философские (методологические) семинары Казахстана: опыт и проблемы развития. – М., 1985. – С. 21-27.

123. О роли математики в ускорении научно-технического прогресса // Методологические проблемы технических наук. – М., 1985. – С. 31-43.

124. Проблемы совершенствования работы философских семинаров // Методологические проблемы развития научного познания. – Алма-Ата, 1985. – С. 8-22.

125. Противоречие как логико-методологический принцип развития математики // Диалектическая логика: Диалектическая логика как методология современного естествознания. – Алма-Ата, 1985. – С. 280-315.

126. [Рец.]: Панов М.И. Методологические проблемы интуиционистской математики. М., 1984, 223 с. // Вопросы философии. – 1985. – № 11. – С. 166-167.

127. Роль принципа противоречия в развитии математики // Методологические проблемы развития и применения математики. – М., 1985. – С. 10-20.

128. [Рец.]: Рузавин Г.И. Философские проблемы оснований математики. М., 1983, 302 с. // Вопросы философии. – 1985. – № 1. – С. 168-170. (Соавт. Р. Кадыржанов).

129. Состояние и перспективы разработки проблем логики и методологии современного естествознания в Институте философии и права АН КазССР // Вестн. АН КазССР. – 1985. – № 9. – С. 11-18.

130. Состояние и перспективы разработки философских вопросов естествознания в Казахстане // Философские (методологические) семинары Казахстана: опыт и проблемы развития. – М., 1985. – С. 28-36.

131. Структура и динамика анализа и синтеза как методов научного познания // Философско-методологические

проблемы науки. – Алма-Ата, 1985. – С. 7-48. (Соавт.: Т. Лешкевич, Г. Шляхин).

132. Философские (методологические) семинары республики: опыт, основные формы работы и проблемы развития // Философские (методологические) семинары Казахстана: опыт и проблемы развития. – М., 1985. – С. 5-20.

1986

133. В борьбе за умы и сердца людей // Правда. – 1986. – 5 июня.

134. Выступление на сессии Общего собрания АН КазССР (5 июня 1986) // Вестн. АН КазССР. – 1986. – № 8. – С. 47-49.

135. Количество // Диалектическая логика: Общие проблемы. Категории сферы непосредственного. – Алма-Ата, 1986. – С. 284-324. (Соавт.: Г. Шляхин, Л. Роднов).

136. Принцип относительности к средствам доказательства и его методологическое значение // Логика и системные методы анализа научного знания. – М., 1986. – С. 275-276.

137. Философские (методологические) семинары как форма идеологического обеспечения ускорения научно-технического прогресса // Вестн. АН КазССР. – 1986. – № 5. – С. 14-22.

138. Geneza aparatu pojeciowego mechaniki klasycznej // Cztowiek I swiatopoglad. – 1986. – № 12 (251). – W. 24-39.

139. Формиране и развитие на категорията време в контекста на предметната дейност // Философска мисъл. – София, 1986. – Кн. 7. – С. 27-35. (Соавт. А. Косиченко).

1987

140. Институт бітірушілер лебізі // Ленин жолы. – 1987. – 29 қазан.

141. Машина адамның қолғанаты // Білім және еңбек. – 1987. – № 2. – 2-4 б.
142. Тарихтың қазіргі кезеңінің бетбұрыстық сипаты // Қазақстан коммунисті. – 1987. – № 2. – 39-45 б.
143. Уақыт талабымен үндестік // Соц. Қазақстан. – 1987. – 9 желтоқсан. (Ә. Бидосовпен бірге).
144. Анализ и синтез // Диалектическая логика: Формы и методы познания. – Алма-Ата, 1987. – С. 209-246. (Соавт.: Т. Лешкевич, Г. Шляхин).
145. Введение // Перспективные планы работы философских (методологических) семинаров НИИ и вузов Казахстана на 1986-1990 гг. – Алма-Ата, 1987. – Ч. I. – С. 3-21. (Соавт.: А.А. Ивакин, В.А. Фидирко).
146. Гипотеза // Диалектическая логика: Формы и методы познания. – Алма-Ата, 1987. – С. 115-159. (Соавт. А. Косиченко).
147. Модель // Диалектическая логика: Формы и методы познания. – Алма-Ата, 1987. – С. 304-329. (Соавт. Р. Кадыржанов).
148. Мысленный эксперимент как средство математического познания // Методологический анализ математических теорий. – М., 1987. – С. 22-33. (Соавт. В. Каплин).
149. Роль философских (методологических) семинаров в формировании мировоззрения ученых // Перспективные планы работы философских (методологических) семинаров НИИ и вузов Казахстана на 1986-1990 гг. – Алма-Ата, 1987. – Ч. I. – С. 104-115. (Соавт. А.А. Ивакин).
150. Сущность и роль мысленного эксперимента в познании // Изв. Сев.-Кавк. науч. центра высш. шк. – 1987. – № 3 (59). – С. 46-54. (Соавт.: В. Каплин, Г. Шляхин).
151. Философские аспекты математического познания // Философия. Мировоззрение. Практика. – Алма-Ата, 1987. – С. 181-195.

152. Философский анализ развития математики в контексте человеческой культуры // Закономерности развития современной математики. – М., 1987. – С. 279-287. (Соавт. Р. Кадыржанов).

153. Dialectics of truth and error in formation and grounds of scientific theory // Abstracts of VIII International congress of logic, methodology and philosophy of science. 17-22 August. – Moscow, 1987. – V.4, S.6. – P. 45-47.

1988

154. Жеделдету стратегиясының философиялық проблемалары // Қазақстан коммунисті. – 1988. – № 10. – 13-18 б.

155. Пікірталасына - кең өріс // Қазақ әдебиеті. – 1988. – 24 маусым.

156. Введение // Современные методологические проблемы теории относительности и гравитации. – Алма-Ата, 1988. – С. 3-8. (Соавт. Л.М. Чечин).

157. Взаимосвязь оснований и развития математики // Методологический анализ оснований математики. – М., 1988. – С. 93-96.

158. Культурно-историческое содержание познавательной деятельности // Вестн. АН КазССР. – 1988. – № 7. – С. 18-26.

159. О логике и методологии физического познания // Современные методологические проблемы теории относительности и гравитации. – Алма-Ата, 1988. – С.140-148.

160. Социологические и этические проблемы современной науки. – Алма-Ата, 1988. – 60 с. (Соавт. Р. Курбанов).

1989

161. Бетбұрыс философиясы // Алматы ақшамы. – 1989. – 26 қаңтар.

162. Может ли пасть философия ниже догматизма? // Коммунист. – 1989. – № 16. – С. 47-51. (Соавт. Ф. Сулейманов).

163. Die Rolle der Mathematik als Phanomen der gegenwartigen Kultur // Informationsbulletin. – Berlin. 1989. – № 8. – S. 37-39.

1990

164. Диалектика және догматизм // Қазақстан коммунисті. – 1990. – № 2. – 10-14 б. (Ф. Сулеймановпен бірге).

165. Вернуть науке свободу // Огни Алатау. – 1990. – 13 нояб.

166. Выступление на сессии Общего собрания АН КазССР (12 февраля 1990) // Вестн. АН КазССР. – 1990. – № 5. – С. 71-73.

167. Диалектика качества, количества и меры в формировании предмета математики // Генезис категориального аппарата науки. – Алма-Ата, 1990. – С. 90-121. (Соавт. Р. Кадыржанов).

168. Заключение // Математизация науки: социо-культурные и методологические проблемы. – Алма-Ата, 1990. – С. 224-229.

169. Заложники системы. Выживет ли обществоведение в условиях рынка? // Огни Алатау. – 1990. – 19 окт. (Соавт. Ф. Сулейманов).

170. Математика и экология: методологические аспекты взаимодействия // Математизация науки: социо-культурные и методологические проблемы. – Алма-Ата, 1990. – С. 172-200. (Соавт. В. Балханов).

171. Математизация как объективная закономерность развития научного познания // Логико-гносеологический анализ науки. – Алма-Ата, 1990. – С. 294-336. (Соавт. Р. Кадыржанов).

172. Наука как форма духовного производства // Там же. – С. 74-102. (Соавт. А.Г. Косиченко).

173. О специфике формирования первичных категорий в генезисе понятийного строя науки // Генезис категориального аппарата науки. – Алма-Ата, 1990. – С. 9-53. (Соавт. А. Косиченко).

174. От единомыслия к плюрализму мнений. – М., 1990. – 49 с. (Соавт. Ф. Сулейманов).

175. Предисловие // Генезис категориального аппарата науки. – Алма-Ата, 1990. – С. 3-8.

176. Предисловие // Логико-гносеологический анализ науки. – Алма-Ата, 1990. – С. 3-8.

177. Предисловие // Математизация науки: социокультурные и методологические проблемы. – Алма-Ата, 1990. – С. 3-6.

178. Предмет и функции математики в динамике культуры // Там же. – С. 16-61. (Соавт. Р. Кадыржанов).

179. Проблемы взаимодействия социокультурных и внутринаучных факторов математизации науки // Там же. – С. 89-114. (Соавт. Р. Кадыржанов).

180. Социокультурные аспекты физического познания // Философские науки. – 1990. – № 5. – С. 40-49. (Соавт. А. Косиченко).

1991

181. Ғылым // Философия: Оқу құралы. – Алматы, 1991. – 242-253 б.

182. Диалектиканың заңдары мен категориялары туралы материалистік түсініктің қалыптасуы // Сонда. – 107-110 б.

183. XX ғасырдағы беймаркстік философия // Сонда. – 60-64 б. (М. Орынбековпен бірге).

184. Математика дегеніміз не? – Алматы, 1991. – 152 б. (Б. Сейсеновпен бірге).

185. Мөлшерлік және сапалық өзгерістердің өзара ауысу заңы // *Философия: Оқу құралы*. – Алматы, 1991. – 117-125 б.

186. Таным // *Сонда*. – 226-241 б. (А. Қасабековпен бірге).

187. Терістеуді терістеу заңы // *Сонда*. – 125-131 б.

188. Халықтық дүниетаным // *Егеменді Қазақстан*. – 1991. – 2-4 тамыз (Ғ. Есімовпен бірге).

189. Выживет ли наша философия в условиях рынка? // *Изв. АН КазССР. Сер. обществ. наук*. – 1991. – № 2. – С. 36-44. (Соавт. Ф. Сулейманов).

190. Выступление на сессии Общего собрания АН КазССР (3-4 апреля) // *Вестн. АН КазССР*. – 1991. – № 7. – С. 41-42.

191. Диалектика и новое политическое мышление // *Коммунист*. – 1991. – № 11. – С. 44-53. (Соавт. Ф. Сулейманов).

192. Между мифом и разумом: из опыта духовных исканий конца XX века. – *Алма-Ата*, 1991. – 144 с. (Соавт. Ф.М. Сулейманов).

193. Общественная практика и логика науки // *Изв. АН КазССР. Сер. обществ. наук*. – 1991. – № 3. – С. 3-12.

194. Переориентация сознания // *Огни Алатау*. – 1991. – 14 нояб.

195. Философия и рынок // *Арай*. – 1991. – № 10.

196. The categorical nature of mathematical cognition // *Philosophia mathematica. An International journal for philosophy of mathematics. USA*. – 1991. – Second series. – Vol. 6, № 1. – P. 39-52. (Co-auth. R. Kadyrzhanov).

1992

197. Адамға қарай бет бұрсак: Оқу құралы. – Алматы, 1992. – 160 б. (Т. Әбжановпен бірге).

198. Қазақ диаспорасының бүгiнi мен ертеңi // Егемендi Қазақстан. – 1992. – 23 қыркүйек. (Ә. Арғынбаевпен бiрге).

199. Қазақ философиясы және оның проблемалары // Қазақстан Республикасы Ұлттық Ғылым академиясының хабарлары. – 1992. – № 4. – 16-28 б. (Ғ. Есiмовпен бiрге).

200. Қазақстан Ғылыми орталығын құрайық // Егемендi Қазақстан. – 1992. – 1 мамыр. (Ә. Арғынбаевпен бiрге).

201. Выступление на сессии Общего собрания АН Республики Казахстан (30 января) // Вестн. АН РК. – 1992. – № 3. – С. 44-48.

202. Евразийская идея и размышления о судьбе национальной культуры // Восток - Запад: диалог культур. – Алматы, 1992. – Ч. II. – С. 219-233. (Соавт. Ф. Сулейманов).

203. Новый диалог человека с природой не может идти вне национальной культуры // Казахстан. правда. – 1992. – 7 авг.

204. Путь национального возрождения: [Размышления о стратегии становления и развития Казахстана как суверенного государства, выдвинутые Президентом республики Н.А. Назарбаевым] // Казахстан. правда. – 1992. – 29 мая. (Соавт. В. Ротницкий).

205. Философия на весах рынка // Мысль. – 1992. – № 6. – С. 32-37 (Соавт. Ф. Сулейманов).

1993

206. Қазақ диаспорологиясы және қазақ философиясы // Қазақстан Республикасы Ұлттық Ғылым академиясының хабарлары. – 1993. – № 3. – 42-48 б. (Ә. Арғынбаевпен бiрге).

207. Мақсат айқын болмай, бағыт түзу болмайды // Ақиқат. – 1993. – № 8. – С. 24-27 б.

208. Ұлттық рух және дәуір тынысы // Егемендi Қазақстан. – 1993. – 4 желтоқсан. (Н. Елiкбаевпен бiрге).

209. Введение // Социокультурные и мировоззренческие основания развития современной науки. – Алматы, 1993. – Ч. I. – С. 3-6.

210. К проблеме поиска нового рационализма // XIX Всемирный философский конгресс (Москва, 22-28 апреля). – Алматы, 1993. – С. 154-162.

211. Мировоззренческая ориентация феномена математизации современной науки // Мировоззренческие ориентации развития современной науки. – Алматы, 1993. – Ч. II. – С. 77-105. (Соавт. В. Балханов).

212. Общациональная идеология. Что это такое? // Казахстан. правда. – 1993. – 15 мая. (Соавт. Ф. Сулейманов).

213. Перед Евразийским соблазном: [Культурологические размышления о нашей грядущей судьбе] // Экспресс К. – 1993. – 15 июля.

214. Подлинная государственность предполагает общациональное единение // Казахстан. правда. – 1993. – 3, 6 апр. (Соавт. Ф. Сулейманов).

215. Социокультурный выбор модели образования // Мысль. – 1993. – № 12. – С. 76-81.

216. У общества нет альтернативы движению от иллюзий к прагматизму. Вопрос лишь о том, как скоро оно начнется // Казахстан. правда. – 1993. – 12 янв. (Соавт. Ф. Сулейманов).

217. Философская школа академика Ж.М. Абдильдина // Изв. НАН РК. Сер. обществ. наук. – 1993. – № 3. – С. 3-8.

1994

218. Ой. Ақыл. Адамгершілік: Оқу құралы. – Алматы, 1994. – 112 б. (Т. Әбжановпен бірге).

219. Ойлау тарихының белестері. – Алматы, 1994. – 173 б. (Т. Әбжановпен бірге).

220. Политика стабильности в Казахстане // Евразийское сообщество: экономика, политика, безопасность. – 1994. – № 4-5. (Соавт.: К. Кушербаев, Ф. Сулейманов).

221. Политологический словарь. В 2-х ч. – М., 1994.

Ч. I. – 208 с. (в числе авторов).

Ч. II. – 224 с. (в числе авторов).

222. Социокультурные и философские основания формирования диаспорологии // Вестн. НАН РК. – 1994. – № 8. – С. 43-49.

223. Ходжа Ахмет Иассауи как великий мыслитель и гуманист // Общественные науки в Синьцзяне (КНР). – 1994. – № 3. – С. 50-58.

1995

224. Абай дүниетанымының қайнар көздері және философиясының жалпы мәселелері // Абайдың дүниетанымы мен философиясы. – Алматы, 1995. – 7-31 б. (Г. Барлыбаевамен бірге).

225. Аяғымыз артта, көзіміз - алда... // Ана тілі. – 1995. – 10 ақпан.

226. Кіріспе // Абайдың дүниетанымы мен философиясы. – Алматы, 1995. – 3-6 б. (М. Орынбековпен бірге).

227. Кіріспе // Қазақ даласының ойшылдары. IX-XII ғғ. – Алматы, 1995. – 3-9 б. (М. Орынбековпен бірге).

228. Қазақ диаспорасының бүгіні мен ертеңі // Қазақ елі. – 1995. – 14 желтоқсан.

229. Қазақстанның орнықты демократиялық дамуы // Саясат. – 1995. – №7. – 3-13 б.

230. Қожа Ахмет Иссауидің дүниетанымы мен философиясы // Қазақ даласының ойшылдары. IX-XII ғғ. – Алматы, 1995. – 129-141 б.

231. Ұлы ойшыл // Егемен Қазақстан. – 1995. – 5 мамыр. (Г. Барлыбаевамен бірге).

232. Абай как феномен мировой культуры // Изв. НАН РК. Сер. Обществ. наук. – 1995. – № 5. – С. 3-11. (Соавт. Г. Барлыбаева).

233. Логика науки в условиях трансформации общества // Философский анализ науки в контексте социокультурной трансформации общества. – Алматы, 1995. – С. 6-32 (Соавт.: А. Косиченко, Р. Кадыржанов).

234. Предисловие // Там же. – С. 3-5 (Соавт.: А. Косиченко, Р. Кадыржанов).

235. Стратегия Центральной Азии на XXI век: от экологической уязвимости к устойчивому развитию // Казахстан и мировое сообщество. – 1995. – № 3(4). – С. 57-82. (Соавт.: В. Василенко, В. Шабельников, М. Туякбаев).

236. Qoja Ahmet Uassawidin dunivetanimi men filosofiyasi // BIR. – Istanbul, 1995. – № 3. – 75-83 bet.

1996

237. Абай - философ, ұлы ойшыл және гуманист // Айқап. – 1996. – № 18. – 153-178 б. (Пекин).

238. Қазақ философиясы // Философиялық сөздік. – Алматы, 1996. – 217-220 б.

239. Қазақстанның әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдары: қазіргісі мен болашағы // Егемен Қазақстан. – 1996. – 12 маусым.

240. Мұхаң туралы ой // Нар қазақ. – Алматы, 1996. – 55-57 б.

241. Нарық және адамның орнықты дамуы // Саясат. – 1996. – № 2. – 7-14 б.

242. Глава государства сделал попытку определить место и роль Казахстана в СНГ и в мире: К выходу в свет

книги Нурсултана Назарбаева «На пороге XXI века»
// Панорама. – 1996. – 3, 9 мая.

243. Диаспорология как новая социальная наука // Восток-Запад: диалог культур. – Алматы, 1996. – Ч. II. – С.12-16.

244. Зачем нужна дорога, если она не ведет к Храму?
// Казахстан. правда. – 1996. – 4 янв. (Соавт. М. Абдиров).

245. Казахстан: от выживания – к устойчивому развитию
// Казахстан на пути к устойчивому развитию. – Алматы, 1996. – С. 14-25.

246. Клуб ученых учит науку выживать // Казахстан. правда. – 1996. – 13 февр. (Соавт. Р. Кадыржанов).

247. Методы научного познания. – Алматы, 1996. – 178 с. (Соавт. А. Косиченко).

248. Новый Казахстан: 5 лет независимого развития. – Алматы, 1996. – 158 с. (Соавт.: Е.М. Арынов, Б.Ж. Есекеев).

249. О разработке методологии социально-политического исследования // Методы научного познания. – Алматы, 1996. – С. 122-156.

250. Республика Казахстан: социально-политический облик на пороге XXI века // Социс. – 1996. – № 8. – С. 57-65. (Соавт.: Е.М. Арынов, Е.Ж. Бабакумаров).

251. Социальные проблемы сохранения и использования биологического разнообразия в контексте устойчивого развития Казахстана // Казахстан на пути к устойчивому развитию. – Алматы, 1996. – С. 164-170.

252. Ученые должны доказать свою необходимость // Горизонт. – 1996. – 5 июля.

253. Философские исследования в Казахстане: состояние и перспективы // Вестн. высш. шк. Казахстана. – 1996. – № 1. – С. 71-78.

254. Экология должна «заговорить» на казахском // Экологический курьер. – 1996. – 6-19 марта.

255. Republic Kazakhstan: five years of independent development. – Almaty, 1996. – 135 p. (Co-auth.: E.M. Arynov, B.Zh. Esekeev).

256. М. Әуезовтің рухани мұрасы және ұлттық қоғамдық ойдың дамуы // М.Әуезов – ХХ ғасырдың ұлы жазушысы және гуманисі. – Алматы, 1997. – 104-113 б.

257. М. Әуезовтің рухани мұрасы туралы // М. Әуезов. Таңдамалы: Қазақ және орыс тілдеріндегі ғылыми еңбектер. – Алматы, 1997. – 5-14 б.

258. Жалпыұлттық келісім және демократиялық даму // Егемен Қазақстан. – 1997. – 25, 26 наурыз.

259. Қазақ халқының мәдениеті // Саясат. – 1997. – № 10. – 12-23 б. (С.Е. Нұрмұратовпен бірге).

260. Қазақстанның жаңа энциклопедиясы қандай болуы қажет? // Егемен Қазақстан. – 1997. – 11, 12, 15 шілде.

261. Қазақтың ұлы жазушысы М. Әуезов // *Aurasya etudleri*. – Туркия, 1997. – № 4. – 0,5 б.т.

262. Қазақтың ұлы ойшыл жазушысы // Қазақ әдебиеті. – 1997. – 1 сәуір.

263. Қорқыт - бүкіл түркі халықтарының ұлы ойшылы // Егемен Қазақстан. – 1997. – 28 қазан.

264. Қуатты қайнар // Егемен Қазақстан. – 1997. – 30 қыркүйек.

265. «Абстрактная» философия оказалась востребованнее других гуманитарных наук // Казахстан. правда. – 1997. – Февраль.

266. Государственная концепция развития системы среднего образования Республики Казахстан. – Алматы, 1997. – 4 п.л. (В соавторстве).

267. Евразийство – метафора большого явления // Мысль. – 1997. – № 10. – 0,7 п.л. (В соавторстве).

268. Информационная политика Республики Казах-

стан: состояние и перспективы. – Алматы, 1997. – 4 п.л. (Соавт.: Б.Ж. Есекеев, А.К. Кусаинова).

269. Ислам в Казахстане // *Намен фарсанс*. – Иран, 1997. – № 24. – 0,4 п.л. (На фарси).

270. Казахстан – общество транзитного типа // *Наука Казахстана*. – 1997. – Апрель.

271. Казахстан: [Отчет по человеческому развитию]. – Алматы: Представительство ООН в Казахстане, 1997. – 1 п.л. (В соавторстве).

272. О великом казахском писателе и мыслителе // *Общественные науки в Синьцзяне*. – 1997. – № 3-4. – 1 п.л. (На кит. яз.).

273. О традиционной этике казахов. – Алматы, 1997. – 20 с. (Соавт. З. Сарсенбаева).

274. Переход от «единомыслия» к социальному диалогу как условие формирования демократического сознания и общенационального согласия // *Евразийское сообщество: экономика, политика, безопасность*. – 1997. – № 2. – 1 п.л.

275. Проект Концепции национальной информационной политики Республики Казахстан. – Алматы, 1997. – 1 п.л. (Соавт.: А. Косиченко, З. Сарсенбаева).

276. Роль духовной культуры в процессе национальной самоидентификации // *Научное и культурное наследие человечества к III тысячелетию*. – Ташкент: Узбекистон, 1997. – 0,2 п.л. (В соавторстве).

277. Тенденции и перспективы развития социальных и гуманитарных наук // *Саясат*. – 1997. – № 4. – 0,7 п.л.

278. Тенденции и перспективы развития философии науки и техники в Казахстане // *Вестн. высш. шк. Казахстана*. – 1997. – № 6. – 0,7 п.л.

279. Философское антиковедение в Казахстане // *Евразийское сообщество: экономика, политика, безопасность*. – 1997. – № 4. – 2 п.л.

280. Этнокультурные традиции в духовном наследии М.О.Ауэзова. – Алматы: Қазақ энциклопедиясы. 1997. – 7,7 п.л. (Соавт. А. Тайжанов).

281. Kazaklari fakir Yazari. Мұхтар Әуезов туралы мақалалар // Muhtar Awezov hakkında makaleler. Туркия. – Анкара, 1997. – 1 п.л. (На тур. яз.).

1998

282. Адам және ашық қоғам // Егемен Қазақстан. – 1998. – 14,17,18 ақпан; 25,26 маусым; 2 шілде.

283. Адам және ашық қоғам – Человек и открытое общество. – Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 1998. – 172 б.

284. А. Иассауи дүниетанымының әлеуметтік және философиялық астарлары // Ақиқат. – 1998. – № 6. – 0,8 б.т.

285. А. Иассауидің Қазақстан мәдениеті тарихындағы орны мен рөлі // Евразийское сообщество: экономика, политика, безопасность. – 1998. – № 3. – 0,4 п.л.

286. Алғы сөз // Қазақ. – Алматы, 1998. – 0,1 б.т.

287. «Диуани хикмет» - даналық қазынасы // Ақиқат. – 1998. – № 7. – 24-31 б.

288. ХХІ ғасыр ұлттық интеллигент ғасыры бола ма? // Ақиқат. – 1998. – № 9. – 0,4 б.т.

289. Қазақ диаспорасы және егемен Қазақстан // Республика Казахстан и казахская диаспора: Проблемы и перспективы взаимодействия. – Алматы, 1997. – 0,3 п.л.

290. Қазақстанның демократиялық даму бағдарлары // Егемен Қазақстан. – 1998. – 15 қазан.

291. Мәңгілік сарын (алғы сөз): [Құрманғазы Сағырбайұлы туралы] // Құрманғазы: Жинақ. – Алматы, 1998. – 5-6 б.

292. Сөз бен іс // Қазақ әдебиеті. – 1998. – 10 сәуір.
293. Введение // Методология науки в контексте взаимодействия восточной и западной культур. – Алматы, 1998. – 0,2 п.л. (Соавт. А. Косиченко)
294. XXI век: альтернатива – быть лучше // Юрид. газ. – 1998. – 22 июля.
295. Евразийская интеграционная политика Республики Казахстан: проблемы и перспективы. – Алматы, 1998. – 8,5 п.л. (В соавторстве)
296. Мироззрение аль-Фараби и Ибн Сины в контексте религиозно-философской традиции народов Центральной Азии // Казахстанская философия в канун XXI века. – Алматы: Ақыл кітабы, 1998. – 0,6 п.л.
297. На пути к многоликому плюрализму // Наука Казахстана. – 1998. – 1-15 нояб.
298. От выживания – к устойчивому развитию // Азия: экономика и жизнь. – 1998. – Март.
299. Политология: Учебник для вузов. – Алматы: Ақыл кітабы, 1998. – 23 п.л. (В соавторстве).
300. Проблема межэтнических отношений в научном наследии Н. Джандильдина // Научное наследие Н. Джандильдина и современность. – Алматы: Ақыл кітабы, 1998. – 0,4 п.л.
301. Проблемы и перспективы развития философии и техники // Поиск. – 1998. – № 6. – 0,4 п.л. (В соавторстве).
302. Проблемы образовательной политики в Республике Казахстан // Мысль. – 1998. – № 11. – 0,6 п.л.
303. Рынок и казахстанская наука // Наука Казахстана. – 1998. – 16-31 марта.
304. Сборник научных трудов. – Анкара, 1998. – 7 п.л. (На тур. яз.).
305. Слово об Институте // Казахстанская философия в канун XXI века. – Алматы: Ақыл кітабы, 1998. – 0,7 п.л.

306. Социологический портрет Казахстана и оценка состояния государственного языка на рубеже XX-XXI веков. – Алматы, 1998. – 130 п.л. (В соавторстве).

307. Философия - диалог Востока и Запада // Казахстан. правда. – 1998. – 7 апр.

308. Цивилизационные традиции и историческая практика защиты прав и свобод человека в Казахстане // Права и свободы человека в Казахстане. – Алматы: Ақыл кітабы, 1998. – 0,5 п.л.

309. Через демократизацию к устойчивому развитию // Казахстан. правда. – 1998. – 13 окт.

1999

310. Алғы сөз // Қорқыт Ата. – Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 1999. – 0,4 б.т.

311. Бас редакциядан // «Қазақстан». Ұлттық энциклопедиясы. – Алматы, 1999. – Т.1. – 0,1 б.т.

312. Қазақстан. Демократия. Рухани жаңару. – Қазақстан. Демократия. Духовное обновление. – Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 1999. – 416 б.

313. Қысқаша философия тарихы. – Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 1999. – 272 б. (Т.Әбжановпен бірге).

314. Мыңжылдықтар тереңінен болашаққа тірек тапқан парасат: [ҚР Президенті Н. Назарбаевтың «Тарих толқынында» атты кітабын оқығаннан кейінгі ой] // Ана тілі. – 1999. – 22 қаңтар.

315. Рухани байлығымыз // Ана тілі. – 1999. – 15-16 шілде.

316. Ұлы мәртебелі қамқоршым! // Жас Алаш. – 1999. – 6 сәуір.

317. Истоки Евразийства в духовном наследии Чокана Валиханова // Идеи и реальность евразийства. – Алматы, 1999. – 0,5 п.л. (Соавт. Е.К. Курманбаев).

318. Порог нового века мы переступаем вместе с К. Сатпаевым // Казахстан. правда. – 1999. – 7 мая.

319. Президентские выборы – 99: анализ избирательных технологий // Саясат. – 1999. – № 2. – 0,5 п.л.

320. Проблема защиты прав и свобод человека в политической системе традиционного казахского общества // Становление гражданского общества в странах Центральной Азии. – Алматы, 1999. – 0,6 п.л.

321. Проблемы духовно-нравственной безопасности Казахстана // Саясат. – 1999. – № 6. – 0,5 п.л.

322. Становление исламской философии в Казахстане // Проблемы духовного развития: Сборник науч. статей, посвященных памяти профессора Шулембаева К.Ш. – Алматы, 1999. – 0,5 п.л.

323. Феномен Сатпаева // Адам әлемі - Мир человека. – 1999. – № 1. – 0,4 п.л.

324. Kazak türk lügün aydin latanlara Nisanbaev' in Bakisi. Hazirlayan Prof. Dr. Sadik Tural. – Ankara, 1999 – 10 п.л. (На тур. яз.).

2000

325. Әл-Фарабидің туғанына мың бір жүз отыз жыл толды // Қазақ әдебиеті. – 2000. – 22 қыркүйек.

326. Ислам әліппесі = Азбука ислама. – Алматы: ЖШС «Фараби-энциклопедист», 2000. (Ф.Абедипен бірге).

327. Қожа Ахмет Яссауи дүниетанымындағы адам проблемасы // Түркістан тарихы мен мәдениеті: [Ғылыми мақалалар жинағы]. – Түркістан, 2000. – 34-46 б.

328. Парасат – пайым және ерік жігер // Егемен Қазақстан. – 2000. – 6 шілде.

329. «Түркістан» халықаралық энциклопедиясы – түркі дүниесіне тарихи шолу // Түркістан. – 2000. – 20 қазан.

330. Ұлттық энциклопедия жанару дәуірінің айнасы // Bilge Sayı, 26/Güz. – 2000. – 24-26 б.

331. Возрождение исламской культуры и духовности в Казахстане: проблемы и перспективы // Евразийское сообщество: экономика-политика-безопасность. – 2000. – № 2. – 1,5 п.л.

332. Духовно-нравственная и культурная безопасность Казахстана на стыке веков. – Астана: Елорда, 2000. – 0,7 п.л.

333. Духовное наследие аль-Фараби: диалог культур Востока и Запада // Мир начинается у твоего порога. – Алматы: Қазақ университеті, 2000. – С. 160-173.

334. Имам Хомейни как философ // Имам Хомейни и духовное возрождение. – М., 2000. – 0,3 п.л.

335. Исламская культура: взгляд на XXI столетие // Персия. – 2000. – № 5. – 1,3 п.л. (На перс. языке).

336. Исламская цивилизация: проблемы и перспективы // Өркениет. – 2000. – № 1 – 1 п.л.

337. Мир о Назарбаеве. – Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 2000. – 30 п.л.

338. Миропонимание Ходжа Ахмеда Ясави // Ходжа Бекташ Вели и культура Анадолы. – Анкара, 2000. – 1 п.л. (На тур. яз.).

339. Разум, воля и справедливость: [Очерк политической биографии Нурсултана Назарбаева] // Нурсултан Назарбаев. Мы строим новое государство: Труды и речи. – М.: Палея-Мишин, 2000. – 1 п.л. (Соавт. Ж. Тощенко).

340. Становление исламской философии в Казахстане / ИФиП. – Алматы, 2000. – 4 п.л.

341. Ahmet Yesevi ve Mevlâna'da Tasawuf ve Hosgörü Anlayisi The Understanding of Tolerance @ Tasawuf of Ahmet Yesevi @ Mevlâna // Mevlâna bilgi Söleni. – Ankara, 2000. – S. 213-216.

342. Kazakistan'da Dede Korkut // Abdumalik Nysanbaev. – Ankara, 2000. (Коллектив авторов).

2001

343. Білімді мыңды жығар // Егемен Қазақстан. – 2001. – 27 ақпан.

344. Дербес даму және жаһандану // Егемен Қазақстан. – 2001. – 9 қараша.

345. Екімыңжылдық дала жыры Ахура – Маздадан Маралтайға дейін // Қазақ әдебиеті. – 2001. – 29 маусым.

346. Қорқыт ата. Қожа Ахмет Иассауи. Сәтбаев // Дала даналары / Институт развития Казахстана. – Алматы, 2001. – 600 с.

347. Тағы да ғаламдастыру туралы // Қазақ әдебиеті. – 2001. – 9 қараша.

348. Встречи на земле казахской // Казахстан. правда – 2001. – 14 авг.

349. Глобализация и транзитное общество // Саясат. – 2001. – №11. – 0,7 п.л.

350. Диалог восточных и западных цивилизаций в современном мире // Центральная Азия и Казахстан в фокусе современных международных отношений: Материалы Междунар. конф. / КазГУМОиМЯ. – Алматы, 2001. – 0,4 п.л.

351. Диалог цивилизаций в многополярном мире // 10 лет независимости Казахстана: итоги и перспективы развития: Материалы Междунар. науч. конф. (22-24 февраля 2001). – Алматы: Университет «Кайнар», 2001. – С. 6-21.

352. Диалог цивилизаций в современном мире. – Алматы, 2001. – 3,3 п.л. (На рус. и англ. яз.).

353. Духовное наследие аль-Фараби: диалог культур Востока и Запада // Наследие аль-Фараби и мировая

культура: Материалы Междунар. конгр. / КИЦ ИФиП МОН РК. – Алматы, 2001. – С. 275-286.

354. Институт общественной политики в Казахстане (взгляд экспертов) // Социс. – 2001. – № 5. – С. 26-28. (Соавт. А. Тулегулов).

355. Исламская культура: взгляд из XXI столетия // Казахская цивилизация. – 2001. – №1. – С. 34-51.

356. Казахская философия и универсалии традиционной культуры // Евразия. – 2001. – №1. – С. 31-40.

357. Модернизационные процессы в сельских локальных сообществах: [Об одном совместном казахстанско-российском проекте] // Социс. – 2001. – № 12. – С.91-97 (Соавт.: В. Мархинин, В. Шмаков).

358. Модернизационные процессы в сельских локальных сообществах Северной и Центральной Азии // Евразийское сообщество. – 2001. – №2(34). – С. 86-94. (Соавт.: В. Мархинин, В.Шмаков).

359. Новые горизонты гуманитарных наук // Казахстан. правда. – 2001. – 1 февр.

360. Озарение души или что останется после нас // Казахстан. правда – 2001. – 26 янв.

361. Проблемы у нас общие: и мужские и женские. Главное исправить демографическую ситуацию // Юрид. газ. – 2001. – №31 (399). – 0,2 п.л.

362. Религиозная ситуация в современном Казахстане // Ислам и христианство: возможности духовной консолидации народов Казахстана / КИЦ ИФиП МОН РК. – Алматы, 2001. – 0,5 п.л.

363. Религия: на пути к миру и согласию // Казахстан. правда. – 2001. – 16 марта.

364. Роль религии в современном обществе // Труды Международной научно-практической конференции «Проблемы духовности и место религии в современной

обществе» (Шымкент, 26-28 апреля 2001 г.) / Международный казахско-арабский университет. – Шымкент, 2001. – Т.2. – С. 243-245.

365. Свобода и личностный смысл философии // Адам әлемі - Мир человека. – 2001. – № 4. – 0,3 п.л. (Соавт. Қ.Әлжан).

366. Средневековый арабоязычный перипатетизм и исламская религиозная традиция // ANALYTIC. – 2001. – №2. – 1 п.л.

367. Средневековый арабоязычный перипатетизм и исламская религиозная традиция // Вопросы философии. – 2001. – № 11. – 0,9 п.л.

368. Философия взаимопонимания. – Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 2001. – 28 п.л.

369. Философия взаимопонимания в контексте диалога культур Востока и Запада // Восток - Запад: диалог культур: Материалы III Междунар. симпоз. – Алматы, 2001. – Ч. I. – С. 3-16.

370. Философия и образование: поиск согласия // Высшее образование в России. – 2001. – №1. – С. 39-52 (Соавт. В.Д. Курганская).

371. Философия науки Казахстана на пороге XXI века // Изв. МОН РК, НАН РК. Сер. обществ. наук. – 2001. – № 6. – С. 39-53. (Соавт. М.С. Шайкемелев).

372. Эволюция политической системы Казахстана: В 2-х томах. – Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 2001. (Соавт.: М. Машан, Ж. Мурзалин, А. Тулегулов).

373. Kazak halkinin düşünce Medeniyetinin Kalip Laõması // Uluslararası Türkistan halk kültürü Sempozyumu. – Mugla, 2001. – S. 167-174.

374. Hoça Ahmed Yeseviünün Dünya Görüsü // Türk Dünyası Çağdas lehce ve edebiyatlara Sempozyumu. – Mugla, 2001. – S. 141-160.

375. Азаматтық қоғамның қазақстандық үлгісін қалай жасаймыз? // Жас Алаш. – 2002. – 1 маусым.

376. Болашақ – қазақылыққа төңген қауіп емес пе? // ZAMAN-Қазақстан. – 2002. – 25 қаңтар.

377. Жаһандану және Қазақстанның орнықты дамуы – Глобализация и устойчивое развитие Казахстана / КИЦ ИФиП МОН РК. – Алматы, 2002. – 264 с.

378. Қазақ философиясының бүгiнi мен ертеңi // Қазақ әдебиетi. – 2002. – 1 ақпан.

379. Өзiндiк таным пәнi және оның негiздерi // Қазақ әдебиетi. – 2002. – 26 сәуiр.

380. Сенiм – басты құндылық // Егемен Қазақстан. – 2002. – 26 маусым.

381. Социология: Оқулық. – Алматы, 2002. (Авторлардың бiрi).

382. Ұлттық тәуелсiздiк және қазақ диаспорасы // Егемен Қазақстан. – 2002. – 22 қазан. (С. Нұрмұратовпен бiрге).

383. Глобализация и диалог культур // Евразийское сообщество. – 2002. – №.1. – С.109-114.

384. Глобализация и Центральная Азия // ANALYTIK. – 2002. – № 1. – С. 11-14.

385. Гуманистические основы межконфессионального диалога и философия взаимопонимания // Глобализация и диалог конфессий в странах Центральной Азии / КИЦ ИФиП МОН РК. – Алматы, 2002. – С.13-25.

386. Диалог с прошлым как важнейшее средство формирования казахстанского гражданского общества. Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 2002. – 20 п.л. (На каз., рус., англ. яз.).

387. Изменимся вместе с детьми: [Философское обоснование предмета «Самопознание»]. – Алматы, 2002. – 3,8 п.л. (Соавт. Г.Соловьева).

388. Модернизационные процессы в сельских локальных сообществах (об одном совместном казахстанско-российском проекте) // Социс. – 2002. – № 12. – С. 53-58.

389. Социокультурные ценности прошлого и становление гражданского общества в Казахстане. – Вашингтон, 2002. – 10 п.л. (На англ. яз.).

390. Средневековый арабоязычный перипатетизм и исламская религиозная традиция // Вопросы философии. – 2002. – № 3. – С. 118-128.

391. Kazak felsefesi ve Geleneksel kültürün Evrensellikleri // VI Milletlereresi Türk Halk kültürü kongresi. – Ankara, 2002. – S. 183-192.

392. Kazak türklerinin Felsefesi. – Ankara, 2002 – 15 б.т. (На тур. яз.).

393. Қазақ философиясы. – Тегеран, 2002. – 12 б.т. (На перс. яз.).

2003

394. Бір өзі бір ғылым академиясы // Аль-Фараби. – 2003. – № 2. – 0,9 п.л. (С. Нұрмұратовпен бірге).

395. Дүниетаным даралығы: Махамбеттің шығармашылығы // Егемен Қазақстан. – 2003. – 12 қыркүйек. (С. Нұрмұратовпен бірге).

396. Елдің кішкене қазанына кім ортақ? Немесе еркін ойлай алатындар неге жоқ? // Жас Алаш. – 2003. – 22 қараша.

397. Еуразия философиясы // Егемен Қазақстан. – 2003. – 22 сәуір.

398. Еуразия философиясы: бүгіні мен ертеңі // Философия ХХІ века: проблемы, задачи и перспективы. – Алматы, 2003. – 0,7 п.л.

399. Көштен қалмайық десек... – Алматы: Қазақстан. 2003. – 2,6 б.т.
400. Қазақ руханиятының жаңа шарықтау дәуірі «Отырар кітапханасынан» басталсын // Жалын. – Алматы, 2003. – 1 п.л.
401. Қазақстан және өркениеттер үн қатысуы // Егемен Қазақстан. – 2003. – 12 ақпан.
402. Қоғамдық білім негіздері. Қоғамдық – гуманитарлық бағыт. 10-сыныпқа арналған байқау оқулығы. – Алматы: Мектеп, 2003. – 10 п.л. (Ғ. Есімов, М. Изотов, Қ. Жүкешев, Қ. Адамбосыновпен бірге).
403. Мағжан Жұмабаев: «Әз Жәнібек сен де бол, мен Асан болып өтейін» // Жас Алаш. – 2003. – 12 сәуір.
404. Махамбет дүниетанымы // Адам әлемі – Мир человека. – 2003. – № 3(17). – 0, 7 б.т. (С. Нұрмұратовпен бірге).
405. Мұстафа Шоқай – тәуелсіздік жаршысы // Қазақ әдебиеті. – 2003. – 14-20 қараша. (А. Мусабаевамен бірге).
406. Тәуелсіз елдің ұлттық валютасы // Егемен Қазақстан. – 2003. – 14 қараша.
407. Академик Ж.Абдильдин и философская наука // Академик Ж.М. Абдильдин и развитие философской науки: Материалы Междунар. науч.-теорет. конф. (18 февраля 2003). – Алматы, 2003. – 0,7 п.л.
408. Академик Ж.Абдильдин – философ и политик // Казахстан. правда. – 2003. – 19 февр.
409. Аттестация ученых: время перемен // Казахстан. правда. – 2003. – 5 дек.
410. Безопасность Казахстана в условиях глобализации // Казахстан. правда. – 2003. – 15 февр.
411. Великая шахматная доска. Новые принципы геополитики Центральной Азии // Известия. – 2003. – 24 окт. (Соавт. М. Лаумуллин).

412. Во благо человечества // Казахстан. правда. – 2003. – 23 сент.
413. Диалектика диалога // Казахстан. правда. – 2003. – 11 дек.
414. Диалог – путь к взаимопониманию // Казахстан. правда. – 2003. – 8 марта.
415. Евразийский межконфессиональный диалог как фактор обеспечения континентальной безопасности и стабильности // Аль-Фараби. – 2003. – № 3. – 1 п.л.
416. Казахская цивилизация как проблема социальной и правовой философии // Студенческий меридиан. – 2003. – 17 июля.
417. Казахстан в поисках национальной идеи // Аль-Фараби. – 2003. – № 2. – 0,8 п.л.
418. Мы должны готовить специалистов высочайшего уровня // Кызылординский вестник. – 2003. – 28 июня.
419. На основе диалога религий // Казахстан. правда. – 2003. – 17 мая.
420. Национальная идея и идеологическая безопасность Республики Казахстан // Материалы Международной межведомственной конференции «Соблюдение конституционных прав и свобод граждан в деятельности ОВД» (Академия МВД, 12 декабря). – Алматы, 2003.
421. Национальная идея Казахстана // Материалы Международной конференции «Диалог культурных традиций: глобальная перспектива». – Вашингтон. 2003. – 0,3 п.л. (На англ. яз.).
422. Национальная идея как фактор консолидации полиэтнического казахстанского общества // Материалы конференции «Политико-экономические и этнокультурные связи народов на евразийском пространстве» (Дни Ассамблеи народов Казахстана). – М., 2003.

423. Нужна ли нам новая идеология? // Мегаполис. – 2003. – 16 окт.

424. Перспективы независимого развития Казахстана в эпоху глобализации // Павлодарское Прииртышье: история и перспективы развития: Материалы респ. конф., посвященной 65-летию Павлодарской обл. – Павлодар, 2003. – 1 п.л.

425. По пути демократизации и либерализм // Казахстан. правда. – 2003. – 11 янв.

426. Проблемы обеспечения национальной безопасности Казахстана в условиях глобализации: Материалы Междунар. науч.-практ. конф. по книге Президента Н.А. Назарбаева «Критическое десятилетие» (28 февраля 2003). – Алматы, 2003. – 1 п.л.

427. СМИ в контексте безопасности // Казахстан. правда. – 2003. – 4 нояб.

428. Социокультурные предпосылки формирования среднего класса в современном Казахстане // Социальная структура современного казахстанского общества. – Астана, 2003. – 0,5 п.л. (Соавт. Р. Кадыржанов).

429. Тенгрианство как мировоззрение тюркоязычных народов // Казахстан-Спектр. – 2003. – № 6. – 0,9 п.л.

430. Философия лицом к мировым проблемам // Казахстан. правда. – 2003. – 11 сент. (Соавт. Р.Кадыржанов).

431. Философия лицом к мировым проблемам // Адам әлемі - Мир человека. – 2003. – № 3(17). – 0,4 п.л.

432. Eurasian inter-religions dialogues as a factor of maintaining continental security and stability – Евразийский межконфессиональный диалог как фактор обеспечения континентальной безопасности и стабильности // Kazakhstan and contemporary world – Казахстан и современный мир. – 2003. – № 3(6). – С. 30-40. (На англ. яз.).

433. Казахстанская философия: настоящее и будущее // Философия лицом к мировым проблемам: Доклады ведущих философов Казахстана на Всемирном философском конгрессе. (Стамбул, 10-17 авг. 2003 г.). – Алматы - Стамбул, 2003. – 4 п.л. (На тур. яз.).

434. Основы обществознания: пробный учебник для 11-х классов. – Алматы: Мектеп, 2003. – 10,6 п.л. (Соавт.: Г.Есимов, М.Изотов, К. Жукешев, К. Адамбосынов) (На уйг. яз.).

2004

435. Ақпараттық қауіпсіздік ұлттық қауіпсіздікке айналып барады // Журналист. – 2004. – 3 наурыз.

436. Біз жақсы мен жаманды айыра алмай қалдық // Егемен Қазақстан. – 2004. – 29 қаңтар.

437. Жаһандану, еуразияшылдық, тәуелсіздік // Егемен Қазақстан. – 2004. – 27 наурыз.

438. Еліміздегі адам ресурсы: сан мен сапа // Егемен Қазақстан. – 2004. – 7 мамыр.

439. Он ойланып, жүз толғанатын мәселе // Егемен Қазақстан. – 2004. – 27 қазан.

440. Отаншылдыққа тәрбиелеудің мәні мен маңызы // ZAMAN-Қазақстан. – 2004. – 31 желтоқсан.

441. Түркі әлемінің тарланы // Әл-Фараби. – 2004. – №1. – 60-65 б.

442. Ассамблее народов – законодательную силу // Мегполис. – 2004. – 21 окт.

443. Выдающийся мыслитель XX века // Аль-Фараби. – 2004. – №1. – С.82-85.

444. Глобализация и проблемы межкультурного диалога. В 2-х т. – Алматы, 2004.

Т. 1. – 170 с.

Т. 2. – 170 с.

445. Евразийская философия – философия взаимопонимания // ДА –Диалог Евразия. – Стамбул, 2004. – №4.

446. Казахстан: культурное наследие и социальная трансформация. – Вашингтон, 2004. – 17 п.л. (На англ. яз.).

447. Национальная идея Казахстана // Философия (Вьетнам). – 2004. – № 10. – С. 161.

448. Национальная идея как фактор консолидации политического общества в эпоху глобализации // Этнопанорама. – 2004. – №1. – С.62-68.

449. Новые принципы геополитики в Каспийско-Центральноазиатском регионе // Аль-Фараби. – 2004. – №3(7). – 0,7 п.л.

450. Переходное общество в русле евразийской интеграции // Казахстан. правда. – 2004. – 1 апр.

451. Религия в политике и культуре современного Казахстана. – Астана: Елорда, 2004. (Коллектив авторов).

452. Социальный портрет молодежи в современном Казахстане // Социс. – 2004. – № 12. – С. 86-94. (Соавт. Д.Д. Ешпанова).

453. Kazakistan'da Farabi Arastirmalazinum Yeni Boyutlari: Netice ve Perspektifler // Uluslararası Fārābi Sempozyumu Bildirileri (Ankara. 7-8 Ekim 2004). – Ankara, 2005. – S.371-379.

454. The spiritual inheritance and social transformation in Kazakhstan / КИЦ ИФиП МОН РК. – Алматы, 2004. – 17 п.л. (На англ. яз.).

455. Transitional society and national security // Wuhan China. – 2004. – P. 32-40.

2005

456. Бізге қандай оқулықтар керек? // ZAMAN-Қазақстан. – 2005. – 18 ақпан.

457. Жедел жаңару жолындағы елміз // Айқын. – 2005. – 10 наурыз.

458. Қазақ диаспорасы – тәуелсіз Қазақстанның сыртқы саясатындағы басымдылық // Қазақ диаспорасы: бүгiнi мен ертеңi. – Астана: Елорда, 2005. – 24-34 б.

459. Соны соқпақ, жаңа бағыттар күтеміз // Айқын. – 2005. – 18 ақпан.

460. Танымдылық // ZAMAN-Қазақстан. – 2005. – 18 ақпан.

461. Шетел қазақтарының санасы мен менталитетіндегі ерекшеліктер // Қазақ диаспорасы: бүгiнi мен ертеңi. – Астана: Елорда, 2005. – 5-23 б.

462. Гармонии претят стереотипы // Казахстан. правда. – 2005. – 30 апр.

463. Динамика развития фарабиеведения в Казахстане: итоги и перспективы // Аль-Фараби и развитие восточной философии. – Астана: Елорда, 2005. – С.305-317.

464. Духовное наследие аль-Фараби: диалог культур Востока и Запада // Аль-Фараби и развитие восточной философии. – Астана: Елорда, 2005. – С.8-23.

465. Евразийство: многосторонний союз // ДА- Диалог Евразия. – Стамбул, 2005. – С. 8-14.

466. Куда идет современный ислам? Может ли политическая ось «Восток-Запад» стать «осью добра»? // Деловое обозрение. – 2005. – 21 янв.; Аргументы и факты (Казахстан). – 2005. – № 4 (1265).

467. На перекрестке мировых религий // Казахстан. правда. – 2005. – 16 июля.

468. Н. Назарбаев: Казахстан – территория мира и согласия. – Алматы, 2005. – 17 п.л. (Соавт. Г.Малинин).

469. Национальная идея: быть или не быть? // Мегаполис. – 2005. – 21 февр.

470. Национальная идея как фактор консолидации полиэтнического казахстанского общества в эпоху глобализации // Этнопанорама. – Оренбург, 2004. – №1. – С. 62-68.

471. Национальная идея: предложения к обсуждению // Казахстан. правда. – 2005. – 7 апр.

472. Об усилении политического авторитета парламента в условиях ускоренной модернизации Казахстана // Аль-Фараби. – 2005. – № 2(10).

473. От терроризма и насилия - к планетарной этике диалога и взаимопонимания // Аль-Фараби. – 2005. – № 1.

474. Подготовка к аттестации научных кадров и европейские стандарты // Синергетика образования / Южное отделение РАО. – М., Ростов-на-Дону, 2005. – Вып.3. – С. 122-135. (Соавт. С. Ударцев)

475. Проблемы реформирования системы подготовки и аттестации научных кадров // Научные труды «Әділет». – 2005. – №1(17). – С. 241-248.

476. Программа конкретных действий // Казахстан. правда. – 2005. – 26 февр.

477. Программа ускоренной модернизации // Юрид. газ. – 2005. – Март.

478. Простая великая истина // Литер. – 2005. – 26 июля.

479. Россия и Казахстан в XXI веке. Опыт модернизационных реформ. – Новосибирск, 2005. – 26 п.л. (Соавт. О.В.Нечипоренко).

480. Семь шагов к гражданскому обществу // Известия - Казахстан. – 2005. – 23 июня.

481. Слово о казахской диаспоре и диаспорологии // Қазақ диаспорасы: бүгіні мен ертеңі. – Астана: Елорда, 2005. – С. 346-351.

482. Средневековый арабоязычный перипатетизм и исламская религиозная традиция // Аль-Фараби и развитие восточной философии. – Астана: Елорда, 2005. – С. 105-122. (Соавт. А. Кенисарин).

483. Становление историко-философских идей в

учении аль-Фараби // Аль-Фараби и развитие восточной философии. – Астана: Елорда, 2005. – С. 289-304. (Соавт. А. Кенисарин).

484. Становление историко-философских идей в учениях Аристотеля и аль-Фараби // Вопросы философии. – 2005. – №7. (Соавт. А.М. Кенисарин).

485. СЦАГ: быть или не быть? // Казахстан. правда. – 2005. – 1 июля. (Соавт. Р.Кадыржанов).

486. Территория мира и согласия, время гармонии и ясности // Н. Назарбаев – основатель казахстанской модели межэтнического и межконфессионального согласия. – Алматы: Жеті жарғы, 2005. (Соавт. Г. Малинин).

487. Формирование Союза государств Центральной Азии: проблемы и перспективы // Адам әлемі - Мир человека. – 2005. – № 2. (Соавт. Р. Кадыржанов).

488. Цивилизационные традиции и менталитет казахского народа // Цивилизации человечества. – 2005. – Июнь.

489. Цивилизационные традиции и менталитет казахского народа // The vision of the Asian community: Материалы Первой Междунар. конф. по азиатской философии (Стамбул, 29 сентября - 2 октября). – Стамбул, 2005. – 0,3 п.л.

2006

490. Ахмет Жұбановтың дүниетанымы // Ахмет Жұбанов және Қазақстанның өнертану ғылымдары: Республикалық ғылыми-теориялық конференцияның материалдары. – Алматы, 2006. – 9-15 б.

491. Бекасыл Биболатұлының дүниетанымы және философиясы // Ұлы дала мұралары. – Астана: Күлтегін, 2006. – 27-35 б. (Б. Сатершиновпен бірге).

492. Білім әлемдік, ал тәрбие ұлттық деңгейде болғанын қалаймын // Айқын. – 2006. – 23 тамыз.

493. Жаһандану, еуразияшылдық, тәуелсіздік // Ақпан. – 2006. – № 6. – 6-9 б.

494. Қазақ философиясы // Егемен Қазақстан. – 2006. – 28 қазан.

495. Тәуелсіздік. Демократия. Гуманизм. – Независимость. Демократия. Гуманизм (1991-2006) / КИЦ ИФиП МОН РК. – Алматы, 2006. – 24 п.л. (На каз., рус. яз.).

496. Взаимодействие религий в Республике Казахстан – Алматы: Центр гуманитарных исследований, 2006. (Коллектив авторов).

497. Доклад о состоянии и перспективах развития философии в независимом Казахстане / ИФиП МОН РК. – Алматы, 2006. – 74 с. (Соавт. Г.Г. Соловьева)

498. Единство в многообразии // Байтерек. – 2006. – № 6. – С. 12-21.

499. Казахстан в условиях глобализации: философско-политологический анализ. – Алматы, 2006. (Коллектив авторов).

500. Общенациональная идея Казахстана: опыт философско-политологического анализа. – Алматы, 2006. – 420с. (Коллектив авторов).

501. Основы обществознания: Учебник для 10-х классов гуманитарного направления. – Алматы: Мектеп, 2006. (на каз., рус., уйг., узб. яз.) (Коллектив авторов).

502. Проблемы устойчивого развития полиэтничных сообществ в условиях современных реформ // Перспективы устойчивого развития Сибири. Концептуальные, технологические, стратегические основания и ориентиры (социогуманитарный подход). – Новосибирск, 2006. – 2 п.л. (Соавт.: О.В. Нечипоренко, В.С.Щмаков).

503. 15 лет независимого Казахстана: становление нового общественного сознания. – Алматы, 2006. – 14 п.л.

504. 15 лет независимости Казахстана: эволюция общественного сознания // Аль-Фараби. – 2006. – № 1(13). – С.3-20.

505. Состояние и перспективы Парламента республики // Байтерек. – 2006. – 16 февр.

506. Тюркская философия: десять вопросов и ответов. – Алматы, 2006. (Соавт. Н. Аюпов).

507. Укреплять взаимодействие секторов казахстанского общества // Казахстан. правда. – 2006. – 15 окт. (Соавт. Р. Кадыржанов).

508. Философия Шакарима // Шәкәрім әлемі. – 2006. – №1. – С. 10-16. (Соавт. Г. Барлыбаева).

509. Interrelations of the religions in the Republic Kazakhstan. – Almaty, 2006. (Group of authors).

2007

510. Мемлекеттік тіл бүкіл қазақстандықтарды іштей топтастыратын басты факторға айналмақ // Айқын. - 2007. – №36. – 27 ақпан.

511. Наш путь в глобальном мире // Казахстан. правда. – 2007. – 10 янв.

511. Стратегия развития и консолидации // Казахстан. правда. – 2007. – 7 апр. (Соавт. Р.Кадыржанов).

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҰЛТТЫҚ
ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ АКАДЕМИГІ
Ә.Н.НЫСАНБАЕВТЫҢ РЕДАКЦИЯСЫМЕН
ШЫҚҚАН ЕҢБЕКТЕР**

**ТРУДЫ, ИЗДАНИЕ ПОД РЕДАКЦИЕЙ
АКАДЕМИКА НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ
НАУК РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
А.Н. НЫСАНБАЕВА**

**SCIENTIFIC PAPERS AND BOOKS EDITED BY
THE ACADEMICIAN OF THE NATIONAL
ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC
KAZAKHSTAN A.N.NYSANBAYEV**

1. Абайдың дүниетанымы мен философиясы. – Алматы: Ғылым, 1995. – 184 с.
2. Әлжан Қ. М. Қашқари кеңістігі және оның дүниетанымдық бағдарлары. – Алматы, 2005. – 170 с.
3. Досай К. Қожа Ахмет Иасауи дүниетанымы. – Түркістан, 2004. – 120 с.
4. Жербесік - Ноосфера (альманах). – Алматы, 1996. – № 1. – 336 с.
5. Қазақ даласының ойшылдары.. – Алматы, 1995-2004. – 1-4 кітаптар
6. Қазақ диаспорасы: бүгінгі мен ертеңі. Казахская диаспора: настоящее и будущее. – Астана: Елорда, 2005. – 160 с.
7. Қоғамдық білім негіздері: 10 сынып оқулығы. – Алматы: Мектеп, 2006. – 200 б.
8. Орынбеков М.С. Ежелгі қазақтың дүниетанымы. – Алматы, 1996. – 164 с.
9. Социология. Оқулық. – Алматы, 2002. – 300 с.
10. Философия. Оқу құралы. – Алматы, 1991. – 320 б.

11. Абишева А.К. Проблема ценностного смысла в философии и психоанализ. – Алматы: Ыльым, 2002. – 63 с.
12. Абуов А. Мировоззрение Х.А. Ясави. – Алматы, 1997. – 156 с.
13. Аль-Фараби и развитие восточной философии. – Астана: Елорда, 2005. – 200 с.
14. Әлжан Қ. Человек и мир в казахской философии XVIII-XIX веков. – Алматы, 2006. – 90 с.
15. Генезис категориального аппарата науки. – Алма-Ата, 1990. – 320 с.
16. Глобализация и диалог конфессий в странах Центральной Азии. – Алматы, 2002. – 320 с.
17. XIX Всемирный философский конгресс. Доклады казахстанской делегации. – Алматы, 1993. – 200 с.
18. Ивакин А.А. Роль принципов диалектики в геологическом познании. – Алма-Ата, 1979. – 200 с.
19. Идеи и реальность евразийства: Материалы Валихановских чтений «Исторические корни и перспективы евразийства как социокультурного и социополитического феномена» (11 декабря 1998 г.) – Алматы: Дайк-Пресс, 1999. – 100 с.
20. Изотов М.З., Фидирко В.А., Шайкемелев М.С.-А. Наука в Казахстане: история и современность (философское исследование в двух книгах). – Алматы, 2006. – Кн. I. – 140 с.
21. Изотов М.З. Социально-культурные детерминанты интеграции современной науки. – Алматы, 1993. – 124 с.
22. Кадыржанов Р.К. Проблемы социально-культурной природы математического познания. – Алма-Ата, 1992. – 129 с.
23. Кадыржанов Р.К. Философско-социологические проблемы математики. – Алма-Ата, 1986. – 42 с.
24. Казахстан в условиях глобализации: философско-

- политологический анализ. – Алматы, 2006. – 100 с.
25. Казахстан на пути к устойчивому развитию. – Алматы: Ғылым, 1996. – 368 с.
26. Косиченко А.Г. Наука как феномен культуры. – Алма-Ата, 1986. – 60 с.
27. Косиченко А.Г. Научное творчество: социокультурные и логико-гносеологические аспекты. – Алма-Ата, 1992. – 143 с.
28. Курганская В.Д., Дунаев В.Ю. Казахстанская модель межэтнической интеграции. – Алматы: Центр гуманитарных исследований, 2002. – 100 с.
29. Логико-гносеологический анализ науки. – Алма-Ата, 1990. – 496 с.
30. Материалистическая диалектика как логика и методология современной физики. – Алма-Ата, 1978. – 122 с.
31. Материалистическая диалектика как методология. – Алма-Ата, 1981. – 356 с.
32. Методологические проблемы развития научного познания. – Алма-Ата, 1985. – 160 с.
33. Методы научного познания. – Алматы: Ғылым, 1996. – 120 с.
34. Мир ценностей аль-Фараби и аксиология XX века (в 2-х книгах). – Алматы, 2006.
35. Мировоззренческие ориентации развития современной науки. – Алматы, 1993. – Ч. II. – 176 с.
36. Мукитанов Н.К. Методологические проблемы теоретизации географии. – Алма-Ата, 1979. – 187 с.
37. Мынжасаров А. Роль геометрического образа в физическом познании. – Алма-Ата, 1976. – 156 с.
38. Наследие аль-Фараби и мировая культура. – Алматы, 2001. – 200 с.
39. Новый Казахстан: 5 лет независимого развития. – Алматы, 1996. – 158 с.

40. Нурманбетова Д.Н. Человеческая индивидуальность (социально-философские аспекты). – Алматы: Ақыл кітабы, 1998. – 150 с.

41. Общенациональная идея Казахстана: опыт философско-политологического анализа. – Алматы: Институт философии и политологии, 2006. – 140 с.

42. Основы обществознания: Учебник для 10-х классов. – Алматы: Мектеп, 2006. – 196 с.

43. Перспективные планы работы философских методологических семинаров научно-исследовательских институтов и высших учебных заведений Казахстана на 1986-1990 гг. – Алма-Ата, 1987. – Ч. I -II. – 332 с.

44. Политическое лидерство в современном Казахстане. – Алматы, 1998. – 132 с.

45. Политология: Учебник для студентов вузов. – Алматы: Ақыл кітабы, 1998. – 200 с.

46. Проблемы формирования гражданского общества в Казахстане. – Алматы, 2002. – 96 с.

47. Сарсенбаев А.С. Новое информационное пространство Республики Казахстан: проблемы и перспективы. – Алматы: Ақыл кітабы, 1998. – 160 с.

48. Сахариев Б. Проблема взаимосвязи пространства и времени в специальной теории относительности. – Алма-Ата, 1968. – 143 с.

49. Сейтахметов Н.К. Личностный смысл философской культуры. – Алматы, 1994. – 121 с.

50. Современные методологические проблемы теории относительности и гравитации. – Алма-Ата, 1988. – 151 с.

51. Соловьева Г. Современная западная философия

(от Серена Кьеркегора до Жака Деррида). – Алматы, 2002. – 80 с.

52. Социокультурные и мировоззренческие основания развития современной науки. – Алматы, 1993. – Ч. I. – 184 с.

53. Становление гражданского общества в странах Центральной Азии. – Алматы, 1999. – 95 с.

54. Теория и практика межэтнического и межкультурного взаимодействия в современном Казахстане. – Алматы, 2002. – 190 с.

55. Философские (методологические) семинары Казахстана: опыт и проблемы развития. – М., 1985. – 60 с.

56. Философский анализ науки в контексте социокультурной трансформации общества. – Алматы, 1995. – 93 с.

57. Философско-методологические проблемы науки. – Алма-Ата, 1986. – 224 с.

58. Хамидов А.А. Наука в социокультурном контексте. – Алма-Ата, 1984. – 61 с.

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҰЛТТЫҚ
ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ АКАДЕМИГІ
Ә.Н.НЫСАНБАЕВТЫҢ ҒЫЛЫМИ
БАСШЫЛЫҒЫМЕН ҚОРҒАЛҒАН ДОКТОРЛЫҚ
ЖӘНЕ КАНДИДАТТЫҚ ДИССЕРТАЦИЯЛАР**

**ДОКТОРСКИЕ И КАНДИДАТСКИЕ
ДИССЕРТАЦИИ,
ВЫПОЛНЕННЫЕ ПОД НАУЧНЫМ
РУКОВОДСТВОМ АКАДЕМИКА
НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН А.Н. НЫСАНБАЕВА**

**DOCTORAL AND CANDIDATE THESES
MADE UNDER THE SUPERVISION OF THE
ACADEMICIAN OF THE NATIONAL ACADEMY OF
SCIENCES OF THE REPUBLIC KAZAKHSTAN
A.N.NYSANBAYEV**

**Докторлық диссертациялар
Докторские диссертации
Doctoral theses**

1. Бәкір Ә.Қ. Қазақстан Республикасы кәсіби Парламентінің қалыптасуы: саясаттанулық талдау. Алматы, 2006.
2. Есімов Ғ. Абай дүниетанымындағы Алла мен адам болмысы (герменевтикалық талдау). Алматы, 1994.
3. Кенжетәев Д.Т. Қожа Ахмет Иасауи философиясы және оның түркі дүниетанымы тарихындағы орны. Алматы, 2007.
4. Нұрмұратов С.Е. Рухани құндылықтардың қалыптасуы мен дамуы: әлеуметтік-философиялық талдау. Алматы, 2000.
5. Абишев М.А. Социологический анализ деятель-

ности международного антиядерного движения «Невада-Семипалатинск» как социального института. Алматы, 2003.

6. Абишева А.К. Проблема ценностного смысла в философии и психоанализ. Алматы, 2006.

7. Абуов А.П. Мировоззрение Ходжа Ахмета Ясави и его место в истории казахской философии. Алматы, 1997.

8. Асаров А. Логико-методологические проблемы теории социальных потребностей. Алматы, 1999.

9. Аскарров Т.А. Философский анализ динамики литературного процесса. Алматы, 1993.

10. Аубакирова Ж.Т. Мировоззренческие основания философии культуры. Алматы, 2006.

11. Балханов В.А. Взаимосвязь социокультурных и логико-методологических оснований математизации науки. – Алма-Ата, 1990.

12. Бисенбаев Ф.К. Онтология сознания: проблемы исследования. Алматы, 2007.

13. Булуктаев Ю.О. Трансформация посткоммунистического политического режима в условиях глобализации демократических процессов. Алматы, 2007.

14. Дунаев В.Ю. Социальная онтология: проблемы философского исследования. Алматы, 2007.

15. Жумагулов М. Связь как категория диалектики. Бишкек. 1994.

16. Ивакин А.А. Роль принципов диалектики в геологическом познании. Алма-Ата, 1980.

17. Изотов М.З. Социокультурные и логикогносеологические проблемы интеграции современной науки. Алматы, 1994.

18. Кабаева Ж.А. Проблема доказательства в теоретическом познании. Алматы, 1999.
19. Кадыржанов Р.К. Социально-культурная природа математического познания. Алма-Ата, 1992.
20. Ким О.Г. Проблема взаимоотношения языка и мышления в социокультурном контексте. Алматы, 1995.
21. Косиченко А.Г. Научное творчество: социокультурные и логико-гносеологические проблемы. Алма-Ата, 1992.
22. Курбанов Р.О. Категория взаимодействия в философии и научном познании. Баку, 1989.
23. Курганская В.Д. Всеединство как онтологическая структура личностного самоопределения: (историко-философский анализ). Алматы, 2005.
24. Курмангалиева Г.К. Тип рациональности в восточном перипатетизме. Алматы, 2007.
25. Кушербаев К.Е. Особенности регламентации этнополитического процесса в Казахстане. Алматы, 1997.
26. Лаумуллин М.Т. Геополитика в Центральной Азии и безопасность Республики Казахстан. Алматы, 2003.
27. Лежников В.П. Философия образования: опыт социально-философского анализа. Ярославль, 1993.
28. Малинин Г.В. Мировоззренческие и социокультурные основания межнационального согласия. Алматы, 1997.
29. Мукитанов Н.К. Методологические проблемы теоретизации географического знания. Алма-Ата, 1980.
30. Нарбекова Г.А. Эволюция культурной политики Казахстана в условиях глобализации. Алматы, 2007.
31. Нурманбетова Д.Н. Человеческая индивидуальность как социально-философская проблема. Алматы, 1999.
32. Нуртазина Р. Образовательная политика Республики Казахстан в условиях глобализации. Алматы, 2006.
33. Османов Н.О. Диалектико-материалистическая

концепция реальности и ее значение для современной науки. Ташкент, 1984.

34. Панов М.И. Методологические проблемы интуиционистской математики. Москва, 1990.

35. Сарсенбаев А.С. Стратегия формирования информационной политики Республики Казахстан в переходный период. Алматы, 2000.

36. Сейтахметов Н.К. Личностный смысл философии. Алматы, 1994.

37. Сыроежкин К.Е. Регламентация межэтнических отношений в КНР: теория и практика. Алматы, 1995.

38. Телебаев Г.Т. Проблема существования в философии Б. Рассела и Д. Юма. Алматы, 1999.

39. Тогусаков О.А. Понятие предвидения и его методологическое значение для научного познания. Алма-Ата, 1992.

40. Федосеев С.Г. Военная безопасность Республики Казахстан: политологический анализ. Алматы, 2006.

41. Шалабаева Г.К. Духовная культура казахского народа и проблемы становления национального самосознания (социально-философский анализ). Алматы, 1997.

Кандидаттық диссертациялар

Кандидатские диссертации

Candidate theses

1. Алтынбекова Г.А. Қазақстан қоғамын демократияландырудағы әйелдердің саяси қатысуы. Алматы, 1999.

2. Асанов Т.М. Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқарудың жаңаруы: саясаттанулық талдау. Алматы, 2006.

3. Ашкеева Н.Н. XX ғасырдың бас кезіндегі Қазақстандағы саяси-әлеуметтік процесс лидерлерінің көзқарастары. Алматы, 2004.
4. Басшыбаев М. Қазақстан Республикасы білім беру саясатының эволюциясы: саясаттанулық талдау. Алматы, 1998.
5. Бекежанов Ө. Мифтік сананы әлеуметтік-философиялық талдау. Алматы, 1998.
6. Ерімбетов Н.К. Қазақстан Республикасының мемлекеттік мәдени саясатының қалыптасу процестері. Алматы, 2004.
7. Жексембекова В.А. Қазақстан Республикасындағы саяси партиялардың бағдарламалары мен қызметіндегі ұлттық топтасу мәселелері. Алматы, 2003.
8. Кенжетаев Д.Т. Қожа Ахмет Иасауи дүниетанымындағы адам мәселесі. Алматы, 2002.
9. Найзағараева Е.К. Әлеуметтік экология пәнінің қалыптасуы мен дамуы: философиялық талдау. Алматы, 1999.
10. Рахимова Г.Д. Құрманғазы дүниетанымы қалыптасуының мәдени-философиялық алғышарттары. Алматы, 2006.
11. Тухмарова Н.К. XX ғасыр басындағы қазақтың ұлттық саяси элитасының қалыптасуы. Алматы, 2000.
12. Хопач М. Абай мен Бәдиуззаман дүниетанымындағы адам проблемасы. Алматы, 2001.
13. Шахин М. Қожа Ахмет Иасауи және Бәдиуззаман Саид Нұрси көзқарасы (тарихи-философиялық талдау). Алматы, 2001.
14. Абдуллаев С. Диалектика качества и количества в научном познании. Алма-Ата, 1976.
15. Абдухаликова Г.К. Этносоциальная идентификация личности: духовные и политико-правовые аспекты. Алматы, 2006.

16. Абишева А.К. Культурно-исторический смысл антропологической концепции З. Фрейда. Алматы, 1995.

17. Айтпаев К. Становление национальной таможенной политики Республики Казахстан в переходный период. Алматы, 2001.

18. Афлитунов А.М. Принцип и его методологическая роль в научном познании. Москва, 1980.

19. Ашимбаев М.С. Политический транзит в Казахстане в контексте процессов глобальной демократизации. Алматы, 2001.

20. Баржаксиев А. Методологическая роль принципа преемственности в математическом познании. Алма-Ата, 1989.

21. Белослюдова В.В. Гносеологическая роль понятия заблуждения в структуре относительной истины. Алма-Ата, 1984.

22. Бермаханов О. Социально-философский анализ взаимоотношения государства и гражданского общества. Алматы, 2001.

23. Бисенбаев Ф.К. Проблема человеческой субъективности в свете современной неклассической философии. – Алма-Ата, 1992.

24. Битюкова Г.В. Политическое лидерство в современном Казахстане: опыт политологического анализа. Алматы, 1999.

25. Ваксова Н.Д. Методологическая роль принципа конкретности в психологическом познании. Алма-Ата, 1990.

26. Габжалилов А.Х. Становление гражданской культуры населения в контексте демократизации казахстанского общества. – Алматы, 2006

27. Дельмагамбетова О. Роль математики в интеграции научного знания. Алма-Ата, 1987.

28. Еламанова А.М. Власть как философская проблема. Алматы, 1994.
29. Жотабаев Н. Профсоюзы в политической системе Казахстана. – Алматы, 1999.
30. Жумадилов Т. Проблема количества в математике. Алма-Ата, 1974.
31. Закаева З.А. Сравнительно-типологический анализ идеологии просвещения Запада и Востока. Алма-Ата, 1992.
32. Зарипова И.А. Философский анализ формирования и развития предмета медицины. Алма-Ата, 1991.
33. Идырышев Р.Б. Основные принципы геологического развития Земли. Алма-Ата, 1991.
34. Кабаева Ж. Гносеологическая роль понятия доказательств в математике. Алма-Ата, 1985.
35. Кадыржанов Р.К. Диалектика исторического и логического в определении предмета математики. Алма-Ата, 1983.
36. Каплин В.Н. Роль мысленного эксперимента в теоретическом познании. Алма-Ата, 1986.
37. Кенжебаев А. Социально-философский анализ феномена социального конфликта. Алматы, 2005.
38. Кобланова У. Философский анализ понятия математической структуры. Алма-Ата, 1976.
39. Косиченко А.Г. Генезис категории времени в контексте предметной деятельности. Алма-Ата, 1984.
40. Косубаев А. Становление этнополитики Республики Казахстан в переходный период. Алматы, 1999.
41. Кошенов Б. Роль понятия времени в структуре физического знания. Алма-Ата, 1989.
42. Кубейсинов Р.Г. Самоопределение наций как фактор развития национальных отношений на современном этапе. Алма-Ата, 1991.
43. Кульжанова Г.К. Язык и политические процессы: особенности взаимодействия в условиях транзитного

общества (на примере Республики Казахстан). Алматы, 2003.

44. Кшибеков Т.Д. Единство методологического и мировоззренческого в научном познании. Алма-Ата, 1986.

45. Лежников В.П. Методологическая роль принципа развития в физическом познании. Алма-Ата, 1976.

46. Мехди Санаи. Современная внешняя политика Ирана и России по отношению странам Центральной Азии. Москва, 2000.

47. Митрикова Л.П. Идея как форма научного познания. Ташкент, 1983.

48. Мостовенко Г.И. Методологическая роль принципа активности субъекта в исследовании проблемы реальности. Алма-Ата, 1982.

49. Мукитанова С.Н. Философский анализ формирования астрономической картины мира в культурно-историческом контексте. Алматы, 1996.

50. Мун Хи Гвон. Сравнительный анализ опыта демократизации в Республике Казахстан и Республике Корея. Алматы, 2001.

51. Мусабеков Е.Т. Методологическая роль принципа отрицания в научном познании. Ташкент, 1984.

52. Мухамеджанова Л.И. Философский анализ понятийного аппарата теории игр. Алма-Ата, 1984.

53. Нарбекова Г.А. Философский анализ идеи как формы социального познания. Алматы, 1996.

54. Негматуллин И.А. Становление и познавательная роль математической гипотезы. Алма-Ата, 1975.

55. Нукетаева Ж.Ж. Философский анализ методов познания психики человека. Алматы, 1995.

56. Перкин В.Г. Прогресс как закономерная тенденция органической эволюции. Алма-Ата, 1975.

57. Саиров Е.Б. Информационно-политические

технологии в практике предвыборных кампаний Казахстана и России. Алматы, 2001.

58. Сарсенбаев А. Становление демократической системы средств массовой информации Республики Казахстан. Алматы, 1997.

59. Сартаев Р.С. Формирование многопартийности в контексте политической трансформации казахстанского общества. Алматы, 1996.

60. Сартаева Р.С. Философский анализ формирования понятийного аппарата экологии человека. Алматы, 2007.

61: Сарымсаков А. Диалектика содержательного и формального в научном познании. Алма-Ата, 1980.

62. Саттарова Ф.Ф. Методологическая роль понятия элементарности в научном познании. Алма-Ата, 1979.

63. Скалковский В.Л. Гносеологические функции экстраполяции как метода космологического исследования. Алматы, 1993.

64. Степанов А.В. Социокультурные и логико-гносеологические аспекты проблемы научной революции. Алма-Ата, 1990.

65. Урекенов Т.О. Взаимосвязь философских и регулятивных принципов в становлении квантовой механики. Алма-Ата, 1984.

66. Утемисов М.К. О специфике математического познания. Алма-Ата, 1973.

67. Утуров К. Принцип неисчерпаемости в кристаллографии. Бишкек, 1986.

68. Фазылова Г. Проблема активности субъекта в математическом познании. Алма-Ата, 1987.

69. Фиглин А.Б. Становление и сущность понятия «идеальная модель». Алма-Ата, 1980.

70. Фидирко В.А. Генезис предмета химии в контексте человеческой деятельности. – Алма-Ата, 1990.

71. Фрелих В.Э. Проблема содержательности математических абстракций. Алма-Ата, 1981.

72. Чакенов Е.Д. Проблема существования в математическом познании. Алма-Ата, 1985.

73. Шайкемелев М.С.-А. Роль принципа конкретности в формировании физиологического знания. Алма-Ата, 1992.

74. Шерьязданова Г.Р. Становление и развитие демократии в контексте политической модернизации казахстанского общества. Алматы, 1998.

75. Шулембаев А.К. Философский анализ развития понятия гена. Алма-Ата, 1990.

76. Щелокова Е.А. Этноконфессиональные отношения в Республике Казахстан: политологический анализ. Алматы, 2004.

Философия магистрі Магистр философии

1. Қошқарбаев Е. Танымның логикалық-философиялық негіздемесі. Алматы, 2005.

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҰЛТТЫҚ
ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ АКАДЕМИГІ
Ә.Н.НЫСАНБАЕВТЫҢ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ЖӘНЕ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ
ОТЫРЫСТАРДАҒЫ, КОНФЕРЕНЦИЯЛАРДАҒЫ,
СЪЕЗДЕРДЕГІ, СИМПОЗИУМДАРДАҒЫ,
ФОРУМДАРДАҒЫ БАЯНДАМАЛАРЫ**

**ВЫСТУПЛЕНИЯ АКАДЕМИКА
НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН А.Н. НЫСАНБАЕВА
НА РЕСПУБЛИКАНСКИХ И МЕЖДУНАРОДНЫХ
НАУЧНЫХ СОВЕЩАНИЯХ, КОНФЕРЕНЦИЯХ,
СЪЕЗДАХ, СИМПОЗИУМАХ, ФОРУМАХ**

**REPORTS OF THE ACADEMICIAN OF THE
NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE
REPUBLIC KAZAKHSTAN A.N. NYSANBAYEV AT
REPUBLICAN AND INTERNATIONAL SCIENTIFIC
CONFERENCES, SYMPOSIA, CONGRESSES AND
FORUMS**

1967

1. *Методологические принципы формирования математической теории* – на Всесоюзном симпозиуме по диалектической логике (Алма-Ата, 28-31 сентября).

2. *О природе математических абстракций и абстрактных объектов* – на Всесоюзном симпозиуме по актуальным проблемам истории философии и ленинского этапа ее развития (Москва, 27 февраля - 1 марта).

3. *Смысл и ценность математизации в современной науке* – на Всесоюзной конференции молодых ученых: «Диалектика и современное естествознание» (г. Дубна, декабрь).

1969

4. *Методологические принципы математизации научного знания* – на Республиканской конференции молодых ученых по общественным наукам, посвященной 100-летию со дня рождения В.И. Ленина (Алма-Ата, май).

5. *Философия математики* – в Институте философии Болгарской академии наук (г. София, 11 ноября).

1970

6. *Гегелевское понимание количества и предмет современной математики* – на VIII Международном гегелевском конгрессе (г. Берлин, 23 - 29 августа 1970).

7. *Математизация науки и проблема синтеза теоретического знания* – на Второй научной конференции молодых ученых Академии наук Казахской ССР (апрель).

8. *Философский анализ парадоксов теории множеств* – на научной конференции профессорско-преподавательского состава КазГУ им. С.М. Кирова, посвященной 100-летию со дня рождения В.И.Ленина (май).

9. *Эвристическая роль математики в современном естествознании* – на Втором Всесоюзном совещании по философским вопросам современного естествознания (1-4 декабря).

10. *Энгельсовское понимание предмета математики и его современное значение* – на научно-теоретической конференции Института философии и права Академии наук Казахской ССР, посвященной 150-летию со дня рождения Ф. Энгельса (ноябрь).

1971

11. *Гегель о сущности математического познания* – на Всесоюзной научной сессии «Гегель и актуальные вопросы марксистской философии», посвященной 200-летию со дня рождения Гегеля (Москва, 16 -18 февраля).

1973

12. *Математика и проблема взаимодействия естественных наук* – на межинститутской конференции Академии наук Казахской ССР «Методологические проблемы взаимодействия наук при изучении Земли» (апрель).

1974

13. *Категория количества у Гегеля и место математики в системе наук* – на X Международном гегелевском конгрессе (Москва).

1975

14. *Методологические проблемы математики в трудах аль-Фараби* – на Международной научной конференции: «Аль-Фараби и развитие науки и культуры стран Востока», посвященной 1100-летию аль-Фараби (Алма-Ата).

1977

15. *Взаимосвязь диалектико-логических и регулятивных принципов в процессе формирования теоретического знания* – на Международной конференции «Философия и социальный прогресс» (Москва, 17-20 мая).

16. *О логике математического познания* – на Всесоюзном симпозиуме по логике и методологии современного научного познания (Алма-Ата, 7-9 сентября).

17. О роли математической гипотезы в научном познании – на VII Всесоюзном симпозиуме по логике и методологии науки (г. Киев).

1978

18. Взаимосвязь количественных и качественных методов в процессе математизации науки – на XIV Всемирном философском конгрессе (Германия, г. Дюссельдорф, 25 августа-2 сентября).

19. Математика в системе современных наук – на Республиканской научно-практической конференции молодых ученых по общественным наукам (Алма-Ата, 24-25 февраля).

1981

20. Роль математики в интеграции научного знания – на III Всесоюзном совещании по философским вопросам современного естествознания (Москва).

1983

21. Логика развития математики – на Международной конференции «Философско-методологические проблемы современных естественных и гуманитарных наук» (Германия, г. Лейпциг, 3-17 апреля).

22. Маркс об оборачивании метода в математике – на Республиканской научно-теоретической конференции «Маркс и современность» (Алма-Ата).

23. Математика как феномен современной культуры – на XVII Всемирном философском конгрессе (г. Монреаль, 26 августа-3 сентября).

1984

24. Диалектика как логика развития математики – на Республиканской научно-теоретической конференции

«Методологические проблемы развития научного познания» (Алма-Ата).

25. *Этика математического познания* – на Международном совещании философов Болгарии и Казахстана (Алма-Ата).

1986

26. *Принцип относительности к средствам доказательства и его методологическое значение* – на IX Всесоюзном совещании по логике, методологии и философии науки (Харьков, 8-10 октября).

27. *Философия современной науки* – на Республиканском семинаре пропагандистов (Петропавловск, 12- 13 августа).

1987

28. *Математизация как фактор развития современной науки* – на Международной конференции (Германия, г. Лейпциг, 17 - 22 ноября).

29. *Роль заблуждения в становлении научной теории* – на Международном конгрессе по философии, логике и методологии науки (Москва).

1990

30. *Общественная практика и логика науки* – на Всесоюзном симпозиуме по логике и методологии социального творчества и научного познания (Алма-Ата, 10 - 12 сентября)

1991

31. *Проблемы межрегиональной координации философских и юридических исследований в условиях перехода к рыночной экономике* – на Региональном координационном совещании директоров, руководителей и ведущих ученых институтов философии и права АН республик Средней Азии и Казахстана (Алма-Ата, 19-22 мая).

1992

32. *Евразийская идея и культурологические размышления о судьбе национальной культуры* – на I Международном семинаре-симпозиуме «Восток-Запад: диалог культур» (Алма-Ата, КазГУ, 22-26 июня, совместно с Ф. Сулеймановым).

33. *О проблемах и перспективах изучения проблем казахской диаспоры как составной части казахской нации* – на I Всемирном курултае казахов (г. Алма-Ата).

34. *Об отчуждении в сфере науки* – на Республиканской научно-теоретической конференции «Проблема отчуждения в общественном развитии» (Караганда, февраль).

35. *Социокультурный выбор модели образования* – на I Всемирном конгрессе по духовному согласию (Алма-Ата, 18-22 октября).

1993

36. *К проблеме поиска нового рационализма* – на XIX Всемирном философском конгрессе (Москва, 22-28 августа).

37. *Противоречия в сфере межэтнических отношений и пути их разрешения* – на Международной научно-теоретической конференции «Место и роль Средней Азии и Казахстана в новых условиях формирования демократических государств» (Алма-Ата, 22-23 сентября).

1994

38. *Безопасность Казахстана в контексте российско-китайских отношений* – на Международной научной конференции «Китай, Россия и страны Центральной Азии» (Алма-Ата, 13-14 мая).

39. *Конфликты в сфере межнациональных отношений* – на Международной научной конференции «Постсоветские этнические отношения: конфликты и сотрудничество» (Алматы, 3-6 мая).

40. *Тюркская философия: проблемы и перспективы* – на Всемирном курултае тюркских народов и обществ (Турция, г.Измир, 20-23 октября).

1995

41. *О поиске казахстанской модели развития социогуманитарных наук* – на Учредительном собрании ведущих ученых-обществоведов Казахстана (Алма-Ата).

42. *Проблемы казахской диаспоры* – на Международном симпозиуме «Казахская диаспора: проблемы и перспективы» (Туркестан, 16-17 ноября).

43. *Становление диаспорологии как новой социальной науки* – на II Международном семинаре-симпозиуме «Восток-Запад: диалог культур» (Алматы, КазГНУ).

1996

44. *Казахстан: от выживания к устойчивому развитию* -- на Республиканском семинаре «Устойчивое развитие Казахстана: проблемы и перспективы» (Алматы, 12-15 марта).

45. *Мировоззрение Комали Кучанди (Хуганди)* – на Международном конгрессе, посвященном 675-летию со дня рождения Комали Кучанди (Иран, Тавриз, 24-27 ноября).

46. *О приоритетах и путях развития казахской культуры* – на научно-теоретической конференции исторического факультета Международного казахско-турецкого университета им. Х.А. Ясави (Туркестан, 23 мая).

47. *Особенности ислама в Казахстане* – на Международном конгрессе «Проблемы исламской цивилизации» (Тегеран, 2-3 июня).

1997

48. *Қорқыт және қазақтың қоғамдық ойының дамуы* – «Қорқыт және түрік әлемі» атты ІІ халықаралық ғылыми-теориялық конференция (Алматы, сәуір)

49. *Қорқыт – түркі халықтарының ғұлама ойшылы* – «Қорқыт және түрік әлемі» атты І халықаралық ғылыми-теориялық конференция (Қызылорда, 10-12 қараша)

50. *Тәуелсіздік және қазақ мәдениетінің дамуы* – ІІІ Түркі мемлекеттері мен қауымдастығының достық, бауырластық және ынтымақтастық құрылтайы (Измир, қазан).

51. *Түрік философиясы және дәстүрлі мәдениет әмбебаптары* – ІV Түрік дүниесі халықаралық конгресі (Анкара, қараша)

52. *Түрік халықтарының рухани және мәдени бірлігі* – Түркі мемлекеттері мен қауымдастықтардың достық, бауырластық және ынтымақтастық құрылтайы (Ыстамбул, мамыр)

53. *Мировоззрение аль-Фараби и Ибн Сины в контексте философско-религиозной традиции народов Центральной Азии* – на Международном симпозиуме «Научное и культурное наследие человечества к ІІІ тысячелетию», посвященном 2500-летию основания Бухары и Хивы (Узбекистан, октябрь).

1998

54. Выступил с докладом «Коркут - великий мыслитель и гуманист тюркского мира» (г.Анкара, 12-15 августа).

55. *Казахстанская философия: проблемы исследования и преподавания* – на Международной конференции «Философия в странах Центральной Азии: проблемы исследования и преподавания» (Анкара, ноябрь)

56. *Проблема евразийства в контексте стратегии*

«Казахстан - 2030» – на Международной научно-практической конференции «Стратегические приоритеты развития Казахстана до 2030 года» (Алматы, 14-17 мая).

57. Проблема защиты прав и свобод человека в казахском традиционном обществе – на Международной конференции «Становление гражданского общества в странах Центральной Азии» (Алматы, 16-19 декабря).

58. Проблема защиты прав человека в Казахстане – на Международной научной конференции, посвященной 50-летию Всеобщей декларации прав человека (Москва, 9-11 декабря).

59. Цивилизационные традиции и историческая практика защиты прав и свобод человека в Казахстане – на Международной научно-практической конференции «Права и свободы человека в Казахстане» (Астана, июнь).

1999

60. Ұлттық идея және ұлттық мәдениет – Түркі мемлекеттері мен қауымдастықтарының достық, бауырластық және ынтымақтастық құрылтайы (Түркия, Памуккале, 2-4 шілде).

61. Духовно-нравственная и культурная безопасность Казахстана – на Международной научно-практической конференции «Стабильность и безопасность Казахстана в XXI веке» (Астана, 17 марта).

62. Становление исламской философии в Казахстане – на Международном конгрессе «Диалог исламской, западной и восточной цивилизаций» (Тегеран, 29 сентября - 6 октября).

2000

63. Қазақ халқының ойлау мәдениетінің қалыптасуы – «Түркістан халық мәдениеттері» халықаралық симпозиумы (Түркия, Мармарис, 25-27 қазан).

64. *Қожа Ахмет Иасауи дүниетанымы* – «Қожа Ахмет Иасауи және түрік әлемі» атты I халықаралық симпозиум (Түркия, Мугла университеті, 21-22 сәуір).

65. *Қожа Ахмет Иасауи және Қажы Бекташ Вели мұралары арасындағы сабақтастық* – I «Халықаралық Қажы Бекташ Вели» симпозиумы (Анкара, 27-29 сәуір).

66. *Влияние идей Х.А.Ясави на формирование мировоззрения Джалаладдина Руми* – на Международном симпозиуме «Духовное наследие Джалаладдина Руми на пороге XXI века» (Анкара, 15-17 декабря).

67. Выступил на Международной конференции «На пути к культуре мира» (по линии UNESCO, Алматы, КазГУ, 17 ноября).

68. Выступил с основным докладом на научной межвузовской конференции «Политическая культура и становление гражданского общества в Казахстане» (Алматы, ИФиП, 31 мая).

69. Выступил с докладом на Международной научно-практической конференции «Стабильность и безопасность Казахстана в XXI веке» (Астана, 17 марта).

70. Выступил с докладом на Международном конгрессе «Имам Хомейни и духовное возрождение» (Иран, 9-10 марта).

71. Выступил с докладом на Международном симпозиуме по проблемам тюркского мира (Турция, г. Мугла, 21-22 апреля).

72. *Духовное наследие аль-Фараби: диалог культур Востока и Запада* – на Международном конгрессе «Наследие аль-Фараби и мировая культура» (Алматы, 28-29 сентября).

73. *Духовность как философская проблема* – на Международном конгрессе «Проблемы культурного и духовного возрождения на пороге XXI века» (Москва, 9-10 марта).

74. Проблема человека в духовном наследии Х.А. Ясави – на Международной научно-практической конференции «Туркестан и Х.А.Ясави в истории и духовности Казахстана и тюркского мира» (Туркестан, 20-21 октября).

75. Философия тюркской цивилизации – на Международном конгрессе «Тюркская цивилизация в преддверии третьего тысячелетия (прошлое, настоящее, будущее)» (Бишкек, 1-3 октября).

2001

76. Жалайырдың дүниетанымы – на Международной конференции, посвященной К.Жалайыри (Алматы, Гуманитарный университет им. Д.А. Кунаева, 28 сентября).

77. Жаһандану және қазақтың рухани мәдениеті – VII Түркі мемлекеттері мен қауымдастығының достық, бауырластық және ынтымақтастық құрылтайы (Бістамбул, қараша).

78. Қазақстан Республикасы: 10 жыл тәуелсіз даму – «Тәуелсіз Қазақстанға – 10 жыл» атты Халықаралық ғылыми-практикалық конференция (Анкара, қазан).

79. Ататюркская модель Турецкой Республики – на Международном симпозиуме «Ататюрк и парламентаризм» (Бишкек, Киргизско-Турецкий университет «Манас», 14-17 мая).

80. Введение в историю Казахстана – на Международном «круглом столе» «Стратегический анализ и казахстанско-египетские отношения» (Арабская Республика, Египет, Каир, 24 января).

81. Взаимосвязь гендера и демографии в Республике Казахстан – на Международном «круглом столе» «Проблемы гендера в контексте трансформации казахстанского общества» (МОН РК, ИФиП, НИИ социальных и гендерных исследований КазЖенПИ, 30 октября).

82. Влияние глобализации на Центральную Азию – на заседании «круглого стола» Каирского университета «Глобализация и постсоветское пространство» (Арабская Республика Египет, Каир, 26 января).

83. Выступил с докладом на I Международном конгрессе политологов (KPSA, ISS, APS, 17 октября).

84. Гендер и проблемы народонаселения в Казахстане – на Республиканской научно-практической конференции «Женщины Казахстана: 10 лет в условиях независимости государства, взгляд в XXI век» (Алматы, НАН РК, 25 мая).

85. Глобализация и транзитное общество – на Международной конференции «Казахстан в условиях глобализации» (Алматы, КИСИ, ИФиП МОН РК 5 октября).

86. Демократизация политических систем государств в Центральной Азии: сравнительный анализ – на Международной конференции «Десять лет независимости стран Центральной Азии: итоги и тенденции политического развития» (Алматы, 15-16 октября).

87. Демократизация политических систем стран Центральной Азии: сравнительный аспект – на Международной конференции «10 лет независимости стран Центральной Азии: итоги и тенденции политического развития» (Алматы, 15-16 октября).

88. 10 лет независимого развития Казахстана: итоги и перспективы – на Международной научно-практической конференции «Республика Казахстан: 10 лет независимого развития», посвященной 10-летию независимости Казахстана, организованной Акиматом Кызылординской области (АСНК, ИФиП, Кызылорда, 4 июня).

89. Диалог цивилизаций в многополярном мире – на Международной научной конференции «10 лет независимости Казахстана: итоги и перспективы развития» (Алматы, университет «Кайнар», 22-24 февраля).

90. *Диалог цивилизаций в современном мире* – на Международном симпозиуме «Стратегический анализ и казахстанско-египетские отношения» (Арабская Республика Египет, Каир, 28 января).

91. *Диалог цивилизаций в современном многополярном мире* – на Международной научно-практической конференции «Центральная Азия и Казахстан в фокусе современных международных отношений», посвященной 10-летию независимости Казахстана и 60-летию КазГУМОиМЯ (Алматы, КазГУМОиМЯ им. Аблай хана, 11 апреля).

92. *Институт государственной службы и государственное регулирование межэтнических отношений в Республике Казахстан* – на Международной научно-практической конференции «Государственная служба: опыт, задачи, перспективы» (Астана, Агентство Госслужбы, Академия Госслужбы, 14 ноября).

93. *Институт президентства как фактор стабилизации межэтнических отношений в Республике Казахстан* – на Международной научной конференции «Институт президентства в новых независимых государствах» (Алматы, 6 апреля).

94. *Казахская философия и универсалии традиционной культуры* – на VI Международном конгрессе по тюркскому фольклору «Глобализация и традиционная культура» (Анкара, 18-22 июня).

95. *Казахская философия и универсалии традиционной культуры* – на Международном конгрессе по турецкой народной культуре (Мерсин, Турция, 18-22 июня).

96. *Лекция «Наследие великого мыслителя Востока Аль-Фараби»* – перед читателями Национальной

библиотеки им. Х.Мубарака в Каире (Арабская Республика Египет, Каир, 29 января).

97. Методологические проблемы анализа межнациональных отношений в Республике Казахстан – на Международном семинаре «Мониторинг межэтнических отношений в Казахстане: опыт, эффективность и перспективы» (Алматы, Ассамблея народов Казахстана, 23-24 мая).

98. Независимое развитие и глобализация – на Международной научно-практической конференции «Республика Казахстан: 10 лет независимого развития» (Кызылорда, Алматинский университет экономики, экологии и права, 4-5 июня).

99. О диалоге цивилизаций и культур в современном мире – на Международной конференции «Культурное наследие Ирана на пороге XXI века», посвященной фундаментальным проблемам иранистики (философия, литература и искусство) (Москва, Институт философии РАН, 15 февраля).

100. О развитии философской мысли в Казахстане – на Ученом совете философского факультета МГУ им. М.В.Ломоносова (Москва, МГУ, 3 мая).

101. О философии взаимопонимания в контексте диалога культур Востока и Запада – на теоретическом семинаре Института философии РАН (Москва, 4 мая).

102. Роль религии в современном обществе – на Международной научно-практической конференции «Проблемы духовности и место религии в современном обществе» (Шымкент, 26-28 апреля).

103. Роль философии в современном обществе – на Международном семинаре «Демократия и философия в современном мире» (Москва, 16 февраля).

104. Становление и развитие политической науки

в Казахстане – на Первом конгрессе политологов Казахстана (Алматы, 17 октября).

105. *Суфизм Ходжи Ахмеда Ясави и казахская художественная культура* – на I Международной конференции «Культурное наследие Ирана на пороге XXI века. Фундаментальные проблемы иранистики. Философия. Литература. Искусство» (Москва, Культурное представительство при Посольстве Ирана, 15-16 февраля).

106. *Член-корреспондент НАН РК А.Х. Касымжанов. Его вклад в развитие философской науки Казахстана* – на Международной научной конференции «XXI век: время понимания великих традиций», посвященной 70-летию со дня рождения выдающегося казахского философа А.Х. Касымжанова (Алматы, 19-20 октября).

2002

107. Вступительное слово на Международной научно-теоретической конференции «Проблемы межэтнических отношений в странах Центральной Азии в условиях глобализации», посвященной памяти профессора М.М. Сужикова (Алматы, 20 сентября).

108. Выступил на II Курултае казахов (Туркестан, 23-25 октября).

109. Выступил на Международной конференции по проблеме мам казахской диаспоры в Международном казахско-турецком университете им. Х.А.Ясави (Туркестан, 23 октября)

110. Выступил на Международной научно-теоретической конференции «Независимость в судьбах народов Центральной Азии» (Алматы, 25 января).

111. Выступил на международном телеканале Турции SNN TYRK (Анкара, 27 октября).

112. Выступил на юбилейном заседании Ученого совета

Института философии Российской академии наук, посвященном 70-летию члена-корреспондента РАН В.А.Лекторского (Москва, 12 сентября).

113. *Гуманистические основы межконфессионального диалога и философия взаимопонимания* – на Международной научно-практической конференции «Глобализация и диалог конфессий в странах Центральной Азии» (Алматы, Институт философии и политологии, 21 июня).

114. *Духовное наследие и социальная трансформация* – выступление на казахстанско-американском «круглом столе» (Алматы, Институт философии и политологии, 24 июля).

115. *Казахско-турецкие отношения в условиях глобализации* – на торжественном заседании, посвященном 10-летию Турецкого агентства международного сотрудничества ТИКА (Турция, Анкара, 26 сентября).

116. *О проекте Концепции государственной политики в области религии и межконфессиональных отношений в Республике Казахстан* – на заседании Совета по связям с религиозными объединениями при Правительстве Республики Казахстан (Астана, 27 марта).

117. *О развитии философской науки в Казахстане* – на философском факультете МГУ им. М.В. Ломоносова (13 сентября).

118. *Проблема духовности в творчестве профессора К.Ш. Шулембаева* – на Международной научно-теоретической конференции, посвященной памяти профессора К.Ш. Шулембаева (Алматы, АГУ им. Абая, 5 марта).

119. *Системный подход к анализу развития Казахстана в условиях глобализации* – на Международной научной конференции «Глобализация и проблемы

устойчивого развития стран ЕврАзЭС» (Алматы, Университет «Кайнар», 10-12 июня).

120. *Социокультурные ценности прошлого и культурная безопасность Казахстана* – на Международном казахстанско-египетском симпозиуме «Египет-Казахстан: социокультурные ценности прошлого и геостратегические реалии современности» (Алматы, сентябрь).

121. *Социологический анализ межэтнических отношений в Республике Казахстан* - на I Конгрессе социологов Казахстана (Алматы, КазНУ им. аль-Фараби, 17-18 мая).

2003

122. *Еуразия философиясы: бүгін мен ертеңі* – на Международной научно-практической конференции «Философия XXI века: проблемы, задачи и перспективы» (Алматы, 21-23 мая).

123. *Махаббат - қазақ дүниетанымындағы өзекті мәселе* – атты баяндамасы «Қазақ қызы: өткені, бүгіні, ертеңі» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференцияда тыңдалды (Алматы, 21 қараша).

124. *Академик Ж. Абдильдин и философская наука* – на Международной научно-теоретической конференции «Академик Ж.М.Абдильдин и развитие философской науки» (г.Алматы, 18 февраля).

125. *Казахская философия в контексте диалога культур Востока и Запада* – на XXI Всемирном философском конгрессе «Философия лицом к мировым проблемам» (Турция, Стамбул, 10-17 августа).

126. *Казахская цивилизация как проблема социальной и правовой философии* – на Международной научной конференции «Диалектика казахской цивилизации в контексте мирового исторического процесса» (Алматы, Университет «Кайнар», 6-7 июля).

127. *Межконфессиональный диалог как фактор обеспечения региональной безопасности* – на Международной российско-казахстанской конференции «Российско-казахстанское сотрудничество по обеспечению безопасности и противодействию угрозам международного терроризма и экстремизма» (Москва, 14 мая).

128. *Мусульманский мир в XXI веке: Центрально-азиатский регион* – на Международном симпозиуме «Мусульманский мир и Турция в XXI веке» (Турция, г.Стамбул, 28-30 марта).

129. *Мусульманский мир в XXI веке: Центрально-Азиатский регион* – на Международной научной конференции «Глобализация и мусульманский мир в XXI веке», организованной Фондом исламских исследований (Турция, Стамбул, 28-30 сентября).

130. *Национальная безопасность Республики Казахстан в условиях глобализации* – на Международной научной конференции по книге Н.А. Назарбаева «Критическое десятилетие» (Алматы, апрель).

131. *Национальная идея Казахстана* – на Международной конференции «Диалог культурных традиций: глобальная перспектива» (Турция, Стамбул, Стамбульский университет культуры, 8-9 сентября).

132. *Национальная идея как фактор консолидации полиэтнического казахстанского общества* – на

Международной научно-практической конференции «Политико-экономические и этнокультурные связи народов на евразийском пространстве» в Дни Ассамблеи народов Казахстана (Москва, 14-16 декабря).

133. *Новая геополитика в Центральной Азии* – на Международной научно-практической конференции «Опыт модернизационных реформ в Центральной Азии: модель и перспективы Казахстана» (Алматы, 21 ноября).

134. *Нурсултан Назарбаев - Первый Президент Независимого Казахстана* – на Международной конференции, организованной Турецким правительством (Стамбул, 6-7 декабря).

135. *Поиск общенациональной идеи Казахстана: проблемы и перспективы* – на Международной научно-практической конференции «Общенациональная идея Казахстана как основа формирования социально ориентированного гражданского общества» (Алматы, 28 июня).

136. *Проблемы обеспечения национальной безопасности Казахстана в условиях глобализации* – на Международной научно-практической конференции по книге Президента Н.А.Назарбаева «Критическое десятилетие» (Алматы, 28 февраля).

137. *Пути и способы формирования общепhilosophического языка тюркоязычных народов* – выступление на секции «Türk Dilli Uluslar Arası Ortak Felsefe Dili» XXI Всемирного философского конгресса (Турция, Стамбул, 11-12 августа).

138. *Социокультурные предпосылки формирования среднего класса в современном Казахстане* – на Международной научно-практической конференции «Социальная структура современного казахстанского общества» (Астана, 12 июня).

139. *Қазақстанның түрік дүниесіндегі рөлі туралы* – на Международной конференции «Түрік дүниесіне қызметі» (г.Туркестан, 3 апреля).

140. *Влияние глобализации на страны Центральной Азии* – выступление на встрече с ведущими сотрудниками и руководством Ассоциации «Мудрость и философия» (Иран, г.Тегеран, 9 июня).

141. *Диалог восточных и западных цивилизаций в современном мире* – на Международной конференции «Взаимодействие цивилизаций Востока и Запада» (Алматы, Университет «Кайнар», 30-31 марта).

142. *Динамика переходного общества в системе евразийской интеграции* – на Международной научно-практической конференции «Евразийство: от идеи к практике» (Астана, 2 апреля).

143. *Казахская философия: итоги и перспективы развития* – выступление на Международном семинаре по философии и религии (Иран, г.Кум, 7 июня).

144. *Культурное наследие и самосознание народа Казахстана в эпоху глобализации* – на Международной научной конференции «Культурное наследие и социальный прогресс» (Китай, Шанхай, 28-30 июня).

145. *Культурное наследие как основа духовного обновления современного общества* – на Международной научной конференции «Диалог национальных культур Центральной Азии в глобальных процессах современности» (г. Алматы, 23-24 июня).

146. *Межконфессиональный диалог как фактор обеспечения стабильности и безопасности казахстанского полиэтнического общества* – на Международной конференции «Казахстанская модель

полиэтнического общества: исторический опыт и современность» (Алматы, 3 декабря).

147. *Национальная идея и ее роль в формировании межкультурного диалога* – на Международной конференции «Диалог национальных культур Центральной Азии в глобальных процессах современности» (Алматы, 24-25 июня).

148. *Национальная идея Казахстана* – на Республиканской конференции по проблемам самопознания (Алматы, Фонд «Бобек», апрель).

149. *Национальная идея как фактор консолидации казахстанского общества* – выступление на встрече с ведущими сотрудниками и руководством Института исламской мысли (Иран, г. Тегеран, 9 июня).

150. *Переходное общество и национальная безопасность* – на Международной конференции «Транзит и борьба с коррупцией» (Китай, г. Ухань, 12 апреля).

151. *Транзитное общество в зеркале глобализации* – выступление перед студентами и магистрантами Хуажонского университета науки и технологии (Китай, г. Ухань, 13 апреля).

152. *Философская наука современного Казахстана* – выступление на встрече с профессорско-преподавательским составом Всемирного Центра исламских наук (Иран, г. Кум, 6 июня).

153. *Философское наследие аль-Фараби в Казахстане* – выступление на встрече с руководством и сотрудниками Фонда «Мудрость Садры» (Иран, г. Тегеран, 8 июня).

2005

154. *Анализ геополитической ситуации в Центральной Азии и Каспийском регионе* – на Международном Азиатском форуме (Китай, Шанхай, 20-24 августа).

155. *Институт президентства как важнейший инструмент стабилизации межэтнических отношений* – на Международной научно-практической конференции «Государственная политика в сфере межэтнических отношений: отечественный и зарубежный опыт» (Астана, 30 марта).

156. *Казахстанский опыт формирования толерантного сознания и культурного сосуществования народов* – на Международном научном форуме «Культура согласия и сосуществования народов» (Астана, 27-28 апреля).

157. *Культурное наследие и самосознание народа* – на Международной конференции «Культурное наследие: открытия, проблемы, перспективы» (Алматы, 19 октября).

158. *Новая геополитика в Каспийско-Центрально-Азиатском регионе* – на Международной конференции «Китай и Центральная Азия: сотрудничество в региональной безопасности и процветании» (Китай, г. Урумчи, 13-14 сентября).

159. *Об усилении политического авторитета Парламента в условиях ускоренной модернизации Казахстана* – на Международной научно-практической конференции «Перспективы казахстанского парламентаризма как важнейшего института демократизации и устойчивого развития страны» (Астана, 27 мая).

160. *Особенности и функции тюркской философии* – на Первой международной конференции по азиатской философии (Турция, г. Стамбул, 29 сентября–2 октября).

161. *От идеологии террора к планетарной этике* – на Международном форуме «От террора к планетарной этике. Религии и мир» (Москва, 7-8 июня).

162. *Перспективы интеграции и безопасности государств в Центральной Азии* – на Международной конференции «Китай и Центральная Азия: сотрудничество в региональной безопасности и процветании» (Китай, г. Урумчи, 13-14 сентября).

163. *Понятия и принципы планетарной этики* – на IV Российском философском конгрессе «Философия и будущее цивилизации» (Москва, 24-28 июня).

164. *Предпосылки и перспективы союза независимых государств в Центральной Азии* – на Международном симпозиуме «Наши корни едины» (Алматы, 24-25 ноября).

165. *Проблема воспитания патриотизма в Казахстане* – выступление на Ученом совете университета «Кайнар» (Алматы, 18 февраля).

166. *Формирование культуры согласия народов в Казахстане* – на Международной конференции «Через толерантность к духовному единению» (Астана, 17 октября).

167. *Цивилизационные традиции и менталитет казахского народа* – на Международном цивилизационном форуме «Цивилизационное взаимодействие Востока и Запада» (Алматы, университет «Кайнар», 7-9 июля).

2006

168. *Ахмед Жұбановтың дүниетанымы туралы сөз* – Ахмед Жұбановтың 100 жылдығына арналған конференция (Алматы, 26 мая).

169. Выступление на международном симпозиуме «Центрально-Азиатский регион: прошлое и настоящее» (Алматы, 7 июня).

170. *Глобализация и становление планетарной этики* – на Международном симпозиуме «ВТО и глобализация: перспективы мусульманских стран» (Тегеран, 3-4 декабря).

171. *Институт президентства как важнейший*

фактор обеспечения межэтнической толерантности и стабильности в Республике Казахстан – на Международном семинаре «Национальная политика – основа устойчивого развития государства» (г. Минск, Академия управления при Президенте Республики Беларусь, 3 ноября).

172. Институт президентства как важнейший фактор обеспечения межэтнического и межконфессионального согласия в Республике Казахстан – на научно-практической конференции «Становление института президентства в Казахстане: 15-летний путь» (Астана, ЕНУ им. Л.Н. Гумилева).

173. Наука как цивилизационный феномен – на Международной конференции, посвященной 15-летию университета «Кайнар» (Алматы, 24 мая).

2007

174. Профессор Қ.Ш.Шүлембаевтың Қазақстан мәдениетінің дамуына қосқан үлесі – на Международной научно-теоретической конференции «Проблема духовности в современном мире», посвященной 70-летию профессора Шүлембаева Қ.Ш. (Алматы, 16 марта).

175. Выступил на международной конференции и вечере поэзии, посвященных 800-летию великого поэта и мыслителя персоязычного мира Мавлоно Джалаладдин Балхи-Руми (Алматы, 13 марта).

176. Суверенитет и гуманитарные науки в условиях глобализации – на «круглом столе» «Обновление гуманитарных параметров казахстанского общества в свете послания Президента Республики Казахстан «Новый Казахстан в новом мире» (Алматы, 17 апреля).

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ
АКАДЕМИЯСЫНЫҢ АКАДЕМИГІ
Ә.Н.НЫСАНБАЕВТЕН СҰХБАТТАР МЕН
ӘНГІМЕЛЕР**

**ИНТЕРВЬЮ И БЕСЕДЫ
С АКАДЕМИКОМ НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ
НАУК РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
А. Н. НЫСАНБАЕВЫМ**

**INTERVIEW AND CONVERSATIONS WITH
THE ACADEMICIAN OF THE NATIONAL ACADEMY
OF SCIENCES OF THE REPUBLIC KAZAKHSTAN
A.N. NYSANBAYEV**

1. Аханбайқызы А. Ұлттық энциклопедия қалай жасалып жатыр? // Жас Алаш. – 2002. – 12 ақпан.
2. Бетбұрыс кезеңіндегі ұлттық процестер проблемасы: «дөңгелек стол» басындағы әңгіме // Қазақстан коммунисті. – 1987. – № 7. – 71-87 б.
3. Данабаев Қ. Әлемдегі ең бағалы байлық – адам // Сыр бойы. – 2001. – 22 қараша.
4. Дедікбай М. Тәуелсіздік – базис, ұлттық идея – қондырма // Ақмаржан. – 2005. – 26 тамыз.
5. Диалектикалық дүниетаным // Білім және еңбек. – 1986. – № 3. – 10-13 б.
6. Жалғасова Г. Демократиялық үрдістер әлемдік үлгіге жақындап келеді // Сыр бойы. – 2005. – 28 қыркүйек.
7. Жанғожин Р. Ой түбінде жатқан сөз // Зерде. – 1991. – № 7. – 1-3 б.
8. Жандаулет Т. Мемлекеттік идеология сан қилы көз-қарастар елегінде // Алматы ақшамы. – 1994. – 25 ақпан.

9. Жұмабайқызы Г. Қос палаталы парламент әлі өз міндетін толық атқарып біткен жоқ // Айқын. – 2005. – 11 наурыз.
10. Көрпебайұлы Б. Дағдарыссыз даму жоқ // Заман-Қазақстан. – 1997. – 7 наурыз.
11. Көрпебайұлы Б. Саясат – қалың орман, ғылым – компас // Жас Алаш. – 1999. – 11 қыркүйек.
12. Қожағұл М. Тәуелсіз елдің идеологиясы // Халық конгресі. – 1993. – 28 сәуір.
13. Мәукенқызы А. Ойы терең халықтың ісі де терең // Зерде. – 1994. – № 2. – 7-8 б.
14. Мекебайұлы А. Ортақ отанымызды өркендетейік // Қазақ әдебиеті. – 1999. Сәуір.
15. Мендекеев Ә. Біз кіміз осы? // Соц. Қазақстан. – 1990. – 9 қыркүйек.
16. Мұзартбекқызы Б. Өзіңе өзің ырза болу да бақыт // Заман-Қазақстан. – 2001. – 11 мамыр.
17. Нұрмұратов С. Қазақстанның басты байлығы – адамның ақыл-ойы // Егемен Қазақстан. – 2007. – 27 сәуір.
18. Нұрмұратов С. Тәуелсіздік философиясы хақында // Егемен Қазақстан. – 2006. – 18 сәуір.
19. Нұртайұлы Ә. Діни қауіпсіздік хақында // Қазақ әдебиеті. – 2001. – 1 маусым.
20. Садықов М. Қазақтыз ба, қазақстандықпыз ба // Халық конгресі. – 1993. – 29 маусым.
21. Сатиева К. Білім әлемдік, ал тәрбие ұлттық деңгейде болғанын қалаймын // Айқын. – 2006. – 23 тамыз.
22. Сейілбекқызы А. Жаңа үкімет бар күшін ауылды көтеруге жұмсауы тиіс // Заң газеті. – 2007. – 13 наурыз.
23. Сейілханқызы Ә. Рухани жаңару іргетасы // Заң газеті. – 1999. – 23 маусым.
24. Төлепберген Б. Мәдениет - рухани мәйек // Қазақ әдебиеті. – 1995. – 3 қазан.

25. Төлепберген Б. Сауатты халық - салауатты // Қазақ әдебиеті. – 1994. – 28 қазан.
26. Төлепберген Б. Таным табиғаты // Қазақ әдебиеті. – 1996. – 4 қаңтар.
27. Алина С. У нас должен быть свой выбор // Труд. – 2005. – 10-16 февр.
28. Амром С. Творческий потенциал ученых - ускорению // Огни Алатау. – 1996. – 27 июня.
29. Арцишевский А. В поисках Абсолюта // Central Asia Monitor. – 2007. – 27 апр.
30. Бондарцова Л. С ответственностью за Родину // Юрид. газ. – 2005. – 13 апр.
31. Восток - Запад. Диалог продолжается // Аргументы и факты. – 2003. – 17 сент.
32. Глуховцев В.И. Беседы о месте Казахстана в СНГ // Международное радио СНГ. – 1996. – Декабрь.
33. Горизонты межконфессионального диалога // Казахстан. правда. – 2002. – 18 июня.
34. Грибанов А. Восток-Запад. Диалог продолжается // Аргументы и факты. Казахстан. – 2003. – 28 сент.
35. Джилкибаев Э. Сокровенный голос учителя // Казахстан. правда. – 1995. – 7 марта.
36. Для науки нет границ // Казахстан. правда. – 1995. – 28 сент.
37. Жангужин Р. Сотвори судьбу // Горизонт. – 1991. – 30 нояб.
38. Заряд здоровой идеи // Юрид. газ. – 2003. – 21 мая.
39. Исаев С. Путешествие в философию // Веч. Алматы. – 2004. – 16 дек.
40. Казахстанская философия в укреплении государственной независимости // Аль-Фараби. – 2006. – № 1 (13).
41. Касымжанова Г. Простая великая истина // Литер. – 2005. – 26 июля.

42. Культурное наследие и самосознание народа // Казахстан. правда. – 2003. – 9 авг.
43. Могучий стимул роста // Огни Алатау. – 1986. – 17 апр.
44. Мы люди одной планеты // Огни Алатау. – 1993. – 22 сент.
45. Нет философии - нет человека. Ведь каждый человек в душе немного философ // Казахстан. правда. – 1994. – 1 февр.
46. Николаев О. О критериях устойчивого развития / / Наука Казахстана. – 1996. – 16-31 марта.
47. Нилов К. Послание президента: на благо народа // Кызылординские вести. – 2000. – 24 ноября.
48. Нысанбаев А., Соловьева Г. И пусть идеи нас переживут // Казахстан. правда. – 1993. – 12 февр.
49. От единомыслия - к творческому диалогу // Огни Алатау. – 1990. – 8 сент.
50. Ответы на вопросы редакции журнала «Вестник АН КазССР» // Вестн. АН КазССР. – 1990. – № 9. – С. 6-9.
51. Поднимая пласты культуры // Огни Алатау. – 1991. – 22 мая.
52. Познай самого себя // Казахстан. правда. – 1997. – 29 апр.
53. Пришел час философии // Огни Алатау. – 1993. – 23 июня.
54. Программа созидания // Казахстан. правда. – 2003. – 12 апреля.
55. Творческий поиск ученых - стратегии ускорения // Вестн. АН КазССР. – 1986. – № 11. – С. 3-16.
56. Укрепим союз народов // Сов. Россия. – 1989. – 30 дек.
57. Фарбер Д. Союз наук // Казахстан. правда. – 1987. – 25 янв.
58. Фарбер Д. Человек - превыше всего // Казахстан. правда. – 1991. – 13 июля.

59. Философия диалога и надежды // Аль-Фараби. – 2005. – № 1 (9).
60. Эпоха, схваченная в мысли // Казахстан. правда. – 2006.
61. «Щит» культуры и «меч» глобализации // Веч. Алматы. – 2004. – 22 июля.

ЕҢБЕКТЕРДІҢ АЛФАВИТТІК КӨРСЕТКІШІ

АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ТРУДОВ

ALPHABETICAL PAPER INDEX

- Абай дүниетанымының қайнар көздері және философиясының жалпы мәселелері – 224
- Абай - философ, ұлы ойшыл және гуманист – 237
- Адам және ашық қоғам – 282
- Адам және ашық қоғам – Человек и открытое общество – 283
- Адамға қарай бет бұрсак: Оқу құралы – 197
- Азаматтық қоғамның қазақстандық үлгісін қалай жасаймыз? – 375
- Айнымалы және тұрақты шама – 28
- Айырмашылық – 29
- Аксиоматикалық әдіс – 22
- Ақиқат – 30
- Ақпараттық қауіпсіздік ұлттық қауіпсіздікке айналып барады – 435
- Алғашқы сапарлар – 31
- Алғы сөз – 286, 310
- Антропологиялық принцип – 33
- Анықтама – 34
- А. Иассауи дүниетанымының әлеуметтік және философиялық астарлары – 284
- А. Иассауидің Қазақстан мәдениеті тарихындағы орны мен рөлі – 285
- Ахмет Жұбановтың дүниетанымы – 490
- Аяғымыз артта, көзіміз - алда... – 225
- Әл-Фарабидің туғанына мың бір жүз отыз жыл толды – 325
- М. Әуезовтің рухани мұрасы және ұлттық қоғамдық ойдың дамуы – 256

М. Әуезовтің рухани мұрасы туралы – 257
Бас редакциядан – 311
Бекасыл Биболатұлының дүниетанымы және философиясы – 491
Болашақ – қазақылыққа төңген қауіп емес пе? – 376
Бүтін мен бөлік – 36
Біз жақсы мен жаманды айыра алмай қалдық – 436
Бізге қандай оқулықтар керек? – 456
Білім әлемдік, ал тәрбие ұлттық деңгейде болғанын қалаймын – 492
Білімді мыңды жығар – 343
Бір өзі бір ғылым академиясы – 394
Ғылым – 181
Ғылым логикасы – 38
Ғылымдар классификациясы – 39
Дербес даму және жаһандану – 344
Диалектика және догматизм – 164
Диалектиканың заңдары мен категориялары туралы материалистік түсініктің қалыптасуы – 182
«Диуани хикмет» - даналық қазынасы – 287
Дүниетаным даралығы: Махамбеттің шығармашылығы – 395
Екімыңжылдық дала жыры Ахура – Маздадан маралтайға дейін – 345
Елдің кішкене қазанына кім ортақ? немесе еркін ойлай алатындар неге жоқ? – 396
Еліміздегі адам ресурсы: сан мен сапа – 438
Еуразия философиясы – 397
Еуразия философиясы: бүгіні мен ертеңі – 398
Жалпыұлттық келісім және демократиялық даму – 258
Жаһандану және Қазақстанның орнықты дамуы – Глобализация и устойчивое развитие Казахстана – 377
Жаһандану, еуразияшылдық, тәуелсіздік – 437, 493
Жедел жаңару жолындағы елміз – 457

Жеделдету стратегиясының философиялық проблемалары – 154
XXI ғасыр ұлттық интеллигент ғасыры бола ма? – 288
XX ғасырдағы беймаркстік философия – 183
Жиындар теориясы – 40
Индуктивтік логика – 47
Институт бітірушілер лебізі – 140
Ислам әліппесі = Азбука ислама – 326
Категориялар – 49
Кедров Б.М. – 50
Классификация (логикада) – 51
Количество – 135
Конструктивтік логика – 52
Копнин П.В. – 53
Көштен қалмайық десек... – 399
Кіріспе – 226, 227
Қазақ даласының ойшылдары. IX-XII ғғ. Алматы, 1995. – 227
Қазақ диаспорасы және егемен Қазақстан – 289
Қазақ диаспорасы – тәуелсіз Қазақстанның сыртқы саясатындағы басымдылық – 458
Қазақ диаспорасының бүгіні мен ертеңі – 198, 228
Қазақ диаспорологиясы және қазақ философиясы – 206
Қазақ руханиятының жаңа шарықтау дәуірі «Отырар кітапханасынан» басталсын – 400
Қазақ философиясы – 238, 393, 494
Қазақ философиясы және оның проблемалары – 199
Қазақ философиясының бүгіні мен ертеңі – 378
Қазақ халқының мәдениеті – 259
Қазақстан Ғылыми орталығын құрайық – 200
Қазақстан. Демократия. Рухани жаңару – 312
Қазақстан және өркениеттер үн қатысуы – 401
Қазақстанның әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдары: қазіргісі мен болашағы – 239

- Қазақстанның демократиялық даму бағдарлары – 290
- Қазақстанның жаңа энциклопедиясы қандай болуы қажет? – 260
- Қазақстанның орнықты демократиялық дамуы – 229
- Қазақтың ұлы жазушысы М. Әуезов – 261
- Қазақтың ұлы ойшыл жазушысы – 262
- Қазіргі математика жетістіктерінің философиялық маңызы – 42
- Қайшылықсыздық – 54
- Қоғамдық білім негіздері. Қоғамдық – гуманитарлық бағыт. 10-сыныпқа арналған байқау оқулығы – 402
- Қожа Ахмет Иссауидің дүниетанымы мен философиясы – 230
- Қожа Ахмет Яссауи дүниетанымындағы адам проблемасы – 327
- Қорқыт ата. Қожа Ахмет Иасауи. Сәтбаев – 346
- Қорқыт - бүкіл түркі халықтарының ұлы ойшылы – 263
- Қуатты қайнар – 264
- Құнды зерттеу – 12
- Қысқаша философия тарихы – 313
- В.И.Ленин және қазіргі жаратылыстану – 17
- Лениндік методология және қазіргі ғылым – 115
- Логикалық позитивизм – 58
- Мағжан Жұмабаев: “Әз Жәнібек сенде бол, мен Асан болып өтейін” – 403
- Мақсат айқын болмай, бағыт түзу болмайды – 207
- Марксизмнің шынайы энциклопедиясы – 85
- Маркстік диалектика және қазіргі ғылым – 86
- Математика дегеніміз не? – 184
- Математика және диалектикалық қайшылық – 97
- Математика және дүние тану – 43
- Математика пәні және оның ерекшелігі – 2
- Математикалық индукция – 61

Математикалық интуиционизм – 62
Математикалық конструктивизм – 63
Математикалық логика – 64
Математикалық таңбалар – 65
Математикалық формализм – 66
Махамбет дүниетанымы – 404
Машина адамның қолғанаты – 141
Мәңгілік сарын (алғы сөз) – 291
Мемлекеттік тіл бүкіл қазақстандықтарды іштей топтастыратын басты факторға айналмақ – 510
Мөлшерлік және сапалық өзгерістердің өзара ауысу заңы – 185
Мұстафа Шоқай – тәуелсіздік жаршысы – 405
Мұхаң туралы ой – 240
Мыңжылдықтар тереңінен болашаққа тірек тапқан парасат – 314
Нарық және адамның орнықты дамуы – 241
Негіздеу – 74
Ой. Ақыл. Адамгершілік: Оқу құралы – 218
Ойлау тарихының белестері – 219
Ойындар теориясы – 78
Он ойланып, жүз толғанатын мәселе – 439
Отаншылдыққа тәрбиелеудің мәні мен маңызы – 440
Өзіндік таным пәні және оның негіздері – 379
Парасат – пайым және ерік жігер – 328
Пікірталасына - кең өріс – 155
Рухани байлығымыз – 315
Сәйкестік принципі – 4
Сенім – басты құндылық – 380
Соны соқпақ, жаңа бағыттар күтеміз – 459
Социология: Оқулық – 381
Сөз бен іс – 292
Тағы да ғаламдастыру туралы – 347

Таным – 186
Танымдылық – 460
Тарихтың қазіргі кезеңінің бетбұрыстық сипаты – 142
Тәуелсіз елдің ұлттық валютасы – 406
Тәуелсіздік. Демократия. Гуманизм – 495
Терістеуді терістеу заңы – 187
Түркі әлемінің тарланы – 441
«Түркістан» халықаралық энциклопедиясы – түркі дүниесіне тарихи шолу – 329
Уақыт талабымен үндестік – 143
Ұлттық рух және дәуір тынысы – 208
Ұлттық тәуелсіздік және қазақ диаспорасы – 382
Ұлттық энциклопедия жаңару дәуірінің айнасы – 330
Ұлы мәртебелі қамқоршым! – 316
Ұлы ойшыл – 231
Философия мен жаратылыстанудың одағы – 105
Халықтық дүниетаным – 188
Ходжа Ахмет Иассауи как великий мыслитель и гуманист – 223
Шетел қазақтарының санасы мен менталитетіндегі ерекшеліктер – 461
Абай как феномен мировой культуры – 232
«Абстрактная» философия оказалась востребованнее других гуманитарных наук – 265
Абстракция – 27
Академик Ж.М. Абдильдин и развитие философской науки – 407
Академик Ж.Абдильдин и философская наука – 407
Академик Ж.Абдильдин – философ и политик – 408
Анализ и синтез – 144
Анализ ленинской мысли – 7
Анализ методологической функции принципа конкретности в математическом познании – 80

Анализ соотношения содержательного и формального в математике – 87
Анти – Дюринг – 32
Античная диалектика и проблема количества – 15
Ассамблее народов – законодательную силу – 442
Астрономия и философия – 9
Аттестация ученых: время перемен – 409
Безопасность Казахстана в условиях глобализации – 410
Будни методологических семинаров – 116
В поиске возможностей – 23
Введение – 117, 156, 145, 209, 293,
Великая шахматная доска. Новые принципы геополитики Центральной Азии – 411
Вернуть науке свободу – 165
Взаимосвязь оснований и развития математики – 157
Во благо человечества – 412
Возрождение исламской культуры и духовности в Казахстане: проблемы и перспективы – 331
Встречи на земле казахской – 348
Выдающийся мыслитель XX века – 443
Выживет ли наша философия в условиях рынка? – 189
Выступление на сессии Общего собрания АН КазССР (12 февраля 1990) – 166
Выступление на сессии Общего собрания АН КазССР (3-4 апреля) – 190
Выступление на сессии Общего собрания АН КазССР (5 июня 1986) – 134
Выступление на сессии Общего собрания АН Республики Казахстан (30 января) – 201
Гармонии претят стереотипы – 462
Генезис понятийного аппарата классической физики – 118
Гипотеза – 37, 146
Глава государства сделал попытку определить место и роль

Казахстана в СНГ и в мире – 242
Глобализация и диалог культур – 383
Глобализация и проблемы межкультурного диалога – 444
Глобализация и транзитное общество – 349
Глобализация и Центральная Азия – 384
Государственная концепция развития системы среднего образования Республики Казахстан – 266
Гуманистические основы межконфессионального диалога и философия взаимопонимания – 385
XXI век: альтернатива – быть лучше – 294
Диалектика – 41
Диалектика диалога – 413
Диалектика и новое политическое мышление – 191
Диалектика и современная математика – 100
Диалектика истины и заблуждения в математическом познании – 101
Диалектика истины и заблуждения в становлении математической теории – 102
Диалектика исторического и логического в определении предмета математики – 119
Диалектика качества и количества в математике – 120
Диалектика качества, количества и меры в формировании предмета математики – 167
Диалектика качественных и количественных методов в математизации науки – 98
Диалектико-логические принципы построения теории – 44
Диалектико-логические принципы синтеза и развития математического знания – 67
Диалектическая логика. Проблемы и перспективы – 16
Диалог – путь к взаимопониманию – 414
Диалог восточных и западных цивилизаций в современном мире – 350

Диалог с прошлым как важнейшее средство формирования казахстанского гражданского общества – 386

Диалог цивилизаций в многополярном мире – 351

Диалог цивилизаций в современном мире – 352

Диаспорология как новая социальная наука – 243

Динамика развития фарабиеведения в Казахстане: итоги и перспективы – 463

Доклад о состоянии и перспективах развития философии в независимом Казахстане – 497

Духовное наследие аль-Фараби: диалог культур Востока и Запада – 333, 353, 464

Духовно-нравственная и культурная безопасность Казахстана на стыке веков – 332

Евразийская идея и размышления о судьбе национальной культуры – 202

Евразийская интеграционная политика Республики Казахстан: проблемы и перспективы – 295

Евразийская философия – философия взаимопонимания – 445

Евразийский межконфессиональный диалог как фактор обеспечения континентальной безопасности и стабильности – 415, 432

Евразийство – метафора большого явления – 267

Евразийство: многосторонний союз – 465

Единство абстрактного и конкретного в развитии математики – 93

Единство в многообразии – 498

Единство качественного и количественного как принцип математизации знания – 18

Заключение – 168

Заложники системы. Выживет ли обществоведение в условиях рынка? – 169

Зачем нужна дорога, если она не ведет к Храму? – 244

Значение принципа соответствия для раскрытия природы истины в математике – 3, 5
Изменимся вместе с детьми – 387
Имам Хомейни как философ – 334
Индукция – 48
Институт общественной политики в Казахстане (взгляд экспертов) – 354
Информационная политика Республики Казахстан: состояние и перспективы – 268
Ислам в Казахстане – 269
Исламская культура: взгляд на XXI столетие – 335, 355
Исламская цивилизация: проблемы и перспективы – 336
Истоки Евразийства в духовном наследии Чокана Валиханова – 317
К проблеме поиска нового рационализма – 210
К философской оценке теоретико-групповых и пространственно-временных представлений в современной физике – 84
Казахская философия и универсалии традиционной культуры – 356
Казахская цивилизация как проблема социальной и правовой философии – 416
Казахстан в поисках национальной идеи – 417
Казахстан в условиях глобализации: философско-политологический анализ – 499
Казахстан: культурное наследие и социальная трансформация – 446
Казахстан – общество транзитного типа – 270
Казахстан: от выживания – к устойчивому развитию – 245
Казахстан: [Отчет по человеческому развитию] – 271
Казахстанская философия: настоящее и будущее – 433
Клуб ученых учит науку выживать – 246
Куда идет современный ислам? Может ли политическая ось

- «Восток-Запад» статья «осью добра»? – 466
- Культурно-историческое содержание познавательной деятельности – 158
- Ленин и современная атомистика – 88
- Ленинская идея математизации и ее значение для современной науки – 94
- Логика – 57
- Логика науки в условиях трансформации общества – 233
- Логика развития математики – 121
- Логико-гносеологический анализ науки – 176
- Логистика – 59
- Логицизм – 60
- Марксистская диалектика и математизация знания – 13
- Математизация знания как общая закономерность развития научного познания – 68
- Математизация как объективная закономерность развития научного познания – 171
- Математика и принцип соответствия – 8
- Математика и религия – 10
- Математика и экология: методологические аспекты взаимодействия – 170
- Между мифом и разумом: из опыта духовных исканий конца XX века – 192
- Место математической гипотезы в системе методов естествознания – 81
- Методологические проблемы математики в трудах аль-Фараби – 69
- Методологические семинары Академии наук Казахской ССР: итоги, опыт, перспективы – 109
- Методологические семинары как форма разработки философских проблем современной науки – 122
- Методология – 79
- Методы научного познания – 247

Мир о Назарбаеве – 337
Мировоззрение аль-Фараби и Ибн Сины в контексте религиозно-философской традиции народов Центральной Азии – 296
Мировоззренческая ориентация феномена математизации современной науки – 211
Миропонимание Ходжа Ахмеда Ясави – 338
Модель – 147
Модернизационные процессы в сельских локальных сообществах – 357
Модернизационные процессы в сельских локальных сообществах (об одном совместном казахстанско-российском проекте) – 388
Модернизационные процессы в сельских локальных сообществах Северной и Центральной Азии – 358
Может ли пасть философия ниже догматизма? – 162
Мы должны готовить специалистов высочайшего уровня – 418
Мысленный эксперимент как средство математического познания – 148
На основе диалога религий – 419
На перекрестке мировых религий – 467
На пути к многоликому плюрализму – 297
Н. Назарбаев: Казахстан – территория мира и согласия – 468
Натурфилософия – 73
Наука как форма духовного производства – 172
Национальная идея: быть или не быть? – 469
Национальная идея и идеологическая безопасность Республики Казахстан – 420
Национальная идея Казахстана – 421, 447
Национальная идея как фактор консолидации политического общества в эпоху глобализации – 448
Национальная идея как фактор консолидации поли-

этнического казахстанского общества – 422
Национальная идея как фактор консолидации
полиэтнического казахстанского общества в эпоху
глобализации – 470
Национальная идея: предложения к обсуждению – 471
Наш путь в глобальном мире – 511
Некоторые методологические проблемы развития
математики – 82
Неоплатонизм – 75
Неореализм – 76
Новые горизонты гуманитарных наук – 359
Новые принципы геополитики в Каспийско-Центрально
азиатском регионе – 449
Новый диалог человека с природой не может идти вне
национальной культуры – 203
Новый Казахстан: 5 лет независимого развития – 248
Номинализм – 77
Нужна ли нам новая идеология? – 423
О великом казахском писателе и мыслителе – 272
О взаимосвязи качественных и количественных методов
в процессе математизации научного знания – 89
О взаимосвязи принципов дополнительности и
соответствия – 91
О культурном контексте генезиса математического -
знания – 110
О логике и методологии физического познания – 159
О некоторых логических проблемах построения матема-
тической теории – 14
О принципе соответствия в развитии математики – 92
О разработке методологии социально-политического
исследования – 249
О роли математики в интеграции научного знания – 106
О роли математики в ускорении научно-технического
прогресса – 123

- О специфике формирования первичных категорий в генезисе понятийного строя науки – 173
- О традиционной этике казахов – 273
- О формах влияния естествознания на развитие категориального аппарата диалектики – 107
- Об усилении политического авторитета парламента в условиях ускоренной модернизации Казахстана – 472
- Общенациональная идеология. Что это такое? – 212
- Общенациональная идея Казахстана: опыт философско-политологического анализа – 500
- Общественная практика и логика науки – 193
- Озарение души или что останется после нас – 360
- Основания математики как философская проблема – 111
- Основы обществознания: пробный учебник для 11-х классов – 434
- Основы обществознания: Учебник для 10-х классов гуманитарного направления – 501
- От единомыслия к плюрализму мнений – 174
- От выживания – к устойчивому развитию – 298
- От терроризма и насилия - к планетарной этике диалога и взаимопонимания – 473
- Первая конференция по методологическим вопросам современного естествознания в Казахстане – 6
- Перед Евразийским соблазном – 213
- Переориентация сознания – 194
- Переход от «единомыслия» к социальному диалогу как условие формирования демократического сознания и общенационального согласия – 274
- Переходное общество в русле евразийской интеграции – 450
- Перспективы независимого развития Казахстана в эпоху глобализации – 424
- По пути демократизации и либерализм – 425
- Подготовка к аттестации научных кадров и европейские стандарты – 474

Подлинная государственность предполагает общенациональное единение – 214

Политика стабильности в Казахстане – 220

Политологический словарь – 221

Политология: Учебник для вузов – 299

Порог нового века мы переступаем вместе с К. Сатпаевым – 318

Предисловие – 175, 176, 177, 234

Предмет и функции математики в динамике культуры – 178

Президентские выборы - 99 – 319

Принцип относительности к средствам доказательства и его методологическое значение – 136

Принцип соответствия в математике – 55

Принцип соответствия и развитие математического знания – 19

Проблема защиты прав и свобод человека в политической системе традиционного казахского общества – 320

Проблема истины в современной математике – 1

Проблема межэтнических отношений в научном наследии Н. Джандильдина – 300

Проблема реальности в теоретическом познании – 90

Проблема существования в математике – 20

Проблемы взаимодействия социокультурных и внутринаучных факторов математизации науки – 179

Проблемы духовно-нравственной безопасности Казахстана – 321

Проблемы и перспективы развития философии и техники – 301

Проблемы обеспечения национальной безопасности Казахстана в условиях глобализации – 426

Проблемы образовательной политики в Республике Казахстан – 302

Проблемы реформирования системы подготовки и

аттестации научных кадров – 475

Проблемы совершенствования работы философских (методологических) семинаров – 112

Проблемы совершенствования работы философских семинаров – 124

Проблемы у нас общие: и мужские и женские. Главное исправить демографическую ситуацию – 361

Проблемы устойчивого развития полиэтничных сообществ в условиях современных реформ – 502

Программа конкретных действий – 476

Программа ускоренной модернизации – 477

Проект Концепции национальной информационной политики Республики Казахстан – 275

Простая великая истина – 478

Противоречие как логико-методологический принцип развития математики – 125

Путь национального возрождения – 204

15 лет независимого Казахстана: становление нового общественного сознания – 503

15 лет независимости Казахстана: эволюция общественного сознания – 504

Развитие познания и математика – 24

Разум, воля и справедливость – 339

Религиозная ситуация в современном Казахстане – 362

Религия в политике и культуре современного Казахстана – 451

Религия: на пути к миру и согласию – 363

Республика Казахстан: социально-политический облик на пороге XXI века – 250

Роль диалектического противоречия в процессе развития математической науки – 70

Роль духовной культуры в процессе национальной самоидентификации – 276

Роль и функции математики в познании – 25

- Роль принципа противоречия в научном познании – 71
- Роль принципа противоречия в развитии математики – 127
- Роль религии в современном обществе – 364
- Роль философских (методологических) семинаров в формировании мировоззрения ученых – 149
- Россия и Казахстан в XXI веке. Опыт модернизационных реформ – 479
- Рынок и казахстанская наука – 303
- Сборник научных трудов – 304
- Свобода и личностный смысл философии – 365
- Семь шагов к гражданскому обществу – 480
- Слово о казахской диаспоре и диаспорологии – 481
- Слово об Институте – 305
- СМИ в контексте безопасности – 427
- Сокровищница ленинских идей – 95
- Состояние и перспективы парламента республики – 505
- Состояние и перспективы разработки проблем логики и методологии современного естествознания в Институте философии и права АН КазССР – 129
- Состояние и перспективы разработки философских вопросов естествознания в Казахстане – 130
- Социальные проблемы сохранения и использования биологического разнообразия в контексте устойчивого развития Казахстана – 251
- Социальный портрет молодежи в современном Казахстане – 452
- Социокультурные аспекты физического познания – 180
- Социокультурные и философские основания формирования диаспорологии – 222
- Социокультурные предпосылки формирования среднего класса в современном Казахстане – 428
- Социокультурные ценности прошлого и становление гражданского общества в Казахстане – 389
- Социокультурный выбор модели образования – 215

Социологические и этические проблемы современной науки – 160

Социологический портрет Казахстана и оценка состояния государственного языка на рубеже XX-XXI веков – 306

Средневековый арабоязычный перипатетизм и исламская религиозная традиция – 366, 367, 390, 482

Становление исламской философии в Казахстане – 322, 340

Становление историко-философских идей в учении аль-Фараби – 483

Становление историко-философских идей в учениях Аристотеля и аль-Фараби – 484

Стратегия развития и консолидации – 512

Стратегия Центральной Азии на XXI век: от экологической уязвимости к устойчивому развитию – 235

Структура и динамика анализа и синтеза как методов научного познания – 131

Сущность и познавательная роль математической гипотезы – 83

Сущность и роль мысленного эксперимента в познании – 150

СЦАГ: быть или не быть? – 485

Тенгрианство как мировоззрение тюркоязычных народов – 429

Тенденции и перспективы развития социальных и гуманитарных наук – 277

Тенденции и перспективы развития философии науки и техники в Казахстане – 278

Теоремы Геделя и их гносеологическое значение – 21

Территория мира и согласия, время гармонии и ясности – 486

Тюркская философия: десять вопросов и ответов – 506

У общества нет альтернативы движению от иллюзий к прагматизму – 216

Укреплять взаимодействие секторов казахстанского общества – 507
Ученые должны доказать свою необходимость – 252
Феномен Сатпаева – 323
Философия взаимопонимания – 368
Философия взаимопонимания в контексте диалога культур Востока и Запада – 369
Философия - диалог Востока и Запада – 307
Философия и образование: поиск согласия – 370
Философия и рынок – 195
Философия лицом к мировым проблемам – 430, 431
Философия на весах рынка – 205
Философия науки Казахстана на пороге XXI века – 371
Философия Шакарима – 508
Философская школа академика Ж.М. Абдильдина – 217
Философские аспекты математического познания – 151
Философские вопросы современной биологии – 11
Философские исследования в Казахстане: состояние и перспективы – 253
Философские (методологические) семинары как форма идеологического обеспечения ускорения научно-технического прогресса – 137
Философские (методологические) семинары республики: опыт, основные формы работы и проблемы развития – 132
Философский анализ развития математики в контексте человеческой культуры – 152
Философское антиковедение в Казахстане – 279
Формирование Союза государств Центральной Азии: проблемы и перспективы – 487
Цель - эффективность знаний – 103
Цивилизационные традиции и историческая практика защиты прав и свобод человека в Казахстане – 308

- Цивилизационные традиции и менталитет казахского народа – 488, 489
- Цитадель дружбы и братства – 104
- Человек, машина и кибернетика – 72
- Через демократизацию к устойчивому развитию – 309
- Читательская конференция в Алма-Ате – 26
- Эволюция политической системы Казахстана – 372
- Эвристическая роль математики в познании – 35
- Эвристическая роль математики в современном естествознании – 46
- Экология должна «заговорить» на казахском – 254
- Этнокультурные традиции в духовном наследии М.О.Ауэзова – 280
- Ahmet Yesevi ve Mevlâna'da Tasawuf ve Hosgörü Anlayisi
The Understanding of Tolerance @ Tasawuf of Ahmet Yesevi
@ Mevlâna – 341
- The categorical nature of mathematical cognition – 196
- Dialectics of truth and error in formation and grounds of scientific theory – 153
- Die Dialektik als Logik des mathematischen Erkennens – 113
- Eurasian inter-religions dialogies as a factor of maintaining continental security and stability – 432
- Geneza aparatu pojeciowego mechaniki klasycznej – 138
- Hoça Ahmed Yesevi'nin Dünya Görüsü – 374
- Interrelations of the religions in the Republic Kazakhstan – 509
- Kazak felsefesi ve Geleneksel kültürün Evrensellikleri – 391
- Kazak halkinin düşünce Medeniyetinin Kalip Laõması – 373
- Kazak türk lügün aydin latanlara Nisanbaev' in Bakisi.
Hazirlayan Prof. Dr. Sadik Tural – 324

- Kazak türklerinin Felsefesi – 392
- Kazakistan'da Dede Korkut – 342
- Kazakistan'da Farabi Arastirmalazinun Yeni Boyutlari: Netice ve Perspektifler – 453
- Kazaklari fakir Yazari. Mұхтар Әуезов туралы мақалалар – 281
- À kîrrespodenciualv a matematikaban – 96
- Die Mathematisierung der Wissenschaft als Phanomen der modernen Kultur – 114
- Mevlâna bilgi Söleni. Ankara, 2000. – 341
- Qoja Ahmet Uassawidin dunivetanimi men filosofiyasi – 236
- Republic Kazakhstan: five years of independent development – 255
- Die Rolle der Mathematik als Phanomen der gegenwertigen Kultur – 163
- The spiritual inheritance and social transformation in Kazakhstan – 454
- Transitional society and national security – 455
- Die wechselbeziehung von qualitativen und quantitaven Methoden im Mathematisierungsprozep der Wissenschaften – 99
- Предметът на математиката в контекста на човешката култур – 108
- Формиране и развитие на категорията време в контекста на предметната дейност – 139

**БАСЫЛЫМДАРДЫҢ АЛФАВИТТІК
КӨРСЕТКІШІ**

АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ИЗДАНИЙ

ALPHABETICAL PUBLICATION INDEX

- Адам әлемі – Мир человека – 323, 365, 404, 431, 487
Азия: экономика и жизнь – 298
Айқап – 237
Айқын – 458, 459, 492, 510
Ақиқат – 207, 287, 288
Ақпан – 493
Алматы ақшамы – 161
Аль-Фараби – 394, 415, 417, 443, 449, 472, 473, 504
Ана тілі – 225, 314, 315
Арай – 195
Аргументы и факты (Казахстан) – 466
Әл-Фараби – 441
Байтерек – 498, 505
Білім және еңбек – 4
Вестник АН КазССР – 1, 3, 11, 18, 45, 68, 81, 84, 94, 112,
129, 137, 134, 158, 166, 190, 201, 222
Вестник высшей школы Казахстана – 253, 278
Вопросы философии – 6-8, 26, 71, 93, 110, 111, 126, 128,
367, 390, 484
Высшее образование в России – 370
Горизонт – 252
ДА – Диалог Евразия – 445, 465
Деловое обозрение – 466
Евразийское сообщество – 358, 383
Евразийское сообщество: экономика, политика,
безопасность – 220, 274, 279, 285, 331

Евразия – 356
Егемен Қазақстан – 231, 239, 258, 260, 263, 264, 282, 290,
328, 343, 344, 380, 382, 395, 397, 401, 406, 436-439, 494
Егеменді Қазақстан – 188, 198, 200, 208
Жас Алаш – 316, 375, 396, 403
Журналист – 435
ЗАМАН-Қазақстан – 376, 440, 456, 460
Известия – 411
Известия АН КазССР. Сер. обществ. наук – 13, 15, 20, 23,
56, 101, 189, 193
Известия - Казахстан – 480
Известия МОН РК, НАН РК. Сер. обществ. наук – 217,
231, 371
Известия Северо-Кавказского науч. центра высш.
шк – 150
Казахская цивилизация – 355
Казахстан и мировое сообщество – 235
Казахстан-Спектр – 429
Казахстанская правда – 95, 103, 203, 204, 212, 214, 216,
244, 246, 265, 307, 309, 318, 348, 359, 360, 363, 408-410,
412-414, 419, 425, 427, 430, 450, 462, 467, 471, 476, 485,
507, 510, 511, 512
Коммунист – 162, 191
Кызылординский вестник – 418
Қазақ әдебиеті – 155, 262, 292, 325, 345, 347, 378, 379,
405
Қазақ елі – 228
Қазақстан коммунисті – 142, 154, 164
Қазақстан мектебі – 2, 12, 97
Қазақстан Республикасы Ұлттық Ғылым академиясының
хабарлары – 199, 206
Ленин жолы – 140
Литер – 478

Мегаполис – 423, 442, 469
Мысль – 205, 215, 267, 302
Нар казақ – 240
Наука Казахстана – 270, 297, 303
Научные доклады Лейпцигского университета
(Германия) – 90
Научные труды «Әділет» – 475
Общественные науки в Синьцзяне (КНР) – 223, 272
Огни Алатау – 165, 169, 194
Өркениет – 336
Панорама – 242
Персия – 335
Поиск – 301
Политическое самообразование – 116
Правда – 133
Природа – 9
Путь Ленина – 104
Саясат – 229, 241, 259, 277, 319, 321, 349
Социалистик Қазақстан – 85, 143
Социс – 250, 354, 357, 388, 452
Студенческий меридиан – 416
Түркістан – 329
Философия (Вьетнам) – 447
Философска мысъл – 88, 108, 139
Философские науки – 16, 25, 82, 180
Філософська думка – 91
Цивилизации человечества – 488
Шәкәрім әлемі – 508
Экологический курьер – 254
Экспресс К. – 213

Этнопанорама – 448, 470
Юридическая газета – 294, 361, 477
Abstracts of VIII International congress of logic, methodology
and philosophy of science – 153
ANALYTIC – 366, 384
Aurasya etudleri – 261
Bilge Sayi, – 330
BIR (Istambul) – 236
Cztowiek I swiatopoglad – 138
Informationsbulletin – 163
Kazakhstan and contemporary world – Казахстан и
современный мир – 432
Namen faznanc – 269
Philosophia mathematica – 196
Wiss. Z. Karl-Marx-Univ. – 99, 113, 114
Wuhan China – 455

**БІРЛЕСІП ЖАЗҒАН АВТОРЛАРДЫҢ ЕСІМДЕР
КӨРСЕТКІШІ**

ИМЕННОЙ УКАЗАТЕЛЬ СОАВТОРОВ

CO-AUTHORS' INDEX

- Абдильдин Ж. – 44
Абдиров М. – 244
Абеди Ф. – 326
Адамбосынов К. – 434
Адамбосынов Қ. – 402
Арғынбаев Ә. – 198, 200, 206
Арынов Е.М. – 248, 250
Аюпов Н. – 506
Әбжанов Т. – 197, 218, 219, 313
Әлжан Қ. – 365
Бабакумаров Е.Ж. – 250
Балханов В. – 170, 211
Барлыбаева Г. – 224, 231, 232, 508
Белослюдова В.В. – 101, 102
Бидосов Ә. – 97, 143
Василенко В. – 235
Елікбаев Н. – 208
Есекеев Б.Ж. – 248, 268
Есимов Г. – 434
Есімов Ғ. – 188, 199, 402
Ешпанова Д.Д. – 452
Жүкешев Қ. – 402
Жукешев К. – 434
Ивакин А.А. – 109, 145, 149

Изотов М. – 402, 434
Исалиева С. – 120
Кадыржанов Р. – 108, 110, 111, 114, 119, 120, 128, 147,
152, 167, 171, 172, 178, 179, 233, 234, 246, 428, 430, 485,
487, 507, 511
Каплин В. – 148, 150
Касымжанов А. – 7, 15
Кенисарин А. – 482-484
Косиченко А. – 118, 139, 146, 172, 173, 180, 233, 234, 247,
275, 293
Курбанов Р. 160
Курганская В.Д. – 370
Курманбаев Е.К. – 317
Кусаинова А.К. – 268
Кушербаев К. – 220
Қасабеков А. – 186
Лаумуллин М. – 411
Лешкевич Т. – 131, 144
Малинин Г. – 468, 486
Мархинин В. – 357, 358
Машан М. – 372
Мостовенко Г.И. – 90
Мукашев З. – 11
Мурзалин Ж. – 372
Мусабаева А. – 405
Мусабеков Е. – 114
Науменко Л. – 6
Негматуллин И. – 81
Нечипоренко О.В. – 479, 502
Нұрмұратов С.Е. – 259, 382, 394, 395, 404
Орынбеков М. – 183, 226, 227

Османов Н. – 84
Раджабов У. – 91
Рахматуллин К. – 45
Роднов Л. – 135
Ротницкий В. – 204
Сабитов М. – 45, 56, 71
Сарсенбаева З. – 273, 275
Сатершинов Б. – 491
Сейсенов Б. – 184
Соловьева Г. – 387, 497
Сулейманов Ф. – 162, 164, 169, 174, 189, 191, 192, 202,
205, 212, 214, 216, 220
Тайжанов А. – 280
Тихомиров В. – 84
Тощенко Ж. – 339
Тулегулов А. – 354, 372
Туякбаев М. – 235
Ударцев С. – 474
Фиглин А. – 72
Фидирко В.А. – 145
Чечин Л.М. – 156
Шабельников В. – 235
Шайкемелев М.С. – 371
Шляхин Г. – 20, 24, 25, 35, 46, 131, 135, 144, 150
Шмаков В. – 357, 358, 502
Агупов Е.М. – 255
Esekeev B.Zh. – 255
Kadyrzhanov R. – 196

МАЗМҰНЫ

Оқырмандарға.....	7
Қазақстан Республикасы Ұлттық Ғылым академиясының академигі Ә.Н.Нысанбаевтың өмірі мен қызметінің негізгі кезеңдері.....	10
Қазақстан Республикасы Ұлттық Ғылым академиясының академигі Ә.Н. Нысанбаевтың ғылыми, педагогикалық және қоғамдық қызметінің қысқаша очеркі.....	61
Қазақстан Республикасы Ұлттық Ғылым академиясының академигі Ә.Н.Нысанбаевтың өмірі мен еңбектері туралы әдебиеттер.....	108
Еңбектерінің хронологиялық көрсеткіші.....	123
Қазақстан Республикасы Ұлттық Ғылым академиясының академигі Ә.Н.Нысанбаевтың редакциясымен шыққан еңбектер.....	167
Қазақстан Республикасы Ұлттық Ғылым академиясының академигі Ә.Н.Нысанбаевтың ғылыми басшылығымен қорғалған докторлық және кандидаттық диссертациялар	172
Қазақстан Республикасы Ұлттық Ғылым академиясының академигі Ә.Н.Нысанбаевтың республикалық және халықаралық ғылыми отырыстардағы, конференциялардағы, съездердегі, симпозиумдардағы, форумдардағы баяндамалары.....	182
Қазақстан Республикасы Ұлттық Ғылым академиясының академигі Ә.Н.Нысанбаевпен сұхбаттар мен әңгімелер.....	206
Еңбектердің алфавиттік көрсеткіші.....	211
Басылымдардың алфавиттік көрсеткіші.....	232
Бірлесіп жазған авторлардың есімдер көрсеткіші.....	236

СОДЕРЖАНИЕ

К читателям.....	8
Основные даты жизни и деятельности академика Национальной академии наук Республики Казахстан А.Н.Нысанбаева.....	38
Краткий очерк научной, педагогической и общественной деятельности академика Национальной академии наук Республики Казахстан А.Н.Нысанбаева.....	85
Литература о жизни и деятельности академика Национальной академии наук Республики Казахстан А.Н.Нысанбаева.....	108
Хронологический указатель трудов	123
Труды, изданные под редакцией академика Национальной академии наук Республики Казахстан А.Н.Нысанбаева.....	167
Докторские и кандидатские диссертации, выполненные под научным руководством академика Национальной академии наук Республики Казахстан А.Н.Нысанбаева.....	172
Выступления академика Национальной академии наук Республики Казахстан А.Н. Нысанбаева на республиканских и международных научных совещаниях, конференциях, съездах, симпозиумах, форумах.....	182
Интервью и беседы с академиком Национальной акаде- мии наук Республики Казахстан А.Н.Нысанбаевым.....	206
Алфавитный указатель трудов.....	211
Алфавитный указатель изданий	232
Именной указатель соавторов.....	236

CONTENTS

To the readers.....	9
Main dates of life and activities of the academician of the National Academy of Sciences of the Republic Kazakhstan A.N.Nysanbayev.....	38
Brief essay of the scientific, pedagogical and public activities of the academician of the National Academy of Sciences of the Republic Kazakhstan A.N.Nysanbayev.....	85
Articles about life and activity of the academician of the National Academy of Sciences of the Republic Kazakhstan A.N.Nysanbayev.....	108
Chronological paper index	123
Scientific papers and books edited by the academician of the National Academy of Sciences of the Republic Kazakhstan A.N.Nysanbayev.....	167
Doctoral and candidate theses made under the supervision of the academician of the National Academy of Sciences of the Republic Kazakhstan A.N.Nysanbayev.....	172
Reports of the academician of the National Academy of Sciences of the Republic Kazakhstan A.N. Nysanbayev at republican and international scientific conferences, symposia, congresses and forums.....	182
Interview and conversation with the academician of the National Academy of Sciences of the Republic Kazakhstan A.N.Nysanbayev.....	206
Alphabetical paper index.....	211
Alphabetical publication index.....	232
Co-authors' index	236

**Әбдімәлік
Нысанбайұлы
Нысанбаев**

Қазақстан ғалымдарының биобиблиографиясы

Теруге 21.05.07 берілді.

Таралымы 300 дана

**ҚР БҒМ Орталық ғылыми кітапханасы
баспаханасында басылды
Алматы қ., Шевченко көшесі, 28**